

Univerzita Karlova
Právnická fakulta

Kateřina Zoubková

Institucionální rozhodčí řízení

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Květoslav Růžička, CSc.

Katedra: Obchodního práva

Datum uzavření práce: 31.3.2011

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Podpis

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala prof. JUDr. Květoslavou Růžičkovi, CSc. za podnětné konzultace a rady při vypracování této práce, dále rodině a přátelům za podporu a trpělivost, kterou mi věnovali nejen v době vzniku této práce, ale i celých studií.

Obsah

Obsah	1
Seznam zkratk	4
Úvod	5
1. Způsoby řešení sporů	6
1.1 Alternativní metody řešení sporů	8
1.1.1 Mediace/Konciliace	9
1.1.2 Expertíza (<i>Expert determination</i>)	10
1.1.3 Mini-trial.....	11
1.1.4 Med-arb	12
1.1.5 Dispute boards	13
1.1.6 Další prostředky řešení sporů	13
1.2 Rozhodčí řízení – pojem a povaha	14
1.2.1 Pojem rozhodčího řízení.....	14
1.2.2 Povaha rozhodčího řízení	15
1.3. Druhy rozhodčího řízení	18
2. Podmínky konání rozhodčího řízení	21
2.1 Arbitrabilita	21
2.1.1 Aplikace arbitrability v mezinárodních sporech	22
2.1.2 Úprava arbitrability v České republice	23
2.1.3 Problematické oblasti objektivní arbitrability.....	25
2.1.4 Příklady z jiných právních řádů	28
2.2. Rozhodčí smlouva.....	29
2.2.1 Účinky a vlastnosti rozhodčí smlouvy.....	31
2.2.2 Obsah a forma a povaha.....	32
2.2.3 Zánik rozhodčí smlouvy	33
3. Právní úprava rozhodčího řízení	34
3.1 Rozhodčí pravidla.....	35
3.2 Vnitrostátní normy	35
3.3 UNCITRAL Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži	37
3.4 Mezinárodní smlouvy.....	37
4. Postavení rozhodčích institucí	39
4.1 Rozhodčí instituce v České republice	40
5. Vybrané rozhodčí instituce	42

5.1	Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky	42
5.2	Mezinárodní rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory - (<i>International Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce</i>)	44
5.3	Americká arbitrážní asociace (<i>American Arbitration Association</i>)	45
5.4	Londýnský mezinárodní rozhodčí soud (<i>London Court of International Arbitration</i>)	46
5.5	Rozhodčí a mediační centrum Mezinárodní organizace na ochranu duševního vlastnictví (<i>World Intellectual Property Organization Arbitration and Mediation Center</i>)	47
6.	Fáze rozhodčího řízení – porovnání mezi vybranými řády rozhodčích institucí	48
6.1	Rozhodci	48
6.1.1	Počet rozhodců a jejich jmenování	48
6.1.2.	Požadavky na osobu rozhodce, odmítnutí rozhodce	51
6.2	Zahájení řízení – žaloba, protizaloba	52
6.3	Příprava řízení – místo, jazyk sporu, základ pro řešení sporu, pravomoc soudu	53
6.3.1	Jazyk a místo	53
6.3.2	Rozhodné právo, pravidla vedení řízení, skutkový základ pro řešení sporu	54
6.3.3	Pravomoc rozhodčího soudu – „kompetenz- kompetenz“	56
6.4	Projednávání sporu	57
6.4.1	Účast stran, zastoupení, vedlejší a další účastníci	57
6.4.2	Ústní jednání	59
6.4.3	Důkazy	59
6.4.4	Předběžná opatření a jiné pravomoci soudu	61
6.5	Rozhodnutí	63
6.6	Zachování důvěrných informací a vyloučení odpovědnosti instituce	65
6.7	Zvláštní procedury	67
6.6.1	Zkrácené procedury	67
6.6.2	On-line řízení	69
6.6.3	Spotřebitelské spory	71
6.7	Náklady řízení	71
6.7.2	Rozhodování o nákladech	73
7.	Klady a zápory rozhodčího řízení	74
7.1	Výhody rozhodčího řízení – porovnání s řízením před obecným soudem	74
7.2	Nevýhody	77

7.3 Výhody a nevýhody institucionálního rozhodčího řízení oproti řízení <i>ad hoc</i>	78
Závěr	79
Seznam použité literatury	81
Abstract - Institutional Arbitration	85
Klíčová slova	86

Seznam zkratk

- „**Newyorská úmluva**“ - Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958 č. 74/1959 Sb.
- „**RS HK AK ČR**“ - Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
- „**MRS ICC**“ - Mezinárodní rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory (*International Court of Arbitration of International Chamber of Commerce*)
- „**AAA**“ - Americká arbitrážní asociace (*American Arbitration Association*)
- „**LCIA**“ - Londýnský mezinárodní rozhodčí soud (*London Court of International Arbitration*)
- „**RMC WIPO**“ - Rozhodčí a mediační centrum Světové organizace duševního vlastnictví (*Arbitration and Mediation Center of World Intellectual Property Organization*)
- „**vzorový zákon**“ - UNCITRAL Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži (*UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration*)
- „**zákon o rozhodčím řízení**“ - zákon č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů
- „**OSŘ**“ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Práce jako celek bude zaměřena na představení „služeb“ a možností řešení sporů v mezinárodním obchodním styku formou rozhodčího řízení neboli arbitráže před nejdůležitějšími světovými rozhodčími centry. Ve své práci bych ráda podala srovnání toho, co dnešní nejdůležitější světové rozhodčí instituce nabízí na poli rozhodčího řízení a mediace.

V první části bude představen pojem rozhodčího řízení a jeho alternativ. Dále možnosti pohledu na to, co to vlastně rozhodčí řízení je a jakou právní povahu má jeho základ – rozhodčí smlouva ve všech podobách, které může mít.

Rozhodování sporů mezi jednotlivci bylo od nepaměti výsadou panovníka, tedy projevem státní moci. Státní moc však již od raných dob cítila potřebu a v jistých ohledech i nutnost tuto výsadu delegovat na soukromé subjekty jmenované jinými soukromými subjekty – stranami sporu, třebaže zatím pouze potencionálního. Proto jednou z nejdůležitějších otázek týkajících se rozhodčího řízení vůbec, o které pojednává první část této práce, jsou podmínky, za kterých se řízení konat může. Tedy otázka, které spory lze rozhodčímu soudu vůbec předložit, a které naopak zůstávají výlučně v jurisdikci běžných soudů.

Vzhledem k tomu, že o rozhodčím řízení mluvíme jako o soukromém systému rozhodování sporů, který existuje vedle soudnictví státního jako alternativa, ke které se lze uchýlit, je třeba vymezit právní základ právního úkonu, kterým tak strana učiní, tj. rozhodčí smlouvy a potažmo i povahu celého rozhodčího řízení. Zabýváme-li se povahou právního základu rozhodčího řízení a rozhodčím řízením samotným, je nasnadě i otázka povahy institucí a subjektů, které služby rozhodčího řízení a přidružených prostředků alternativního řešení sporů poskytují.

Poslední třetina předkládané práce podává porovnání řízení vedeného před vybranými předními světovými rozhodčími institucemi, a to srovnáním jednotlivých fází těchto řízení. Tedy porovnání, v čem se která instituce v konkrétní fázi řízení odlišuje, co nabízí navíc a případně jak řeší některé procesní otázky. Konkrétně se jedná o následující mezinárodní rozhodčí instituce: Mezinárodní rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži (*International Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce*), Londýnský mezinárodní rozhodčí soud (*London Court of*

International Arbitration), Americká rozhodčí asociace (*American Arbitration Association*), pro úplnost srovnání a nutnost představení problematiky v českém právním prostředí dále Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky a poslední rozhodčí instituce sice specializovaná, nikoliv však méně významná, a to Rozhodčí a mediační centrum WIPO (*World Intellectual Property Arbitration and Mediation Center*).

1. Způsoby řešení sporů

Strany, které se v dnešní době dostanou do sporu, mají výrazně více možností pro jeho řešení. Nárůst rozmanitosti řešení sporů si vyžádala dynamická obchodní praxe, a to především z důvodu nutnosti rychlého řešení těchto sporů a jeho nákladnosti pro strany.

Způsoby řešení sporů lze třídit podle různých kritérií. Prvním z kritérií je třídění podle toho, zda se bude spor řešit tzv. „uvnitř“, tj. zda jej strany budou řešit pouze mezi sebou, anebo zda spor bude řešit někdo třetí, vně jejich právního vztahu¹. V prvním případě se strany samy pokusí o vyřešení sporu dohodou, ať už uzavřením smíru, narovnáním, dohodou o vyřešení konfliktu nebo případně i zrušením závazkového vztahu, ze kterého spor vznikl. V případě druhé uvedené možnosti bude záležet, jakou měrou a jakými pravomocemi se bude třetí nezávislá osoba na sporu podílet a jak do něj bude zasahovat. Třetí osoba může samotným stranám pomáhat k tomu, aby dospěly k uzavření výše uvedené dohody bez toho, aby na strany působila donucením. Strany její pomoc vyhledaly dobrovolně a její pomoci se podřizují dobrovolně, za účelem usnadnění nalezení dohody. Bude tedy záležet pouze na stranách, zda chtějí v procesu projednávání takového sporu pokračovat. Mezi takové způsoby řešení sporů patří především mediace, konciliace, expertíza, med-arb, mini trial a další, které se souhrnně označují zkratkou ADR (*alternative dispute resolution*), neboli alternativní řešení sporů. Podrobně bude o těchto jednotlivých metodách řešení sporů pojednáno dále v této kapitole.

Třetí osoba může tedy vystupovat ve sporu pouze jako mediátor, tj. za použití metod uvedených v předchozím odstavci, který nebude mít vůči stranám sporu

---

1 Růžička, K., Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o, 2005, s.12.

donucovací pravomoci. Tato třetí osoba však může spor mezi stranami rozhodnout i autoritativně. Výsledkem jednání/řízení pak bude vykonatelné rozhodnutí, kterému se strany musí podříditi. V tomto případě se bude jednat buď o soudce obecného soudu, jehož pravomoc rozhodovat spory plyne z ústavy konkrétního státu, anebo rozhodce - soukromou osobu, jehož pravomoc k rozhodnutí sporu a především k vydání vykonatelného rozhodnutí má svůj základ v zákoně a zároveň v rozhodčí smlouvě, kterou strany vyjádřily vůli vyhnout se jurisdikci obecného (státního) soudu a podříditi svůj spor soukromoprávní jurisdikci rozhodce či rozhodčí instituce.

Existují však i další způsoby dělení metod řešení sporů. Tento způsob², spíše než to, kdo daný spor řeší, zdůrazňuje míru intervence veřejné moci do začátku, průběhu a výstupu řízení a podíl dobrovolnosti stran na účasti na řízení. Metody řešení sporů pak třídí do tří skupin.

První skupinou jsou již zmiňovaná ADR řízení. Dobrovolnost a dohoda se promítá do všech fází řízení, počínaje jeho začátkem, dobrovolnou účastí na jednání a výsledkem jednání, kterým je, jak již bylo řečeno, dohoda formou smíru, modifikace stávající smlouvy, či dohoda o náhradě škody.

Rozhodčí řízení, které dle tohoto dělení patří do druhé skupiny, je jakousi přechodnou skupinou mezi skupinou první a třetí. Jeho základem je dohoda, tedy dobrovolné podřízení sporu rozhodci, bez které by se rozhodčí řízení nemohlo konat. Jakmile se mu však strany podřídí, další průběh rozhodčího řízení je do jisté míry zajišťován veřejnou mocí a státním donucením (zejména pak výkon rozhodnutí).

Třetí skupinu pak tvoří obecné soudy, jejichž pravomoc je stanovena v ústavách států a jako taková je „základní“ a předem daná. Potencionální strany sporu mají vždy možnost a právo soud požádat o jeho vyřešení. Kdyby jim toto právo bylo odepřeno, jednalo by se o odepření spravedlnosti, kterou zakotvuje většina ústav a chart základních práv a svobod demokratických zemí světa. Zákony těchto zemí pak upravují pravidla pro určení příslušnosti obecných soudů. V mezinárodním obchodu bude určení příslušnosti komplikovanější, neboť se jedná o právní vztahy s mezinárodním prvkem. Vychází se z toho, že každá země má svá pravidla pro určování příslušnosti. Postupem času však bylo potřeba tato pravidla sjednotit především ke zvýšení právní jistoty

---

2 ROZEHNALOVÁ, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2.vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, 13 s.

subjektů obchodujících na mezinárodním trhu a flexibility řešení sporů s mezinárodním prvkem a přispět tak k celkovému zrychlení mezinárodního obchodního styku. To se děje především na základě bilaterálních smluv o právní pomoci mezi justičními institucemi jednotlivých států. Na úrovni Evropské Unie přispělo k rozšíření spolupráce aktuálně zejména nařízení Rady (ES) 44/2001, o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Jiné názory, na rozdíl od předchozích dvou, řadí arbitráž mezi ADR metody³. Důvodem je skutečnost, že rozhodčí řízení je buď alternativou k řízení soudnímu, anebo skutečnost, že rozhodčí řízení obsahuje základní prvky výše uvedených metod s tím rozdílem, že státní moc přisuzuje výsledku řízení jinou váhu.

Bez ohledu na to, zda se přikláníme k názoru, že arbitráž je jedním z ADR prostředků, či nikoli, lze jednoznačně říci, že to, co mají všechny tyto prostředky řešení sporů společné, oproti obecnému soudnictví, je právě dobrovolnost jejich použití. Rozdíly pak spočívají především v existenci sporu v případě rozhodčího řízení a v předcházení potencionálnímu sporu v případě mediace a jiných ADR prostředků. Rozdílný je i cíl těchto dvou způsobů řešení sporu. Je nepochybné, že v obou případech bude jednotícím cílem vyřešení konfliktu mezi stranami, ale oba způsoby se budou lišit prostředkem dosažení tohoto cíle. Zatímco ADR prostředky usilují o dosažení kompromisu za respektování zájmů obou stran, rozhodčí řízení již tyto ambice nemá. Naopak, cílem rozhodčího řízení je spor rozhodnout spravedlivě, podobně jak by rozhodoval soud obecný, tedy přijmout rozhodnutí, které nutně půjde proti zájmu jedné ze stran.

1.1 Alternativní metody řešení sporů

Alternative dispute resolution methods jsou, jak již bylo řečeno, skupinou prostředků, které tvoří alternativu nejen k soudnímu řízení, ale i k řízení rozhodčímu. V současné době existuje široká škála těchto prostředků. Podobně jako u rozhodčího řízení si strany použití ADR prostředků musí sjednat formou doložky (ustanovení) ve smlouvě, které se má použití ADR prostředků týkat, nebo dokonce v samostatné smlouvě.

---

³ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní. 4 aktualizované vyd. Praha. Linde Praha, a.s., 2006, s. 665.

RABAN, P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 42.

1.1.1 Mediace/Konciliace

Patrně nejpoužívanější metodou mezi ADR prostředky je mediace, česky smířčí řízení. Výrazu konciliace a mediace používá většina autorů pro tentýž institut. Výrazu konciliace se užívá spíše na evropské půdě, zatímco mediace v USA. Teorie, které se pokusily o vysvětlení rozdílů mezi mediací a konciliací, jsou vystaveny na porovnání postavení mediátora a konciliátora. Ať už je ale její název jakýkoli, je třeba mediaci/konciliaci odlišit od negociace, která sice také spočívá ve vzájemném jednání samotných stran, avšak bez pomoci třetí osoby. Cílem mediace je dosažení dohody za působení třetí nezávislé strany, která strany k této dohodě vede. Výsledkem tohoto jednání/řízení pak bude dohoda, nikoli však ve formě závazného rozhodnutí.

Většina světových rozhodčích soudů poskytuje kromě rozhodčích řízení zároveň i služby mediační, které mohou, ale nemusí být předstupněm arbitráže. Pro tyto potřeby pak vydávají i mediační řády. Mediace může být buď samostatným procesem ukončeným dosažením dohody, anebo součástí rozhodčího řízení, a to buď jako jeho předstupeň, kdy po neúspěšném pokusu o mediaci následuje arbitráž, anebo v průběhu arbitráže strany dospějí k názoru, že existuje vůle ke smírnému vyřešení sporu a dále pokračují mediací. Co se týče kulturní rozšířenosti mediace, nachází tento způsob řešení sporů svou oblibu spíše v Severní Americe, Asii a Africe, odkud i pochází. Afro-arabské obchodní prostředí dávalo, a i v současnosti dává, přednost mediačnímu řízení před ingerencí státu. Evropské prostředí tíhne spíše k soudnímu řešení sporů, i když poptávka a nabídka jak ADR prostředků, tak především arbitráže, je i zde na výrazném vzestupu⁴.

Americká arbitrážní asociace (AAA) definuje mediaci jako „dobrovolné a důvěrné rozšíření negociačního procesu, který vede strany k vzájemně akceptovatelné dohodě za současného zachování jejich obchodního vztahu.“⁵ **Mezinárodní centrum pro řešení sporů zřízené v rámci AAA** pak definuje mezinárodní mediaci tímto způsobem: „V mezinárodní mediaci neutrální mediátor asistuje stranám sporu při dosažení dohody, nemá však pravomoci vydat závazné rozhodnutí nebo rozhodčí nález⁶.

---

4 http://www.lcia.org/LCIA/Casework_Report.aspx ;<http://www.soud.cz/download/statistika.pdf>

5 <http://www.aaamediation.com/>

6 <http://www.adr.org/sp.asp?id=22440>

Mezinárodní rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory v Paříži rovněž nabízí mezi metodami řešení sporu mediaci, kterou definuje následujícím způsobem: „*Mediace – Neutrální osoba (mediátor) jedná s každou stranou zvlášť, aby jim pomohla najít společnou půdu pro vyřešení sporu přátelským způsobem. Není však povolána k tomu, aby spor meritorně rozhodla*“.⁷

Londýnský mezinárodní rozhodčí soud definuje mediaci následujícím způsobem: „*Mediace je, ve své podstatě, vyjednaná dohoda, vedená a uzavřená za asistence třetí neutrální strany. Tento proces je dobrovolný a neústí v závazné a samostatně vykonatelné rozhodnutí*“.⁸

Nejdůležitějšími společnými znaky těchto definicí jsou dobrovolnost, neutrální pozice mediátora a dohoda jakožto nezávazné rozhodnutí. Proces mediace je dobrovolný co do svého začátku, v čemž se shoduje s arbitráží, také však co do svého ukončení. Mediátorova role je neutrální, nestranná a nezávislá. Podává stranám návrhy k uzavření dohody, avšak nemá žádné pravomoci k tomu, aby stranám dohodu vnutil. Dohoda, narovnání, nebo změna původní smlouvy, tedy jakýkoliv výsledek výše uvedeného jednání, by k dosažení vykonatelnosti musela být předmětem dalšího řízení, ať už soudního, nebo řízení před rozhodcem, které by skončilo vykonatelným rozsudkem nebo rozhodčím nálezem.

1.1.2 Expertíza (*Expert determination*)

Tato forma řešení sporu se uplatní v případech, kdy nutnost vyřešení otázky technického stavu převládá nad nutností vyřešit otázky právní. Expert v oblasti, která je předmětem sporu, formou znaleckého posudku rozhodne o stěžejní otázce a ta se pak stane základem pro vyřešení sporu. Tato procedura může být nazvána různě, např. *expert determination, adjudication, neutral evaluation* jsou možné varianty, které jsou souhrnně nazývány expertíza. Institut podobný expertíze, znalecký posudek, jako součást sporu, známe i z běžné praxe řízení před obecným soudem, ten však spor jako takový sám formálně neřeší, protože je třeba, aby ohledně sporu rozhodl soudce rozsudkem.

---

⁷ <http://www.iccwbo.org/court/adr/id4444/index.html>

⁸ http://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/Mediation.aspx

Expertíza, tak jak ji nabízejí jednotlivé rozhodčí instituce, může mít různou podobu a názvy, avšak základ a použití zůstává podobné. Rozdíly mohou být i ve fázi sporu, ve které se používá a ve skutečnosti, zda se jedná o fázi obligatorní či fakultativní.

Například MRS ICC expertízu vyčlenil mimo ostatní ADR metody a zřídil pro ni v roce 1976 tzv. ICC Mezinárodní centrum pro expertízu (*International Centre for Expertise*) (dále zde jen jako „Centrum“), které vydalo zvláštní pravidla pro expertízu a poskytuje několik variant, ve kterých může být použita. Závěry tohoto odborného posouzení mohou být různé. Může jít, podobně jako v mediaci, o pouhé odstranění rozporů mezi stranami, nebo i o závazné vyřešení sporu. Znalecký posudek nemůže být ani v tomto případě postaven naroveň rozsudku ani rozhodčímu nálezu, nemůže být ve smyslu Newyorské konvence uznán, ani vykonán, strany jej však mohou učinit smluvně závazným tím, že jej včlení do smlouvy.

Expertíza může být poskytnuta ve třech různých formách a pro různé účely. Buď instituce pouze poskytne jméno znalce, na kterého se pak strana sama obrací a spolupracuje s ním i bez využití služeb centra. Služby tohoto znalce mohou být pak použity buď pro řešení sporu, nebo ještě před uzavřením samotné smlouvy, nebo v již probíhajícím rozhodčím řízení jako důkaz. V druhém případě je Centrum v pozici třetí osoby, která závazně jmenuje znalce. Tímto aktem účast Centra v řešení sporu končí. V třetím případě po jmenování znalce stranami nebo závazně Centrem se Centrum nadále účastní na jednání, zajišťuje komunikaci mezi stranami a znalcem, poskytuje zázemí pro jednání a revizi znaleckého posudku. Jako zajímavost uvedme, že expertíza poskytovaná Rozhodčím a Mediačním centrem WIPO, na rozdíl od té vedené MRS ICC, je závazná, pokud si strany nestanoví jinak.

1.1.3 Mini-trial

Mini-trial je procedurou, která si, podobně jako ostatní ADR metody, klade za cíl dojít ke smírnému řešení sporu mezi stranami. Opět zde vystupuje neutrální osoba, která stranám napomáhá k nalezení řešení sporu a zároveň její úloha spočívá v nastínění pravděpodobného průběhu a výsledku hrozícího soudního řízení a pozice stran v něm⁹. Mini trial tak v sobě obsahuje jak prvky mediace, tak arbitráže. Výsledkem je, stejně

---

⁹ Viz. pozn. č. 2 s. 32; a pozn. č. 1 s. 14.

jako v mediaci, nezávazná dohoda, avšak proces je více formalizovaný, čímž se blíží arbitráži. Mini-trial představuje jednací panel, kterého se účastní neutrální osoba a výkonní zástupci stran (*executive, senior executive*) – tedy představitelé vysokého managementu (mělo by jít o osoby, které nejsou do sporu osobně zapojeny). Tomuto panelu jsou pak právními zástupci stran předkládány návrhy, důkazy a otázky, které mají být vyřešeny. Výsledkem jednání může být buď dohoda, nebo rozhodnutí, že spor bude rozhodnut v rozhodčím řízení.

1.1.4 Med-arb

Existují postupy, které vzájemně kombinují některé výše uvedené techniky. Přesněji řečeno využívají prvků mediace a arbitráže. Jedná se o med-arb a medaloa. Med-arb kombinuje mediaci a arbitráž, a to obvykle dvěma možnými způsoby. Může jít buď o formu „smíšenou“ (*blended method*), kdy se mezi oběma metodami volně přechází. To znamená, že průběh arbitráže může být přerušen a strany mohou být vyzvány k uzavření smíru, který pak bude vtažen do výsledného rozhodčího nálezu. Nebo naopak po bezvýchodné mediaci proces přechází do arbitráže, kde je spor závazně rozhodnut.

Druhý způsob, tzv. stupňovitá metoda (*conjoined method*), od sebe obě fáze odlišuje zřetelněji. Právě role mediátora - rozhodce může být problematická a to z toho důvodu, že mediátor, který později přešel do pozice rozhodce, se v mediační fázi dozvěděl skutečnosti, které by se za normálních okolností ve formálním procesu nedozvěděl, což může jeho pohled na věc zkreslit. V praxi nastává několik variant jak tento problém řešit. Může být ujednáno, že v následné fázi musí rozhodovat jiná osoba, než která rozhodovala ve fázi předchozí (tak je tomu např. u *Med-then-Arb, med-arb-opt-out*¹⁰). Např. český RS HK AK ČR v části čtvrté Rozhodčího řádu pro mezinárodní spory „Smírčí řízení“ stanoví, že návrh smíru jako výsledek jednání nemůže být stranám na újmu v případném dalším sporu¹¹. Rozhodčí instituce většinou nevydávají speciální pravidla pouze pro med-arb. Jelikož se jedná o kombinaci různých variant ADR technik, je na stranách, aby si ve smlouvě o med-arb závazně upravily postup a pravidla. Především jde o postup ohledně osoby mediátora a rozhodce v jednotlivých fázích,

---

10 viz pozn. č. 2 s. 37.

11 Srovnej Řád pro mezinárodní spory Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR, § 42, odst 4. dostupný na http://www.soud.cz/index.php?url=radv/cz_rad_mez_od_20070201_uz.htm

postup při přechodu mezi jednotlivými druhy jednání, ujednání o tom, že po neúspěšném provedení mediace se například sepíše protokol o zjištěních, ke kterým strany došly během mediace, který se později stane součástí rozhodčího nálezu¹², či dohoda o tom, že po neúspěšné mediaci bude povinně následovat arbitrážní fáze a spor se tedy nebude pohybovat tam a zpět mezi arbitráží a mediací.

Jednou z dalších kombinací mediace a arbitráže je tzv. **medaloo** (*Mediation and last offer Arbitration*). I zde probíhá jednání ve dvou stupních. Pokud v první fázi strany nedospějí ke smíru, podávají neutrálnímu mediátorovi - rozhodci tzv. poslední nabídku obsahující podmínky, za kterých je každá z nich ochotna uzavřít smír. V druhé fázi rozhodce (může to být stejná osoba i osoba jiná) rozhodne o tom, která z těchto nabídek je dostatečná, a zahrne ji do rozhodčího nálezu.

1.1.5 Dispute boards

Tzv. *Dispute Boards* (*Contract Review Board, Dispute Review Board*) má spíše preventivní charakter, přesto ve svém důsledku může být způsobem řešení sporů. Jedná se o panel složený z lichého počtu členů (obvykle jednoho nebo tří), kteří jsou ustanoveni stranami již při vzniku smlouvy a asistují jim po celou dobu její existence a pomáhají jim řešit spory, které v průběhu smluvního vztahu vyvstanou. Použití tohoto způsobu je vhodné zejména pro dlouho trvající projekty, např. výstavby či developerské projekty.

1.1.6 Další prostředky řešení sporů

Mezi dalšími prostředky řešení sporů bych dále ráda zmínila poměrně nový institut nabízený od roku 1997 Mezinárodním rozhodčím soudem ICC v Paříži, tzv. **DOCDEX**. DOCDEX (*Documentary Credit Dispute Resolution Expertise*) je specializovanou expertízou, týkající se řešení sporů vzniklých z akreditivů a práv s nimi spojených mezi obchodníky a bankéři v mezinárodním obchodním styku. Jedná se o poměrně rychlou proceduru spravovanou již zmiňovaným Mezinárodním centrem pro Expertízu při MRS ICC. Spor projednávají tři experti vybraní ze seznamu vedeného Centrem. Podmínkou pro možnost použití DOCDEXU je to, že spor vznikne ze

---

¹² RABAN, P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2004 s. 39.

smluvního vztahu, jehož základem jsou některá z unifikovaných pravidel¹³ užívání akreditivů vydaná ICC v Paříži. Rozhodnutí expertů může být po dohodě stran závazné

1.2 Rozhodčí řízení – pojem a povaha

1.2.1 Pojem rozhodčího řízení

Jak literatura a teorie, tak především praxe, používá v souvislosti s touto tematikou výrazu „arbitráž“, „arbitrážní řízení“ a „rozhodčí řízení“. To by mohlo navozovat dojem, že se jedná o dva odlišné a v praxi využívané druhy řízení, avšak není tomu tak. Oba tyto výrazy, a to i ve spojitosti se zahraničním prvkem, např. „mezinárodní obchodní arbitráž“ či „mezinárodní rozhodčí řízení“, lze používat zaměnitelně, protože oba výrazy označují totéž. Ohledně výrazu „obchodní“ např. Vzorový zákon o rozhodčím řízení vypracovaný komisí UNCITRAL vybízí k co nejširšímu pojetí tak, aby do něj byly pojaty všechny vztahy obchodní povahy ať smluvní či mimosmluvní, zejména pak jakákoliv obchodní transakce, směna zboží nebo služeb, smlouva o výstavbě, faktoringu, bankovní smlouva, pojistná smlouva, smlouva o přepravě zboží a pasažérů apod.¹⁴ O mezinárodní arbitráž se podle tohoto vzorového zákona jedná když: (i) strany při uzavření smlouvy mají místa svého podnikání v různých státech, nebo (ii) místo arbitráže je mimo stát, kde mají strany místo podnikání, či místo, kde má být splněna převážná část závazků plynoucích ze smlouvy, nebo místo, se kterým je předmět sporu úzeji spojen, je mimo území státu, ve kterém mají strany své sídlo¹⁵.

Přestože pokusů o přesné pojmenování arbitráže existuje několik, dalo by se říci, že se jedná o řízení dobrovolně podrobené rozhodovací pravomoci na stranách nezávislých soukromých rozhodců, kteří ve věci rozhodnou závazným a vykonatelným nálezem. Jde o rozhodování sporů soukromými osobami nebo nestátními stálými institucemi, které jsou oprávněny na základě dotčených právních předpisů předložený spor projednat a rozhodnout¹⁶.

---

13 Jedná se o tato pravidla : *Uniform Customs and Practice for Documentary Credits (UCP)*, *the Uniform Rules for Bank-to-Bank Reimbursement under Documentary Credits (URR)*, *The ICC Uniform Rules for Collections (URC)*, *or the ICC Uniform Rules for Demand Guarantees (URDG)*. Tato pravidla jsou nezávazné obchodní podmínky, které vyvinula praxe uskutečňované mezi obchodníky a bankami, které jsou dobrovolně začleňovány do smluv.

14 Srovnej *UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985 with amendments as adopted 2006 dostupné na http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-arb/07-86998_Ebook.pdf*

15 tamtéž

16 Viz pozn. č. 1 s. 19

Arbitrážní řízení lze vymezit vůči obecnému soudnictví právě tím, že strany mají možnost volby, zda se arbitráži vůbec podrobit, či ne a dále pak i značným vlivem stran na průběh arbitráže. V porovnání s výše uvedenými metodami řešení sporu se arbitráž liší především vymahatelností výsledného rozhodčího nálezu a do určité míry i spolupůsobením státu při zajištění některých procesních úkonů v rámci arbitráže¹⁷.

1.2.2 Povaha rozhodčího řízení

Podobně jako u jiných institutů práva, vznikly různé teorie, které se snažily vystihnout povahu rozhodčího řízení. Jednotlivá pojetí se odlišují názorem na *(i)* to, odkud pochází pravomoc konat rozhodčí řízení, *(ii)* postavení rozhodců a *(iii)* charakter rozhodčího nálezu. V současné době mluvíme o následujících teoriích: teorii smluvní, jurisdikční, smíšené a autonomní.

Smluvní teorie odvozuje pravomoc rozhodců rozhodnout spor od rozhodčí smlouvy uzavřené mezi stranami. Autonomie vůle stran se pak promítá do celého průběhu řízení. Strany mohou ovlivnit výběr osoby rozhodce, délku trvání sporu a způsob vedení řízení. Tato teorie popírá ingerenci státní moci do takto vzniklého vztahu mezi stranami a rozhodcem. Tím, že popírá vliv práva některého státu na rozhodčí řízení, řízení tzv. delokalizuje, tj. zbavuje jej i minimální závislosti na příslušnosti k některému právnímu řádu. Tato vazba na některý právní řád je pak důležitá v případě dodržení podmínek konání arbitráže ohledně konkrétního sporu – tzv. arbitrability, tj. uplatnění norem veřejného pořádku kontroly rozhodčího nálezu. Tato teorie má dvě verze: klasickou a moderní. Podobně jako k základu arbitráže přistupuje tato teorie i k jejímu výsledku – rozhodčímu nálezu. Klasická teorie pojímá rozhodčí nálezu jako smlouvu, která je jako smlouva i vykonatelná, tedy záleží na vůli strany, zda bude plnit její obsah. Jelikož tato teorie odmítá restrikce upravené právním řádem státu, ve kterém má být nálezu vykonán, může být nálezu v tomto pojetí vykonán kdekoli na světě. Zde však tato teorie naráží, neboť tímto výkonem se myslí pouze splnění dobrovolné, v případě nedobrovolného splnění je třeba tento nálezu - smlouvu vykonat způsobem pro smlouvu obvyklým, a to podrobit jej novému přezkoumání soudu, který následně vydá rozsudek, který bude teprve vykonatelný. Teorie moderní tento postoj překonává a nálezu za smlouvu nepovažuje. Co se týče postavení rozhodců, tak klasická smluvní teorie na

---

17 Viz. Pozn. č. 2 s. 50

rozdíl od té moderní, považuje rozhodce za zástupce stran. Rozhodčí řízení není součástí civilního procesu, nýbrž je institutem práva smluvního.

Teorie jurisdikční, která je protipólem teorie smluvní, zdůrazňuje odvozenost pravomoci rozhodců od státu, kdy stát deleguje část své pravomoci (a vlastně i ústavně dané povinnosti) autoritativně rozhodovat spory mezi subjekty, na soukromé osoby. Z důvodu odvozenosti pravomoci od práva některého státu je podle zastánců této teorie důležité místo arbitráže, a to z důvodu aplikace pravidel pro určení arbitrability, veřejného pořádku a výkonu jisté kontroly nad arbitráží. Řízení před rozhodci je podle této teorie kontradiktorní, stejně jako řízení civilní. Rozdílně je těmito dvěma teoriemi vnímána i povaha činnosti rozhodců. Zatímco teorie smluvní vnímá činnost rozhodce jako zjišťování toho, na čem se strany mezi sebou shodly, teorie jurisdikční spatřuje roli rozhodců v nalézání práva, podobně jako je tomu u soudců obecných soudů.

Teorie smíšená, ve snaze zkombinovat obě předchozí teorie, vychází z toho, že pravomoc rozhodců pramení z dohody stran. Jakmile se však strany rozhodčímu řízení podrobí, akceptují tím, že bude vydáno závazné a vymahatelné rozhodnutí.

Stranou těchto tří názorů pak stojí **teorie autonomní**, která předchozí tři úplně odmítá, arbitráž pojímá jako celek, vyčleňuje ji jak mimo právo smluvní, tak mimo civilní proces a pojímá ji jako institut práva *sui generis*.

Povahou rozhodčího řízení se zabýval také Ústavní soud České republiky v několika svých nálezech. Judikatura Ústavního soudu je v názoru na povahu rozhodčího řízení poměrně jednotná a z hlediska výše uvedených teorií zastává klasickou teorii smluvní. Ve svém judikátu **IV. ÚS 174/02**, kterým zamítá ustavní stížnost účastníka rozhodčího řízení, který napadal rozhodčí nález s poukazem na porušení čl. 36 Listiny a čl. 95 Ústavy, se Ústavní soud vyjadřuje hned k několika problémům týkajícím se rozhodčího řízení. Nejprve z pohledu, zda rozhodčí soud je vůbec pasivně legitimován k ústavní stížnosti ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy a čl. 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu¹⁸, jestli je ve smyslu těchto ustanovení možné považovat rozhodčí soud za orgán veřejné moci. K tomu Ústavní soud uvádí, že „*charakter rozhodčí činnosti je založený smlouvou delegující*

---

¹⁸Čl. 72, odst. 1, písm. a) zákona č. 182/1993 o Ústavním soudu čl. 72, odst. 1, písm. a) zákona č. 182/1993 o Ústavním soudu: fyzická nebo právnická osoba podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, jestliže tvrdí, že pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byla účastníkem, opatřením nebo jiným zásahem orgánu moci veřejné (dále jen „zásah orgánu veřejné moci“) bylo porušeno její základní právo nebo svoboda zaručené ústavním zákonem nebo mezinárodní smlouvou podle čl. 10 Ústavy (dále jen jako ústavně zaručené základní právo nebo svoboda“).

vůli stran a její výsledek je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný. Rozhodce nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tedy není delegovaná svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran, určovat si svůj osud.“ Dále v tomto nálezu Ústavní soud doplňuje, že i v případě, že by šlo rozhodčí soud za orgán veřejné moci považovat, stížnost by byla nepřípustná pro nevyčerpání prostředků ochrany svých práv ve smyslu § 75 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb. Tím, že strany derogovaly pravomoc státního soudu a dohodly se na respektování rozhodčího nálezu, nevyčerpaly tak všechny dostupné prostředky k ochraně svých práv.

V nálezu č. **IV. ÚS 435/2002** zase Ústavní soud ohledně činnosti rozhodců uvádí, že *„její výsledek je činností narovnávající ve smyslu § 585 občanského zákoníku.“*

Dle mého názoru proti rozhodčímu nálezu skutečně nelze podat ústavní stížnost, avšak z jiného důvodu, než jaké uvádí Ústavní soud. Platnou rozhodčí smlouvou strany derogují pravomoc soudu rozhodnout spor státními soudy, jejichž funkce, pravomoci a struktura je zakotvena v Ústavě, Listině a navazujícím zákonodárství ve prospěch soukromých osob a soukromých organizací. Právě z tohoto plyne, že rozhodčí soud není orgánem moci veřejné, a to proto, že s ním zákon v tomto smyslu od počátku nepočítá. Např. skutečnost, že stálý rozhodčí soud musí být zřízen zákonem a jeho řád a status musí být publikován v Obchodním věstníku, svědčí spíš o vzniku státem kontrolované organizace na soukromé bázi, než orgánu veřejné moci. To, že rozhodčí soud nemá povahu orgánu veřejné moci, však nemá, dle mého názoru, vliv na povahu činnosti rozhodců, na povahu smlouvy, která jejich pravomoc zakládá, a ani na výsledek jejich činnosti – rozhodčí nález. Po tomto závěru je tedy nepodstatné zabývat se náležitostí vyčerpání opravných prostředků. Jsem toho názoru, že uzavřením rozhodčí smlouvy se strany pouze chtějí vyhnout jurisdikci obecného soudu výměnou za jurisdikci instituce jiné. To nemá za následek vzdání se dopředu opravných prostředků. Rozhodčí řízení probíhá podle jiné právní úpravy, která upravuje jeho procesní průběh a obsahuje vlastní systém opravných prostředků, který je výrazně omezen, resp. ponechán na vůli stran. Pro posouzení, zda opravné prostředky vyčerpány byly či nikoli, je třeba posuzovat konkrétní případ a konkrétní ujednání stran a zkoumat, zda reálné opravné prostředky využity byly či nikoli. Př.: jestliže si strany ujednaly možnost přezkumu rozhodčího nálezu a protistrana jej nevyužila, pak opravné prostředky vyčerpány nebyly, pokud

však možnost přezkumu sjednána nebyla, strana všech opravných prostředků využila, neboť žádné další prostředky nápravy v konkrétním případě neexistují. Avšak, jak již bylo řečeno, v případě posuzovaném v tomto nálezu Ústavního soudu, kdy jsme došli k závěru, že rozhodčí soud za orgán moci veřejné považovat nelze, není podstatné se dále zabývat podmínkou vyčerpání opravných prostředků.

1.3. Druhy rozhodčího řízení

Rozhodčí řízení může mít mnoho variant, které lze třídit podle různých kritérií. Nejčastější dělení, které je klíčové i pro tuto práci, je rozlišení mezi rozhodčím řízením *ad hoc* a rozhodčím řízením institucionálním.

Ad hoc řízení je historicky starší než řízení institucionální. V tomto řízení strany jmenují přímo rozhodce nebo rozhodčí senát, a to tak, že se na ně přímo obrátí, anebo prostřednictvím tzv. *appointing authority*, kterou může být jiná třetí osoba (např. v případě, kdy strany volí rozhodce pouze jednoho a nemohou se na osobě rozhodce shodnout), anebo i stálý rozhodčí soud, jehož role však končí jmenováním rozhodce nebo rozhodčího senátu a řízení je nadále *ad hoc* procedurou.

Na rozdíl od toho je **řízení institucionální**, jak je patrné z jeho názvu, vedeno od počátku až do konce rozhodčí institucí, která se svou strukturou a personálním obsazením blíží obecnému soudu¹⁹. Stálý rozhodčí soud je institucí, která byla založena, ať již zvláštním zákonem, jako je tomu v České republice, či nikoli, především za účelem poskytování služeb rozhodování sporů a poskytování smířčích a jiných služeb s tím souvisejících. Často tyto rozhodčí soudy vznikají při již existující obchodní či jiné komoře. Mají pevnou organizační strukturu a stálé sídlo. Vydávají vlastní pravidla a řády pro jednotlivé procedury, které poskytují. Vedou seznam rozhodců, mediátorů a jiných expertů. V případě předních mezinárodních institucí je tento seznam odborníků velmi dlouhý tak, aby bylo pokryto co nejvíce oblastí ekonomických aktivit, ze kterých může vyvstat potencionální spor. Vzhledem k tomu, že se jedná o arbitráž mezinárodní, seznamy obsahují rozhodce různých národností, aby mohly být tyto služby poskytovány v jazyce země, ze které strany pocházejí, případně v jazyce, který mají obě strany společný.

---

¹⁹ Viz pozn č. 2.

Toto dělení má význam např. v tom, že strany musí rozhodčí doložku formulovat tak, aby bylo zřetelné, zda spor svěřují rozhodcům *ad hoc*, či naopak stálému rozhodčímu soudu. Tato skutečnost má význam v tom, že pokud by strany neurčily jinak, co se týče procesních předpisů, bude se postupovat podle řádu vydaného touto konkrétní institucí, v opačném případě se strany musí dohodnout na procesním postupu, či předpise, nebo je na rozhodcích, aby tak učinili. Podobně tomu bude i co se týče určení místa arbitráže, v případě *ad hoc* řízení je na stranách, a pokud ty tak neučiní, na rozhodcích, aby místo arbitráže zvolili. Odkážou-li strany spor před stálý rozhodčí soud a ohledně místa nic nestanoví, je za místo sporu automaticky považováno sídlo tohoto soudu²⁰. Jinak tomu je podle Řádu MRS ICC v Paříži, kdy místo arbitráže volí tento soud²¹. To sice může být v důsledku podobné jako v předchozím případě, avšak Řád MRS ICC nestanoví místo napevno, nýbrž si ponechává prostor pro volbu.

Další možné dělení druhů rozhodčího řízení je postaveno na tom, zda se jeho strany podrobují rozhodčímu řízení dobrovolně, či naopak nezávisle na své vůli²². Jedná se o rozhodčí řízení **fakultativní** a **obligatorní**. Až doposud jsme se zabývali a i nadále se v této práci budeme zabývat arbitráží fakultativní, tj. případy, kdy strany dobrovolně, vědomy si výhod rozhodčího řízení, začleňují do své smlouvy rozhodčí doložku, nebo v případě, že spor již vznikl, podepisují smlouvu o rozhodci.

Obligatorní řízení by nastalo, pokud by se strana musela arbitráží podrobit i v případě, že rozhodčí smlouva uzavřena nebyla. Obligatorní řízení mezi subjekty soukromého práva v podstatě neexistuje, alespoň v ČR tomu tak není²³. V případě arbitráže využívané v rámci řešení tzv. diagonálních sporů, tj. sporů mezi soukromými podnikateli a státem z důvodu neochránění investice zahraničního investora, nelze mluvit o obligatorním rozhodčím řízení. Důvodem je neexistence uzavřené rozhodčí smlouvy mezi subjekty, ale i skutečnost, že povaha a předmět sporu je odlišný od smyslu arbitráže, v jakém je pojmána v této práci. Rozhodčí soud při HK ČR AK ČR v § 1 odst. 2 Řádu pro vnitrostátní spory i v Řádu pro mezinárodní spory stanoví, že rozhoduje spory nejen na základě platně uzavřené rozhodčí smlouvy, nebo v případě sporů mezinárodních mezinárodní smlouvy, ale i na základě písemných „*projevů stran v*

---

20 Tak stanoví např. Řád pro mezinárodní spory RS při HK ČR a AK ČR nebo Řád LCIA.

21 Stejně je tomu dle Řádu WIPO, čl. 33 dostupný na <http://www.wipo.int/amc/en/arbitration/rules/index.html>.

22 Srovnej viz. pozn. č. 1 s. 29.

23 Srovnej viz. Pozn. č. 1 s. 31 a RŮŽIČKA K. *Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?* in Bulletin advokacie 2005 č. 10, s. 52.

zahájeném rozhodčím řízení, ze kterých je patrná nepochybná vůle podřídít se pravomoci Rozhodčího soudu²⁴“. Toto ustanovení slouží pro případy, kdy je podána žaloba u Rozhodčího soudu za situace, kdy rozhodčí smlouva nebyla mezi stranami uzavřena. I v takovém případě musí žalovaná strana výslovně vyjádřit svůj souhlas s projednáním sporu u rozhodčího soudu. Ani u případného nepodání námítky dle § 15 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení, na který odkazuje § 1 odst. 3 odst. obou Řádů RS HK ČR AK ČR, nelze mít za to, že žalovaná strana s konáním rozhodčího řízení souhlasí. Pouze z „mlčení“ strany nelze dovozovat souhlas, proto se ani zde nejedná o obligatorní rozhodčí řízení.

Někteří autoři²⁵ rozlišují druhy rozhodčího řízení např. podle toho, zda je prováděno **klasickou formou** nebo jako **on-line řízení** (o on-line řízení bude blíže pojednáno v kapitole 6) nebo podle toho, zda arbitráž probíhá **v jednom stupni**, nebo jí obligatorně **předchází fáze mediace**, tak jak to bylo popsáno výše u med-arb či medaloo.

Jiným dělením může být časová omezenost řízení, tj. zda je řízení **omezeno lhůtou** či **nikoli**. Toto dělení bere v potaz především případy, kdy je spor projednáván ve zkráceném řízení (tzv. *expedited arbitration*). Rozdíl je v tom, jak uvádí autorka²⁶, zda zkrácené řízení je koncipováno jako odlišná procedura, tj. zda má své vlastní instituty přizpůsobené účelům této zkrácené procedury, popř. zda je pro účely takového řízení vydán zvláštní řád²⁷, anebo se jedná o prosté zkrácení lhůt²⁸.

Dalším typem arbitráže, stojícím sice mimo strukturu arbitráže obchodní tak, jak je o ní zde pojednáváno, a to především pro svou zvláštní povahu a specifický předmět v ní projednáváný, je **arbitráž sportovní**. Oblast sportovního práva vyvinula své vlastní hmotné i procesní právo. Sportovní arbitráž stojí za zmínku především z důvodů svého širokého mezinárodního užití a dopadu a dále z důvodu vysokých majetkových hodnot, které bývají předmětem sporu. Tento poslední znak má jistě společný s arbitráží obchodní.

---

24 srovnej § 1 odst. 2 písm. b) Řádu rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky pro vnitrostátní spory (ve znění ke dni 1.2.2007) a §1 odst. 2 písm. a) Řádu pro mezinárodní spory.

25 Srovnej viz. pozn. č.2 s. 63.

26 tamtéž

27 Např. podle Řádu pro urychlené řízení rozhodčího a smírčího centra WIPO.

28 Tak je tomu např. dle §27 a Řádu pro mezinárodní spory RS při HK ČR a AK ČR a §27a Řádu vnitrostátního RS při HK ČR a AK ČR.

2. Podmínky konání rozhodčího řízení

Jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, rozhodčí řízení představuje alternativu k řízení před obecnými soudy. Není však alternativou k jakémukoliv řízení a za všech okolností. Aby spor vůbec mohl být projednán před rozhodci, musí být splněny některé základní podmínky. Jednotlivec ani soukromá právnická osoba nejsou a nikdy nebyli nadáni právem rozhodovat sami o některých svých záležitostech. Každý stát si vymezuje určitou oblast zájmů, které chrání a o níž přísluší autoritativně rozhodovat pouze jemu. Jde především o zájmy, které se týkají celé společnosti, např. zájmy chráněné normami trestního práva, správního práva, zájmy týkající se organizace státu, zajištění jeho chodu po finanční stránce, zájem na ochraně životního prostředí apod. Práva a povinnosti vznikající v této oblasti pochopitelně nemohou být ponechána stranám k dispozici k rozhodování soukromými osobami. Dispozice s vzájemnými právy a povinnostmi osob, tedy i možnost podřízení sporu jinému než státnímu soudu je ve veřejném právu vyloučena.

Tato volba je možná z velké části v právu soukromém – tradičně s největším podílem ve vztazích občansko-právních a obchodně-právních. Ani tato soukromoprávní úprava, přestože je z velké části dispozitivní, neumožňuje subjektům vždy podřídit spor arbitrážnímu řízení.

Určení, které vztahy mohou být předmětem rozhodčího řízení a které nikoli, neboli tzv. **arbitrabilita sporu**, je první podmínkou platného podřízení sporu arbitráži. Druhou podmínkou je pak uzavření platného ujednání o tom, že spor bude rozhodnut rozhodcem, nebo rozhodčí institucí, tedy **platná rozhodčí smlouva**.

2.1 Arbitrabilita

Arbitrabilita, jak již bylo naznačeno, určuje okruh vztahů, které si státní moc nevyhradila rozhodovat výlučně sama prostřednictvím státních soudů, nýbrž ponechává subjektům vztahu možnost jej podřídit rozhodování rozhodců. Z arbitrability sporu vychází možnost stran založit pravomoc rozhodců autoritativně rozhodnout spor²⁹. Dalo by se říci, že arbitrabilita je vlastně schopnost a tedy i možnost právního vztahu být předmětem arbitráže.

---

²⁹ Viz pozn. č. s. 31.

Teorie rozlišuje dva druhy arbitrability - **arbitrabilitu objektivní** a **subjektivní**. První druh arbitrability je již zmiňovaný okruh záležitostí a vztahů, určený zákonem konkrétního státu, u kterého je dána možnost podřídit jej arbitráži. V případě subjektivní arbitrability se pak jedná již o konkrétní spory, které mezi sebou strany vyberou z okruhu objektivně stanovených právem, a ohledně kterých uzavřou rozhodčí smlouvu. Výrazu subjektivní arbitrabilita může být užito i v jiném kontextu, jak uvádí zahraniční literatura, a to jako způsobilost subjektu platně uzavřít rozhodčí smlouvu, která může být omezena např. u právnických osob veřejného práva³⁰. Arbitrabilita objektivní je vždy širší než arbitrabilita subjektivní³¹. To znamená, že strany sice mají právo volby, avšak pouze z okruhu stanoveného zákonem. Strany nemají možnost tento okruh rozšiřovat.

2.1.1 Aplikace arbitrability v mezinárodních sporech

Velmi důležitou otázkou, a to především v kontextu arbitráže mezinárodní, je otázka, podle jakého práva se arbitrabilita sporu posuzuje. Při určování tohoto právního řádu je důležité, v jaké fázi řízení se nacházíme, tj. zda se arbitrabilitou zabýváme ve fázi počáteční, nebo ve fázi uznávání rozhodčího nálezu. Obecně lze říci, že zatím neexistuje žádná mezinárodní smlouva, která by unifikovala stanovení příslušnosti rozhodování sporů v její počáteční fázi. Platí tedy, podobně jako by tomu bylo, kdyby rozhodoval obecný soud, že arbitrabilita se bude posuzovat podle tzv. *lex arbitri* (podobně jako *lex fori*), tedy práva místa, kde se bude konat řízení, resp. kde bude vydán rozhodčí nález. Avšak bude-li potřeba, jak tomu v mezinárodní praxi bývá nejčastěji, aby nález byl vykonán v jiném státě, než ve kterém byl vydán, bude i zde orgán, který bude nález vykonávat, posuzovat, zda spor mohl být v rozhodčím řízení vůbec projednán, a to právě podle právního řádu místa, kde má být tento rozhodčí nález vykonán.

Je důležité zdůraznit, že status rozhodčí smlouvy se rozpadá do více režimů, tj. jednotlivé části se budou posuzovat podle různých právních řádů. Otázka, *(i)* zda může být spor projednán před rozhodci, tj. arbitrabilita, se tedy bude posuzovat podle místa konání arbitráže (*lex arbitri*). Co se týče *(ii)* formy, ta se bude posuzovat podle práva rozhodného pro ostatní náležitosti smlouvy, *(iii)* způsobilost strany uzavřít rozhodčí

---

³⁰ Viz. pozn. č. 2 s. 116.

³¹ tamtéž

smlouvu se bude posuzovat podle práva jejího osobního statusu. Dále, pokud je smlouva uzavřena ve formě rozhodčí doložky a tvoří součást jiné smlouvy – smlouvy hlavní, tj. smlouvy týkající se právního vztahu, (*iv*) tato smlouva hlavní se pak bude řídit právem, které si strany zvolily. V případě této chybějící volby právo zvolí rozhodci, anebo bude určeno podle kolizních pravidel státu, ve kterém se rozhodčí řízení koná.

2.1.2 Úprava arbitrability v České republice

Na prvním místě je třeba poznamenat, že arbitrabilita byla v České republice výrazně rozšířena přijetím zákona č. 216/1994 Sb., který spory projednávané před rozhodci rozšířil o celou rozsáhlou skupinu tzv. „domácích sporů“. Do účinnosti tohoto zákona totiž předchozí úprava obsažená v zákoně č. 98/1963 Sb, o rozhodčím řízení v mezinárodním obchodním styku a o výkonu rozhodčích nálezů, připouštěla možnost konání rozhodčího řízení pouze pro spory plynoucí z „mezinárodního obchodu“, tedy pouze pro vztahy s mezinárodním prvkem. „Domácí“ obchodní spory, tedy spory, kde obě strany sporu byly subjekty českého práva, byly z možnosti projednání rozhodčím soudem vyloučeny.

Současný český zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, stanoví v § 2 odst.1: *„Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).“* a to za podmínky odst. 2: *„Rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, jestliže strany by mohly o předmětu sporu uzavřít smír“* s odkazem v poznámce na § 99 OSŘ upravující sjednání smíru.

Arbitrabilita sporu podle českého zákona je vymezena pozitivně i negativně. **Pozitivní vymezení** stanoví, že spor musí být majetkový, musí k němu být jinak dána pravomoc soudu a o sporu lze uzavřít smír, který nesmí (dle OSŘ) vylučovat povaha věci (viz. níže). **Negativní vymezení** vylučuje, aby se jednalo o spor vzniklý v souvislosti s výkonem rozhodnutí a z incidenčních sporů. V původním znění zákona o rozhodčím řízení byly z projednávání v rozhodčím řízení vyloučeny i spory vznikající z konkurzu a vyrovnání. Ustanovení § 1 odst. 2, který byl zaveden novelou od 31.5.2006, vylučuje z rozhodčího řízení řešení sporů veřejných neziskových

zdravotnických zařízení zakládaných podle zvláštního zákona. Zde tedy není vymezen druh sporu, ale veškeré spory týkající se uvedeného subjektu.

Definici **majetkového sporu** zákon o rozhodčím řízení nepodává. Jak napovídá název, budou to spory, jejichž předmětem je majetek, ale nejen ty. Dle teorie se jedná o spory ze závazkových vztahů, jejichž předmětem je nejen finanční částka, ale i nároky penězi ocenitelné, např. povinnost něco konat. Spor nemusí být založen pouze možností eventuelního podání žaloby na plnění, ale i žaloby na určení ve smyslu § 80 odst. 1 písm. c) OSŘ. Může jít např. o situaci, kdy majetkový zájem strany sporu bude ležet v určení, že smlouva je buď platná, nebo neplatná³². Majetkovým sporem v tomto smyslu bude i spor vzniklý mezi společníky obchodní společnosti navzájem a společníkem a společností, neboť majetek, který je předmětem sporu, zde představuje podíl na společnosti. Naopak je vyloučeno rozhodnutí o vyloučení společníka ze společnosti nebo o zrušení jeho účasti na společnosti³³.

Druhou podmínkou je, aby k rozhodnutí o nároku byl jinak příslušný soud. Dle § 7 odst. 1 OSŘ: „*V občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.*“ Existují soukromoprávní spory, u kterých je dána pravomoc jiného orgánu než soudního, a to orgánu správního. To by vylučovalo arbitrabilitu sporu. Avšak existuje názor³⁴, že tento fakt nevylučuje arbitrabilitu sporu úplně. Tyto spory mohou být dále předmětem řízení podle hlavy páté OSŘ, tj. řízení ve věcech, o kterých bylo rozhodnuto jiným orgánem. Tato možnost vzniká nabytím právní moci rozhodnutí správního orgánu, který ve věci rozhodl. Podle autorů je tedy takový spor tzv. arbitrovatelný v okamžiku nabytí právní moci, neboť tím dojde k naplnění poslední podmínky arbitrability.

Třetí pozitivní podmínkou je možnost **uzavření smíru** ohledně předmětného nároku. Dle § 99 OSŘ lze smír sjednat „*připouští-li to povaha věci*“. Půjde tedy o spory, ve kterých mohou účastníci předmětem sporu disponovat, tedy nikoli o spory, u kterých je dán vyšší veřejný zájem, nebo kde by smírné vyřešení věci odporovalo

---

32 NOVÝ, Z. Arbitrabilita sporů a neplatnost právního úkonu. Právní forum. 2008, 5, 11, s. 479-483.

33 viz pozn. č. 1 s. 35.

34 KLEIN, B.; DOLEČEK, M. Rozhodčí řízení. Praha : ASPI, a.s., 2007.s. 9 .

dobrym mravum³⁵. Takovými jsou zejména věci, **(i)** ve kterých lze řízení zahájit i bez návrhu ve smyslu § 81 odst. 1 OSŘ, jako prohlášení za mrtvého³⁶, opatrovnické věci, řízení o dědictví, o způsobilosti k právním úkonům, **(ii)** ve kterých je rozhodováno o osobním statusu, jako rozhodování o rozvodu, neplatnosti manželství, určení otcovství apod. a **(iii)** případy, kdy ujednání stran vyžaduje souhlas soudu, jako např. dohoda o rodičovské zodpovědnosti, či zrušení společného jmění manželů, a konečně **(iv)** vztahy, u kterých hmotné právo neumožňuje uzavření dohody o zrušení závazku, novaci, narovnání apod.

2.1.3 Problematické oblasti objektivní arbitrability

Existuje několik oblastí práva, ohledně nichž nejsou zcela vyhraněné názory na to, zda spory z nich vznikající mohou být jednoznačně projednány v rozhodčím řízení, zda se jejich arbitrabilita štěpí, či by měly být úplně z projednávání před rozhodčím soudem vyloučeny. Těmito oblastmi jsou spory vznikající z pracovně-právních vztahů, ze vztahů týkajících se nemovitostí a spotřebitelské spory.

Pracovně-právní spor, pokud splňuje zákonem o rozhodčím řízení stanovené požadavky, může být arbitrovatelný. Musí tedy jít v souladu s již výše uvedeným o spor majetkový, spor ve kterém lze uzavřít smír a spor, o kterém by jinak rozhodoval obecný soud. Právě s touto třetí podmínkou byl v minulosti problém, neboť předchozí zákoník práce stanovoval výlučnou pravomoc soudu, kterou někteří vykládali jako překážku rozhodčímu řízení. Současný zákoník práce toto ustanovení neobsahuje, naopak stanoví, že „*zaměstnanec se může domáhat nápravy všemi zákonnými prostředky*“, mezi které lze rozhodčí řízení jistě zařadit³⁷.

Spory týkající se **nemovitostí** jsou příkladem, kdy nelze jednoznačně říci, jestli je spor arbitrabilní či nikoli. V teorii i judikatuře převládá názor, že projednání takového sporu v rozhodčím řízení je možné³⁸. Existují však i opačné názory, byť menšinové. V první řadě je třeba říci, že je důležité rozdělit, zda se jedná o nemovitosti ležící na území ČR či nikoli. Existuje názor³⁹, který poměrně komplexně vysvětluje, proč jsou

---

35 KLEIN, B.; DOLEČEK, M. Rozhodčí řízení. Praha : ASPI, a.s., 2007. s. 13.

36 u prohlášení za mrtvého používá např. Květoslav Růžička jiného kritéria, a to důvodu, že soud zahajuje řízení z moci úřední

37 viz. pozn. č 2 s. 122.

38 RABAN, P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2004 s. 81, ROZEHNALOVÁ, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2.vyd. Praha: ASPI, Wolkers Kluwer, 2008 s. 121.

39 DOBIÁŠ, Pavel; DOBIÁŠ, Petr. Arbitrabilita týkající se nemovitostí podle platné úpravy ČR. Právník. 2005, 8, s. 925 an.

spory ohledně nemovitostí přípustné k projednávání před rozhodčími soudy, a kde je to diskutabilní. Obecně se má za to, že spory ohledně nemovitostí jsou arbitrovatelné z toho důvodu, že naplňují potřebné znaky vyžadované zákonem o rozhodčím řízení. Nepochybně se jedná o spory majetkové, neboť jsou za prvé vyjádřitelné v penězích a za druhé se jedná se o přírůstek či úbytek na majetku jedné ze stran. Ohledně nemovitosti lze jistě uzavřít smír.

Problém může být, a to je právě argumentem odpůrců arbitrability, ve třetí podmínce, a tedy že jde u spor, o kterém by jinak byl příslušný rozhodovat obecný soud. Ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech ve věcech vlastnických, a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, uvádí, že zápis práva k nemovitosti do katastru nemovitostí probíhá na základě rozhodnutí státního orgánu. Pravomocný nálezh rozhodčího soudu je, dle § 28 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení, postaven na roveň pravomocného rozsudku soudu. Tímto je, dle názoru autorů i mého, splněna podmínka příslušnosti soudu k projednávání takového sporu. Problémem u této interpretace je právě povaha činnosti katastrálního úřadu, kdy tento nevede o zápise správní řízení a o vzniku nebo zániku zapisovaného práva nerozhoduje. Výše uvedené vztahy je dle autorů bezpochyby možno podrobit rozhodčímu řízení. Problematickou skupinu však tvoří ty spory týkající se nemovitostí, které lze řešit podáním žalob na určení, zde se názory různí.

Další diskutovanou oblastí je oblast **spotřebitelských sporů**. Možnost podřízení takového sporu rozhodčímu řízení je kritizována především z důvodu disproportionality vztahu mezi podnikatelem a spotřebitelem při uzavírání smlouvy hlavní ve formulářové podobě a potažmo i rozhodčí doložky v ní obsažené. Rozhodčí doložka bývá často součástí obchodních podmínek, na které stohá smlouva, uzavřená navíc např. prostřednictvím internetu, odkazuje. Pozice obou subjektů je nerovnoměrná z důvodu, že strany neprojednávají vzájemně, jak je u jiných smluv běžné, znění smlouvy, naopak smlouva (včetně rozhodčí doložky) je buď uzavřena ve znění navrženém silnější smluvní stranou, nebo není uzavřena vůbec. Takto uzavřená rozhodčí doložka často vylučuje spotřebitele z účasti na nominaci rozhodce, obsahuje značné zjednodušení řízení, které vede ke zkrácení obhajovacích práv spotřebitele až po neodůvodnění nálezu rozhodce, který bývá často vybírán silnější smluvní stranou. Někteří autoři volají po změně této úpravy, tak, aby tyto spory zůstaly arbitrovatelné, avšak byly zpřísněny

podmínky vedení takového rozhodčího řízení, jako je tomu v jiných světových úpravách. Inspirací by mohla být např. francouzská úprava, která u spotřebitelských sporů stanoví, že ohledně těchto sporů může být uzavřena pouze smlouva o rozhodci až v momentě kdy spor již vznikl⁴⁰. Existují však i názory⁴¹, které preferují úplné vyřazení spotřebitelských sporů z možnosti konání rozhodčího řízení, anebo jejich svěřením specializovanému rozhodčímu orgánu.

Taková novela byla projednána Poslaneckou sněmovnou, avšak vrácena předkladateli k dopracování. Jedná se o novelu jednak zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, v platném znění a dále zákona č. 214/1994 Sb., o rozhodčím řízení, v platném znění. Tato novela, která se odvolává na inspiraci právě francouzskou úpravou, si klade za cíl omezení arbitrability spotřebitelských sporů, a to způsobem naznačeným v předchozím odstavci, tedy tak, že projednání spotřebitelského sporu v rozhodčím řízení bude možno pouze za splnění tří podmínek. První podmínkou bude možnost odkázání na rozhodčí řízení pouze smlouvou o rozhodci. Druhou podmínkou bude založení pravomoci stálého rozhodčího soudu ve smyslu § 13 zákona o rozhodčím řízení a nikoli rozhodčího soudu *ad hoc*. Stálé rozhodčí soudy, jak bude vyloženo dále, ve smyslu tohoto ustanovení existují v současnosti v České republice pouze tři. Třetí podmínka zůstává shodná jako u ostatních „ne-spotřebitelských“ sporů, a to, že se musí jednat o majetkový spor. Změna zákona je inspirována především neuspokojivou situací, kdy rozhodčí doložky týkající se spotřebitelských sporů se často ztrácejí v několikastránkových nepřehledných obchodních podmínkách, kdy spotřebitel často významu rozhodčího řízení nerozumí a není si vědom úplného vyloučení jurisdikce obecného soudu. Možnost uzavření pouze smlouvy o rozhodci slouží k omezení rozsahu sporů, které budou v rozhodčím řízení projednány, anebo k úplnému vyloučení jeho konání, protože případná rozhodčí doložka odkazuje na neomezené množství sporů související s daným smluvním vztahem, zatímco smlouva o rozhodci se váže pouze ke konkrétnímu již vzniklému sporu. Sjednání smlouvy o rozhodci pouze ve prospěch stálého rozhodčího soudu je odůvodněno rozsáhlou dosavadní praxí, kdy spotřebitelské spory byly často rozhodovány „institucemi“, které často svým názvem vzbuzují dojem stálého rozhodčího soudu, ač jsou ve skutečnosti obchodními společnostmi

---

40 ZAHRADNÍKOVÁ, R. Právní úprava arbitráže ve Francii. *Právní fórum*. 2010, 4, s. 185.

41 tamtéž

poskytujícími služby *ad hoc* rozhodčího řízení, a často bývají provázány s podnikatelem-dodavatelem. Tuto provázanost si spotřebitel nemusí vůbec uvědomovat, a pokud ano, není schopen ji prokázat. Na závěr je nutno podotknout, že tato novela pojmem spotřebitelských sporů měla na mysli „*spory vzniklé ze spotřebitelské smlouvy, ze smlouvy, kterou se sjednává spotřebitelský úvěr, dále ze smlouvy o úvěru ze stavebního spoření, ze smlouvy o hypotečním úvěru, ze smlouvy o penzijním připojištění nebo ze smlouvy o životním pojištění.*“

Další aktuálně projednávanou novelou je novela, která souvisí se zrušením zákona č. 245/2006 Sb., o veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízeních a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Takovým souvisejícím zákonem byl mimo jiné i zákon o rozhodčím řízení, do kterého byl zaveden odst. 2 k § 1 a byla tak vyloučena arbitrability sporů týkajících se veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízeních podle zákona č. 245/2006 Sb. Ve vztahu k zákonu o rozhodčím řízení se jedná spíše o technickou novelu.

2.1.4 Příklady z jiných právních řádů

Úprava rozhodčího řízení je ve **francouzském právním řádu** obsažena, podobně jako v Německu nebo Itálii, v Občanském soudním řádu (*Code de procedure Civil*), který odkazuje na ustanovení o smíru v Občanském zákoníku (*Code Civile*). Toto ustanovení stanoví, že smír lze uzavřít ohledně práv, se kterými lze disponovat. Vylučuje pak uzavření smíru ohledně otázek osobního statusu, jako věcí týkajících se rozvodu manželství a vypořádání společného jmění manželů, dále ohledně sporů týkajících se orgánů veřejného práva a veřejných institucí vyjma veřejných institucí obchodních a průmyslových, a dále obecně ve věcech týkajících se veřejného pořádku. Rozhodčí doložku nelze uzavřít ani ohledně sporů, které by byly jinak svěřeny jinému orgánu podle zvláštního zákona, jako např. rozhodování o výpovědi z pracovního právního vztahu. Co se týče spotřebitelských sporů, nelze platně uzavřít rozhodčí doložku. Tím však není pravomoc rozhodce navždy vyloučena, v případě již vzniklého sporu lze uzavřít smlouvu o rozhodci⁴².

Anglická úprava obsažená v *Arbitration Act* úpravu arbitrability neupravuje.

---

42 tamtéž

V americkém prostředí, historicky i aktuálně velmi nakloněném používání rozhodčího řízení a alternativních prostředků řešení sporů vůbec, je pojetí poměrně široké. Opět, stejně jako v případě anglické úpravy, ani zde *Federal Arbitration Act* výslovnou úpravu neobsahuje. Vzhledem k tomu, že USA je zemí *common law*, je tedy na judikatuře, aby tento prostor zaplnila. Vývoj byl nejprve směrem k arbitráži ne příliš vstřícný, ale postupně byly svěřeny rozhodčímu řízení nejen pracovněprávní spory z kolektivního vyjednávání, ale i nároky plynoucí přímo ze zákona. Později pak byly arbitráži svěřeny také nároky z oblasti cenných papírů, kapitálových trhů, ochrany hospodářské soutěže a anti-diskriminačních zákonů⁴³.

2.2. Rozhodčí smlouva

Druhou stejně významnou podmínkou konání rozhodčího řízení je platné uzavření rozhodčí smlouvy ohledně sporu, který naplní podmínky objektivní arbitrability, tak jak bylo vyloženo v první části této kapitoly.

Rozhodčí smlouva (*arbitration agreement, convention d'arbitrage*) je souhrnným označením pro různé typy ujednání mezi stranami o podřízení zde vymezeného sporu či sporů rozhodnutí sporu rozhodcem, rozhodčím senátem či rozhodčím soudem. Rozhodčí smlouva bývá nejčastěji uzavírána ve třech následujících typech.

Na rozdíl od pojmu arbitrability, který v mezinárodních úmluvách není vymezen, pojmu rozhodčí smlouvy se věnuje jak Newyorská úmluva, tak Vzorový zákon UNCITRAL. Podle Vzorového zákona je rozhodčí smlouva: „*dohoda stran, podřizující arbitráži všechny nebo určité spory, které mezi nimi vznikly nebo mohou vzniknout vzhledem k určitému právnímu vztahu, ať již smluvnímu nebo mimosmluvnímu. Rozhodčí smlouva může existovat ve formě rozhodčí doložky nebo ve formě oddělené smlouvy*“⁴⁴.“ Newyorská úmluva stanoví, že: „*Každý smluvní stát uzná písemnou dohodu, podle níž se strany zavazují podrobit rozhodčímu řízení všechny nebo některé spory, které mezi nimi vznikly nebo mohou vzniknout z určitého právního vztahu ať už smluvního či mimosmluvního, týkajícího se věci, jež může být vyřízena rozhodčím*

---

43 KORDAČ, Z.: Zkušenosti se současnou právní úpravou a praxí alternativních metod řešení sporu v USA. *Právní forum*. 2010, 3, s. 133-138.

44 ustanovení § 7 odst. 1 Vzorového zákona UNCITRAL.

řízení. Pojem „písemná dohoda“ zahrnuje rozhodčí doložku ve smlouvě nebo rozhodčí smlouvu podepsanou stranami nebo obsaženou ve výměně dopisů.⁴⁵ „

První formou je tzv. **smlouva o rozhodci** (*acte de compromis* ve starší literatuře nazývána „úmluva o rozsudím⁴⁶, *submission agreement*⁴⁷“). Tento, ne příliš častý a nejstarší, typ rozhodčí smlouvy, je uzavírán až ve fázi, kdy spor mezi stranami již vznikl. Strany ve smlouvě vyjadřují vůli projednat spor místo před obecným soudem před rozhodcem a dále touto smlouvou takového rozhodce jmenují. Tento typ smlouvy má svou nevýhodu především v možné změně chování stran jako reakci na vzniklý spor. Bude proto těžší dosáhnout kompromisu v podobě dohody o osobě rozhodce či rozhodců, neboť strany se již snaží hájit své zájmy a volí k tomu různé taktiky, jako např. cílené protahování procesu, či snahu najít rozhodce, který by byl té či oné straně více „nakloněn“.

Druhým a nejčastěji využívaným typem je tzv. **rozhodčí doložka** (*arbitration clause, clause compromissoire*). Jedná se o ujednání obsažené ve smlouvě hlavní. Včlenění rozhodčí doložky do smlouvy způsobí, že všechny budoucí spory, které vyplynou z tohoto smluvního vztahu, budou řešeny v rozhodčím řízení. Takové ujednání má na rozdíl od předchozího případu spíše preventivní charakter. Spor v této fázi ještě neexistuje, neboť vztah, ze kterého by mohl vzniknout, je teprve uzavírán, a může se stát, že žádný spor ani v budoucnu nevznikne. Strany, které mají v úmyslu svěřit spor některé z rozhodčích institucí, mohou využít vzorové rozhodčí doložky vydávané touto institucí, a tím se vyhnout případné špatné interpretaci doložky. Rozhodčí doložka, zpravidla jedno ustanovení ve smlouvě hlavní, není na rozdíl od předchozího typu příliš detailní, což je odůvodněno právě odlišnou situací, ve které se strany nacházejí. Smlouva o rozhodci naopak bude poměrně precizně a detailně vymezovat předmět sporu⁴⁸, tedy otázky, o kterých přesně mohou rozhodci rozhodovat a tím pádem také vymezení ohledně jakých otázek se strana může eventuálně obrátit na soud.

Třetí typ, tzv. **neomezený kompromis**, v porovnání s předchozími dvěma umožňuje podřídit rozhodčímu řízení nejširší okruh vztahů. V této dohodě si strany

---

45 článek 2 odst. 1 a 2 Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů

46 RABAN, P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 60

47 COLLIER, J.; LOWE, V. *The Settlement of Disputes in International Law: Institutions and Procedures*. New York : Oxford University Press, 1999 s. 212.

48 tamtéž

sjednávají, že v rozhodčím řízení zde vymezeném budou projednávány všechny spor vzniklé ze smluv uzavíraných v určitém časovém období mezi těmito stranami⁴⁹. Takové ujednání se hodí pro dlouhodobé vztahy o větším objemu.

Ohledně povahy rozhodčí smlouvy se vedou spory. Přesněji řečeno o tom, zda se jedná o smlouvu hmotně-právní, či procesní nebo zda má povahu smíšenou. Toto dělení se do jisté míry shoduje s názory na samotnou povahu rozhodčího řízení, o které bylo pojednáno v předchozí části této kapitoly. Převládá názor, že se jedná spíše o smlouvu procesní, neboť stranám jejím podpisem nevznikají žádná nová práva a povinnosti. Tato smlouva má dopad pouze v oblasti procesní a to tím, že ruší pravomoc obecných soudů. Rozhodčí smlouva je tedy samostatnou smlouvou procesní povahy a podpůrnou ke smlouvě hlavní, kterou nevznikají žádná práva hmotně-právní povahy mezi stranami, avšak která stanoví, jak mají být řešeny spory, které mohou vyvstat⁵⁰.

2.2.1 Účinky a vlastnosti rozhodčí smlouvy

Platně uzavřená rozhodčí smlouva, ať již v jakékoli formě, má své procesní i hmotně-právní dopady. Především z procesního hlediska deroguje jurisdikci obecného soudnictví, které by bylo jinak příslušné o sporu rozhodnout. Praktický dopad spočívá v tom, že např. bude-li, dle české úpravy, podána žaloba u obecného soudu o sporu, ohledně něhož byla platně uzavřena rozhodčí smlouva, tento soud musí v případě, že protistrana vznesl námitku existence této smlouvy, k ní přihlédnout a řízení před tímto soudem zastavit. Rozhodčí smlouva však ani v tom případě není zcela neochvějná. Strany mohou prohlásit, že na ní netrvají a řízení může proběhnout před obecným soudem.

Dalším následkem uzavření rozhodčí smlouvy je fakt, že rozhodčí smlouva zavazuje právního nástupce smluvní strany. Uzavření rozhodčí smlouvy však rozhodně nemá za následek začátek řízení. Začátek a tedy i vznik procesního vztahu mezi stranami nastane až podáním žaloby u rozhodčího soudu.

Velmi důležitou vlastností rozhodčí smlouvy, ať již v jakékoli podobě, která se promítá především do platnosti rozhodčího ujednání, je její oddělenost od smlouvy hlavní a její samostatná existence. Bez tohoto předpokladu by existence rozhodčího

---

49 RŮŽIČKA, K., *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005 s. 43

50 TWEEDALE, A.; TWEEDALE, K. *Arbitration of commercial disputes: International and English Law and Practice*. New York : Oxford University Press, 2007. 123 an s.

ujednání byla závislá na vůli jedné strany a tím vlastně neuskutečnitelná. Strana, která by se rozhodčímu řízení chtěla vyhnout, by jednoduše prohlásila smlouvu, jejíž součástí rozhodčí doložka je, za ukončenou, nebo by tvrdila, že smlouva nikdy v platnost nevstoupila, a tím by rozhodčí řízení, na kterém se strany dohodly, jednoduše vyloučila⁵¹. Tento princip, uznávaný ve většině geografických právních oblastí, se nazývá **doktrína (nebo koncept) separace** (*doctrine of separability, concept of separability*⁵², *separability presumption*⁵³). Doktrína separace zajišťuje, že rozhodci nebo rozhodčí soud budou rozhodovat o tvrzené neplatnosti či nulitě smlouvy hlavní, která obsahuje doložku, která založila jejich pravomoc, a o případných následcích takové neplatnosti. Smluvní strana podpisem hlavní smlouvy vlastně vstupuje do dvou smluv, nikoli pouze do jedné⁵⁴. Doktrína separace se v českém právu promítla do ustanovení § 267 odst. 3 obchodního zákoníku, který stanoví: „*Je-li součástí jinak neplatné smlouvy dohoda o volbě práva nebo tohoto zákona (§ 260) nebo dohoda o řešení sporu mezi smluvními stranami, jsou tyto dohody neplatné pouze v případě, že se na ně vztahuje důvod neplatnosti. Neplatnost těchto dohod se naopak netýká neplatnosti smlouvy, jejíž je součástí.*„

2.2.2 Obsah a forma a povaha

Obsahem rozhodčí smlouvy v jakékoliv podobě je závazek, že v případě, že spor skutečně vyvstane, strana podá žalobu u rozhodčího soudu, nebo se obrátí na rozhodce, nikoli na obecný soud. Zákon, který se vztahuje na rozhodčí doložku, stanoví náležitosti, které musí smlouva obsahovat, aby byla platná. Nejčastěji zákon vyžaduje stanovení počtu rozhodců a způsob jejich stanovení. Český zákon o rozhodčím řízení tyto náležitosti stanoví ve svém § 7. Dalšími náležitostmi, které může smlouva obsahovat, je určení místa, jazyka nebo např. způsobu doručování a komunikace mezi stranami.

Pro platnost rozhodčí smlouvy se obecně požaduje její písemná forma. Ta je dodržena i v případě sjednání smlouvy v elektronické, faxové či jiné obdobné formě.

---

51 COLLIER, J.; LOWE, V. *The Settlement of Disputes in International Law: Institutions and Procedures*. New York : Oxford University Press, 1999 s. 212

52 TWEEDALE, A.; TWEEDALE, K. *Arbitration of commercial disputes: International and English Law and Practice*. New York : Oxford University Press, 2007 s. 123 an.

53 BORN G. B. *International commercial arbitration*. Wolters Kluwer. 2009 s. 311 an.

54 TWEEDALE, A.; TWEEDALE, K. *Arbitration of commercial disputes: International and English Law and Practice*. New York : Oxford University Press, 2007 s. 124.

Český zákon písemnost požaduje v § 3 odst. 1, a to pod sankcí neplatnosti. Písemnost rozhodčí smlouvy požadují jak Newyorská úmluva, tak Vzorový zákon UNCITRAL.

2.2.3 Zánik rozhodčí smlouvy

Jak již bylo řečeno, rozhodčí smlouva v důsledku aplikace doktríny separace nemůže pozbýt platnosti, pokud by důvod zrušení smlouvy nesvědčil i o neplatnosti rozhodčí smlouvy. Tedy například jednostranné ukončení smlouvy nebo uplynutí doby, na kterou byl hlavní smlouva sjednána, nemají vliv na existenci rozhodčí doložky.

Rozhodčí doložka může zaniknout v případě předložení sporu obecnému soudu bez toho, že by druhá strana vznesla námitku existence rozhodčí smlouvy. To však nemusí být jednoznačné, jak uvádí autoři Poudret a Besson. Německá soudní praxe dovodila, že fakt, že se strana v rozporu s platnou rozhodčí smlouvou obrátila ve věci na obecný soud, nemá nutně za následek definitivní zánik rozhodčí smlouvy, ale pouze její neuplatnění v rozsahu nároků tvrzených v podané žalobě⁵⁵. Autoři dále uvádí, že německá i americká judikatura odvodily, že rozhodčí smlouva může zaniknout jednostranným ukončením z tzv. „dobrého důvodu“, kterým může být nedostatek finančních prostředků strany, která rozhodčí smlouvu ukončuje z důvodu nemožnosti uhradit náklady rozhodčího řízení. Dalším takovým důvodem byly uznány zdržovací taktiky protistrany v probíhajícím řízení a náhlá změna politických událostí⁵⁶.

Dalším možným, avšak mírně problematickým způsobem by mohl být zánik rozhodčí smlouvy uplynutím doby, na kterou byla smlouva sjednána. V tomto případě se však nejedná o příliš častý způsob zániku rozhodčí smlouvy.

Rozhodčí smlouva, stejně jako jiné smlouvy, by mohla zaniknout v případě, že by byl „vyčerpán její předmět“, a to tak, že by byl ve věci vydán náleze, avšak pouze za předpokladu, že by tímto nálezem byly vypořádány všechny nároky z hlavní smlouvy.

Další možný způsob zániku smlouvy představuje zrušení rozhodčího nálezu z důvodu neplatnosti nebo neexistence smlouvy obecným soudem, který bude následně v řízení ve věci pokračovat. Obdobně rozhodčí smlouva zanikne jejím prohlášením za neplatnou. Konečně rozhodčí smlouva, jako každá jiná smlouva, může zaniknout vzájemnou dohodou smluvních stran.

---

55 POUURET, J.-F.; BESSON, S. *Comparative law of international arbitration*. Londýn : Sweet & Maxwell Ltd., 2007. 323 s.
56 tamtéž s. 324

3. Právní úprava rozhodčího řízení

Obchodní arbitráž, jakožto soukromý systém rozhodování sporů, se vyvinul z obchodní praxe a potřeb mezinárodního obchodu. Obchodníci potřebovali nechat rozhodnout své spory neutrální osobou navzdory bariéře, kterou představoval fakt, že každý z nich pochází z jiného státu, aniž by zároveň tento spor řešili na domácí půdě jednoho z těchto účastníků. Úspěšnému fungování tohoto svébytného systému bránily historicky tři okruhy problémů. Prvním byla potřeba stanovení pravidel řádného vedení rozhodčího řízení. Dále vzhledem k tomu, že celý proces arbitráže byl dobrovolný a založený na spolupráci stran, měl tuto povahu i výsledný nálezný, který nemohl být sám o sobě vynutitelný. Řešení tohoto druhého problému spočívalo v zajištění, aby rozhodčí nálezy byly uznávány jako alternativa k rozhodnutím vydávaných soudy, a aby s nimi národní zákonodárství v tomto smyslu nakládalo. Třetím problémem bylo dosažení toho, aby se národní zákonodárství vymezilo a vytvořilo pozitivní prostředí pro konání mezinárodní arbitráže. Tyto tři okruhy problémů byly vyřešeny postupným přijímáním mezinárodních smluv, harmonizací národních legislativ a přijímáním rozhodčích řádů významnými rozhodčími institucemi⁵⁷.

Zajímavý pohled na úpravu konkrétního rozhodčího procesu nabízí Margaret L. Moses⁵⁸. Každé konkrétní rozhodčí řízení je upraveno prameny na různé úrovni. Tyto úrovně by se podle autorky daly demonstrovat ve formě obrácené pyramidy. První úroveň, umístěná mimo tuto pyramidu, na kterou celá obrácená pyramida ukazuje, je rozhodčí smlouva, která zavazuje pouze strany sporu. Rozhodčí smlouva je základem tohoto soukromoprávního vztahu, a proto je umístěna vně této pyramidy. Kdyby rozhodčí smlouva nebyla platná, je celá pyramida irelevantní, neboť zde není žádný zákonný podklad, na jehož základě lze konat rozhodčí řízení (hovoříme-li o fakultativním rozhodčím řízení). O jednu úroveň výš leží rozhodčí pravidla zvolená stranami (často pravidla některé z rozhodčích institucí), která se uplatní na místech, kde rozhodčí smlouva nestanoví něco jiného. Další úroveň této pyramidy tvoří normy vnitrostátní povahy. V případě rozhodčího řízení budou hrát roli vnitrostátní předpisy více států. Bude to především již zmiňované *lex arbitri*, tedy právo místa rozhodčího

---

57 COLLIER, J.; LOWE, V. *The Settlement of Disputes in International Law: Institutions and Procedures*. New York : Oxford University Press, 1999. 45 s.

58 MOSES, M.L. *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*. New York : Cambridge University Press, 2008. s 6 an.

řízení a dále hmotné právo, podle kterého bude posuzován merit věci. V souvislosti s národní úpravou je třeba zmínit UNCITRAL Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži, který mnoho států přijalo buď úplně, nebo zčásti. Na další stupeň této pyramidy autorka řadí praxi mezinárodní obchodní arbitráže. Touto praxí rozumí např. pravidla etiky pro mezinárodní rozhodce vydaná *International Bar Association*⁵⁹, Pokyny ohledně střetu zájmu v mezinárodní arbitráži⁶⁰, Etický kodex rozhodců v obchodní arbitráži⁶¹ vydaný AAA ve spolupráci s *American Bar Association* apod. Konečně na vrcholku této pyramidy sedí mezinárodní dohody, mezi kterými je jednoznačně nejdůležitější New Yorská úmluva z roku 1958. O jednotlivých stupních úpravy mezinárodní obchodní arbitráže, s výjimkou rozhodčí smlouvy, o které bylo pojednáno v předchozí kapitole a mezinárodní obchodní praxe, která byla vyčerpána v tomto odstavci, bude podrobněji pojednáno dále v této kapitole.

3.1 Rozhodčí pravidla

Většinou to nejsou strany sporu, které důkladně stanovují pravidla řízení, podle kterých bude řízení probíhat, a to až už proto, že jsou v tomto smyslu účastníci nezkušení, nebo proto, že nemají zájem podnikat další kroky mimo podepsání rozhodčí smlouvy a podání žaloby u rozhodčího soudu. V takovém případě se aplikují pravidla vydávaná rozhodčími institucemi (v kapitole 6 budou podrobněji rozebrány řady pěti vybraných institucí), nebo je na rozhodcích, v případě *ad hoc* řízení, aby pravidla řízení zvolili. Právě pro usnadnění průběhu *ad hoc* arbitráže byla přijata v roce 1976 Rozhodčí pravidla UNCITRAL. Pro případ, že se strany nedohodnou na osobách rozhodců, mohou, v souladu s těmito pravidly, požádat Stálý rozhodčí soud se sídlem v Haagu o určení tzv. *appointing authority*, která následně osoby rozhodců určí.

3.2 Vnitrostátní normy

Vnitrostátní normy hrají důležitou roli především proto, že na rozhodčí řízení se vztahují procesní normy státu, ve kterém má rozhodčí řízení své sídlo neboli „*situs*“⁶². S právem místa rozhodčího řízení, které jej ovládá, souvisí teorie o tzv. „delokalizaci“

---

59 IBA Rule of Ethics for International Arbitrators vydané v roce 1987.

60 Guidelines on Conflict of Interests in International z 22.4.2002.

61 The AAA-ABA Code of Ethics for Arbitrators in Commercial disputes vydané původně v roce 1977, novelizované v roce 2003.

62 BUHRING-UHLE, Ch. *Arbitration and Mediation in International Business*. The Hague : Kluwer Law International, 1996. s. 56

nebo „denacionalizaci“⁶³.“ S touto teorií jsme se již setkali v souvislosti se smluvní teorií povahy rozhodčího řízení. O arbitráži lze v tomto kontextu hovořit jako o „odstátněné“, „plovoucí“ nebo „a-nacionální“. Zastánci delokalizace tvrdí, že mezinárodní arbitráž by měla být vnímána jako autoreglativní oblast nezávislá na právu státu, ve kterém se koná, a to zejména proto, že strany často vybírají místo arbitráže, které bude pohodlné a je do jisté míry kompromisem. Jedná se často o místo v zemi, které není ani jedna strana sporu příslušníkem, nebo kde ani jedna strana nemá umístěny své podniky nebo obchodní zájmy. Zastánci delokalizace též podotýkají, že by v takovém případě nemusela existovat dvě práva dopadající na rozhodčí proces, a to právo místa arbitráže a právo místa výkonu rozhodčího nálezu. Odpůrci tohoto pojetí naopak zdůrazňují, že arbitráž se koná na určitém území suverénního státu a měla by tak alespoň do určité míry respektovat jeho úpravu. Dalším argumentem odmítajícím úplnou delokalizaci rozhodčího řízení je fakt, že v průběhu arbitráže může vyvstat potřeba asistence místního soudu.

Státy se v tomto ohledu vyznačují různou mírou liberálnosti vůči rozhodčímu řízení, avšak žádný dodnes nepřipustil úplné uvolnění vlivu národního práva na rozhodčí řízení probíhající na jeho území. Do jisté míry se o to pokusila v roce 1985 Belgie. Normy upravující rozhodčí řízení stanovovaly, že strany, které nejsou belgickými občany, ani nemají obchodní zájmy v Belgii, nemohou žádat u belgických soudů o zrušení rozhodčího nálezu. Toto opatření způsobilo odliv mezinárodní arbitráže z Belgie a posléze návrat k původnímu řešení, kdy se tyto subjekty na belgické soudy znovu obracet mohly.

Dalšími oblastmi, ve kterých se do určité míry dá hovořit o delokalizaci arbitráže, je oblast sportovní arbitráže a online rozhodčího řízení. Soud sportovní arbitráže se sídlem v Laussane (*The Court of Arbitration for Sport*) postupující podle Zákoníku sportovní arbitráže (*The Code of Sport-related Arbitration*) vytváří jakousi fikci ohledně místa arbitráže. Místem takové arbitráže bude vždy Laussane ve Švýcarsku i přesto, že arbitráž se bude konat úplně jinde. V případě, že strana bude usilovat o zrušení nálezu, bude se muset obracet na švýcarský soud podle tamních procesních předpisů.

V případě online rozhodčího řízení, kdy komunikace mezi stranami a soudci, jednání a výsledky probíhají formou emailu, telefonického rozhovoru či

---

63 tamtéž s. 57.

videokonference, ani o žádném reálném místě mluvit nelze, neboť strany se v každém momentě arbitráže nacházejí na jiném místě. Zde instituce, které tato řízení organizují, vytváří opět fikci, když stanoví jedno místo pro všechny takto konané arbitráže⁶⁴.

Normy národního práva mají význam především v tom, že stanoví vliv místních soudních orgánů na rozhodčí řízení, jako je případná volba rozhodců, pokud tak strany neučiní; přijímání předběžných opatření na žádost rozhodců či stran, nebo přezkoumání rozhodčího nálezu a jeho případné zrušení z důvodů stanovených zákonem atd.

3.3 UNCITRAL Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži

Účelem Vzorového zákona Komise OSN pro právo mezinárodního obchodu (UNCITRAL) bylo harmonizovat jednotlivé odlišnosti v národních úpravách rozhodčího řízení, především co se týče uznávání a výkonu rozhodčích nálezů. Vzorový zákon měl za cíl uvést do souladu Newyorskou úmluvu a UNCITRAL Pravidla rozhodčího řízení. Vzorový zákon upravuje především vyloučení jurisdikce soudu ve stanovených otázkách za předpokladu platně uzavřené rozhodčí smlouvy, možnosti místních soudních orgánů zrušit rozhodčí nález jen z omezených důvodů, zatímco průběh řízení ponechává na stranách a řádech rozhodčích institucí.

3.4 Mezinárodní smlouvy

Nejdůležitější mnohostrannou mezinárodní úmluvou je **Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů** (*Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Awards*) z roku 1958, podepsaná v New Yorku. Této úmluvě předcházely dvě mnohostranné úpravy, které Newyorská úmluva nahradila, a to **Ženevský protokol o rozsudích** (*The Geneva Protocol on Arbitration Clauses*) z roku 1923 a **Ženevská úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích nálezů** (*The Geneva Convention on the Enforcement of Foreign Award*) z roku 1927. Obě úmluvy představovaly první výraznější unifikační snahu, avšak systém uznávání a výkonu rozhodčích nálezů účastnických států byl stále neefektivní a nedostačující⁶⁵.

---

64 MOSES, M.L. *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*. New York : Cambridge University Press, 2008. s 55 an.

65 ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008 s. 84

Newyorská úmluva obě předcházející úmluvy nahradila. Nejdůležitějším pokrokem této úmluvy je závazek jejích signatářů uznat a vykonat rozhodčí nález vydaný rozhodcem nebo rozhodčí institucí na území jiného smluvního státu. Úmluva stanoví podmínky, za kterých jsou státy povinny nálezy uznávat a dále podmínky, za kterých může být uznání a výkon na žádost strany, v jejíž neprospěch byl nález vydán, odepřeny a zároveň stanoví závazek tyto podmínky nerozšiřovat. Jako podmínky uznání stanoví předložení, společně s předmětným nálezem, platné písemné rozhodčí smlouvy buď v originále, anebo v ověřené kopii. Do současné doby úmluvu podepsalo již 150 států světa.

Mezi dalšími mnohostrannými mezinárodními úmluvami je třeba zmínit některé úmluvy regionální povahy. Na americkém kontinentě je to především **Inter-americká úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži** (*Inter-American Convention on International Commercial Arbitration*) z roku 1975, sjednaná mezi 15 jihoamerickými státy a USA. Z evropského prostředí je to pak **Evropská úmluva o mezinárodní arbitráži** (vyhláška č. 176/1964 Sb.) (*European convention on International Commercial Arbitration*) z roku 1961. Tato úmluva, na rozdíl od úmluvy Newyorské, která upravuje pouze výkon a uznání nálezu, upravuje pouze organizaci rozhodčího řízení, a to zejména proto, že v některých státech Evropy v době jejího přijetí stále chyběla vnitrostátní úprava rozhodčího řízení⁶⁶. Někteří autoři tuto úmluvu vidí v dnešní době jako poněkud zapomenutou⁶⁷. Jako poslední je vhodné zmínit úmluvu, která se sice týká arbitráže, avšak nikoli té, o které zde pojednáváme, ale arbitráže, jejímiž účastníky jsou soukromý subjekt na straně jedné a stát na straně druhé. Tyto spory se týkají investic podniknutých soukromým subjektem na území tohoto státu. Nejvýznamnější úmluvou v této oblasti je **Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států** (*The Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States*), uzavřená ve Washingtonu v roce 1965, kterou bylo zřízeno Mezinárodní centrum pro řešení sporů z investic sídlící ve Washingtonu.

---

66 RŮŽIČKA, K., *Mezinárodní obchodní arbitráž*. Praha: PROSPEKTUM, spol. s r.o., 1997 s.69 an.

67 ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vyd. Praha: ASPI, Wolkers Kluwer, 2008 s. 84 an.

4. Postavení rozhodčích institucí

Stálé rozhodčí soudy vznikají a historicky i vznikaly velmi často při obchodních komorách nebo jiných profesních organizacích, např. burzách (v ČR jsou to např. Rozhodčí soud při komoditní burze Kladno, Rozhodčí soud při Burze cenných papírů). Podmínky stanoví zákonná úprava státu, ve které rozhodčí instituce sídlí. Jak uvidíme v následující kapitole, přední světové rozhodčí instituce poskytují své služby v různých právních formách, nejčastěji jako sdružení či neziskové organizace.

Prof. Raban se zabýval problematikou toho, v jakém postavení jsou tyto instituce⁶⁸, a to na jedné straně vůči rozhodcům a na straně druhé vůči stranám sporu. První variantou pohledu na postavení stálého rozhodčího soudu je varianta taková, že rozhodovací činnost, a tedy výsledný rozhodčí nález, je přičitatelný stálému rozhodčímu soudu, nikoli jeho jednotlivým rozhodcům či rozhodčím senátům. Tento názor sdílí především český Ústavní soud, který se k tomuto vyjádřil ve svém nálezu IV. ÚS 174/02, když uvedl, že: „*rozhodčí nálezy vydávané rozhodčími senáty nebo jedinými rozhodci, jsou nálezy tohoto soudu*⁶⁹, *nikoliv jeho rozhodců jako soukromých osob*“. Druhá varianta počítá s rozhodčím soudem jako s tzv. „servisní organizací“, která poskytuje rozhodcům organizačně - administrační služby. V rámci těchto služeb může zajišťovat agendu mezi stranami a rozhodci, komunikaci, množení dokumentů, ale i inkasování záloh na náklady řízení či odměny rozhodce, plnit funkci depozitáře apod. Soud pak není v přímém vztahu se stranami sporu, ty jsou ve vztahu pouze s rozhodci. Třetí varianta pojímá rozhodčí soud jako samostatného činitele, kdy samotný soud má určité pravomoci, které vykonává vůči stranám i vůči rozhodcům. Na vlastním rozhodování se ale nepodílí, to vykonává konkrétní rozhodce či senát. Rozhodčí soud např. jmenuje rozhodce v případě, že strany tak neučiní, může stanovit místo rozhodčího řízení, vybírá administrativní poplatky, rozhoduje o podjatosti rozhodce, nebo o nahrazení rozhodce nečinného apod.

Z jednotlivých řádů níže srovnávaných soudů by se dalo dovodit, že mají postavení dle této třetí varianty. Poskytují určitou zastřešující administrativně - organizační činnost nad vlastní rozhodovací činností rozhodců, zároveň si ale v řádech,

---

68 RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. Praha : C. H. Beck, 2004. s. 136 an.

69 myšleno stálého rozhodčího soudu ve smyslu § 2 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení.

kteře vydávají, rezervují pravomoci, kterými prostřednictvím svých orgánů zajišťují řádný chod rozhodčího soudu. Tento poslední znak odlišuje institucionální rozhodčí řízení od řízení *ad hoc* a přináší mu tak více procesní jistoty, což je jednou z nejčastěji zmiňovaných výhod institucionálního rozhodčího řízení oproti řízení *ad hoc*.

4.1 Rozhodčí instituce v České republice

Česká právní úprava dle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení umožňuje rozhodování sporů v rozhodčím řízení ve dvou formách. Buď mohou strany dle § 2 odst. 1 svěřit spor jednomu, nebo více rozhodcům, anebo stálému rozhodčímu soudu. V prvním případě se bude jednat o rozhodčí řízení *ad hoc*, ve druhém případě o rozhodčí řízení před stálým rozhodčím soudem ve smyslu § 13 zákona o rozhodčím řízení. Ve smyslu tohoto ustanovení existují v České republice v současné době tři stálé rozhodčí soudy, a sice: Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, založený zákonem č. 223/1994 Sb., o sloučení Československé obchodní a průmyslové komory s Hospodářskou komorou, ve znění pozdějších předpisů, dále Burzovní rozhodčí soud při Burze cenných papírů Praha a.s, zřízený na základě zákona č. 214/1992 Sb., o burze cenných papírů, ve znění pozdějších předpisů, a konečně Rozhodčí soud při Československé komoditní burze Kladno, vzniklý na základě zákona č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdější předpisů.

Tyto instituce však nejsou jedinými subjekty na trhu poskytování služeb rozhodčího řízení. V dnešní době se hojně objevují tzv. rozhodčí centra a různé organizace, často mající v názvu výraz „rozhodčí soud“. Povaha a legalita těchto center se stala předmětem časté kritiky ze strany mnoha autorů a rovněž byla předmětem rozhodovací činnosti obecných soudů.

Tyto organizace, často obchodní společnosti jako společnosti s ručením omezeným nebo občanská sdružení, i když se vyskytují i jako jiné formy obchodních společností, fungují jako jakési servisní organizace pro *ad hoc* ustanovené rozhodce. Jejich nejčastějšími činnostmi je jmenování rozhodce, vydávání pravidel, podle kterých může být řízení organizováno, dále například poskytování prostor pro konání řízení, nebo organizování spisové služby či jiných služeb pro rozhodce.

Prvním hojně diskutovaným problémem je samotná existence těchto organizací. Zákon o rozhodčím řízení, jak již bylo řečeno, pro existenci stálého rozhodčího soudu

vyžaduje jeho zřízení na základě zákona. Zákon dále stanoví činnosti, kterým se takto založený rozhodčí soud může věnovat, jako např. vydat svůj status či řád, podle kterého budou probíhat jím organizovaná rozhodčí řízení. Tyto řády mají ten význam, že pokud strany svěří rozhodování sporu takové instituci bez toho, aby stanovily pravidla, podle kterých bude probíhat řízení, bude řízení probíhat podle pravidel vydaných touto institucí. Zákon však klade na takto vydávané dokumenty požadavek určité míry publicity, a to ve formě jejich publikace v Obchodním věstníku. Tzv. rozhodčí centra výše uvedené činnosti provozují, aniž by (i) byla zřízena na základě zákona ve smyslu § 13 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení a (ii) aniž by publikovala své řády a statusy v Obchodním věstníku. Toto je některými autory vnímáno jako obcházení zákona⁷⁰. Martin Pavelka se zabýval legalitou existence těchto rozhodčích center z pohledu dovolenosti jejich činnosti, a to z pohledu, zda se jedná o subjekt veřejného nebo soukromého práva. Rozhodnutím IV. ÚS 174/02 (ale i v jiných rozhodnutích) Ústavní soud konstatoval, že nález rozhodčího soudu (rozhodnutí se zabývá konkrétně nálezem RS HK AK ČR, tedy stálého rozhodčího soudu, a za použití argumentu *a maiore ad minus*, jej tedy lze vztáhnout i na nálezy ad hoc rozhodců) není rozhodnutím orgánu veřejné moci. Jedná-li se o subjekt soukromého práva, platí zásada „co není zakázáno je dovoleno“ a činnost těchto subjektů je legální⁷¹. Jak, dle mého názoru správně, podotýká D. Hrabánek⁷², je třeba činnosti těchto center rozlišovat. Pokud by se centrum věnovalo např. poskytování prostor pro rozhodce, zajišťovalo komunikaci mezi rozhodci a stranami, či poskytovalo např. spisové či xeroxové služby pro rozhodce, nelze této aktivitě nic vytknout. Avšak bude-li vykonávat činnosti, které zákon o rozhodčím řízení v § 13 vyhrazuje pro stálé rozhodčí soudy ve smyslu toho zákona, jakými jsou vydávání rozhodčích řádů podle, který pak probíhá řízení a vedení seznamu rozhodců, pak se bude jednat obcházení tohoto zákona.

Jiný, dle mého názoru, praktičtější dopad má tato problematika v otázce platnosti rozhodčí doložky, která na tato rozhodčí centra odkazuje. Tímto problémem se zabýval Nejvyšší soud ČR⁷³, když zaujímal stanovisko ohledně dvou rozsudků, zabývajících se platností rozhodčí doložky, kde v každém rozsudku soudy došly k jinému závěru

---

70 HRABÁNEK, D. K náležitostem rozhodčích smluv a činnosti soukromých "rozhodčích soudů" . *Právní fórum*. 2010, 3, s. 139. HRABÁNEK, D. K náležitostem rozhodčích smluv a činnosti soukromých "rozhodčích soudů" . *Právní fórum*. 2010, 3, s. 139. a RŮŽIČKA, K. Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?. *Bulletin advokacie*. 2005, 10, s. 53.

71 PAVELKA, M. Rozhodčí řízení před tzv. rozhodčími centry. *Bulletin advokacie*. 2005, 7-8, s. 59.

72 HRABÁNEK, D. K náležitostem rozhodčích smluv a činnosti soukromých "rozhodčích soudů" . *Právní fórum*. 2010, 3, s. 141. 73 tamtéž.

s rozcházející se argumentací⁷⁴. V obou rozsudcích se jednalo o posouzení neplatnosti rozhodčí doložky z tvrzeného důvodu, že obě doložky obsahovaly ujednání o tom, že spor bude řešen jedním rozhodcem, kterého vybere žalující strana ze seznamu rozhodců, v prvním případě vedeného Asociací leasingových společností, a v druhém případě společností Správa rozhodčích řízení a veřejných zakázek, s.r.o. V prvním případě soud dovodil platnost doložky, když tvrdil, že strany platně v doložce ujednaly počet rozhodců a způsob, jakým budou vybráni, což je jedna z možností, kterou požaduje zákon o rozhodčím řízení v § 7 odst. 1. Dále soud uvedl, že tyto soukromé subjekty mohou vést seznamy rozhodců a vydávat pravidla, podle kterých budou rozhodci postupovat.

V druhém případě ale soud dovodil, že rozhodčí doložka byla neplatná, a to hned z několika důvodů. Soud především uvedl to, co zde již zaznělo, tedy že spor lze podle platného právního řádu svěřit buď ad hoc rozhodci nebo rozhodčímu senátu, anebo stálému rozhodčímu soudu, a že nikdo jiný než tento stálý rozhodčí soud není oprávněn vydávat pravidla, jimiž by se řízení řídilo, kdyby si strany nic jiného nesjednaly, a že tyto subjekty typu rozhodčích center nemají právo vést seznamy rozhodců. Dále soud poznamenal, že volba rozhodce nesmí záležet pouze na vůli jedné strany. Volba rozhodce ze seznamu vedeného občanským sdružením, kterého je členem pouze jedna strana, může vyvolávat pochybnosti o podjatosti. K těmto závěrům autor dodává, že strany by těchto seznamů a pravidel mohly využít tak, že by je vtáhly do smlouvy a učinily je tak její nedílnou součástí. Pak by totiž pravidla ani seznamy rozhodců nemohly být jednostranně měněny.

5. Vybrané rozhodčí instituce

5.1 Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky

RS HK ČR a AK ČR je nevýznamnější, největší co do objemu projednaných případů za rok, a také jediný nesespecializovaný stálý rozhodčí soud v ČR. Pojem nesespecializovaný v tomto případě znamená, že se před tímto soudem projednávají prakticky jakékoliv spory, které splňují podmínky arbitrability podle zákona

---

⁷⁴ Jednalo se o rozsudky 32 Cdo 2282/2008 a 12 Cmo 496/2008.

č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, ve znění pozdějších předpisů. Nejčastěji jsou to pochopitelně spory z obchodní praxe jak domácí, tak mezinárodní.

Tento Rozhodčí soud funguje již od roku 1949 jako rozhodčí soud Československé obchodní a průmyslové komory. Zákonem č. 223/1994 Sb. byla Česká obchodní a průmyslová komora sloučena s Hospodářskou komorou. S účinností od 1.1.1995, tedy stejně s účinností zákona o rozhodčím řízení, převzal Rozhodčí soud svůj současný název.

Rozhodčí soud se skládá z předsednictva, tajemníka a rozhodců. Předsednictvo je statutárním orgánem soudu, prostřednictvím kterého soud jedná. Řádný chod soudu je pak zajišťován předsednictvem rozhodčího soudu, a to prostřednictvím tajemníka a sekretariátu. Rozhodčí soud vede listinu rozhodců. Zápisy a výmazy z této listiny provádí předsednictvo.

Řízení probíhající před Rozhodčím soudem se řídí podle pěti různých procesních předpisů: Řád pro mezinárodní spory, Řád pro vnitrostátní spory, oba v poslední verzi účinné od 1.1.2002, Zvláštní dodatek Řádu pro rozhodčí řízení pro spotřebitelské spory, účinný od 4.4.2008, Zvláštní dodatek Řádu pro rozhodčí řízení pro on-line řízení, účinný od 1.6.2004 a Řád pro řešení sporu o doménu cz.

Podíl sporů, které soud řeší, vyznívá jednoznačně ve prospěch sporů vnitrostátních. Podíl mezinárodních sporů je oproti sporům vnitrostátním téměř dvacetinový. Nárůst počtu sporů v poslední dekádě byl výrazný a vyšplhal se z necelých 200 projednaných sporů v roce 2000 na 2500 sporů v roce 2009⁷⁵. O vnitrostátní spor se dle řádu pro vnitrostátní spory jedná, když všechny strany sporu mají bydliště nebo sídlo na území České republiky, nebo zde mají sídlo organizační složky zapsané v obchodním rejstříku u zahraničních osob, které zde podnikají podle zvláštního zákona. To vše za podmínky, že rozhodné bude české právo, spor bude probíhat na území České republiky a v českém jazyce, ve kterém budou předloženy rozhodčímu soudu i všechny písemnosti. Toto rozdělení se pak podepíše především na výši nákladů, kdy u vnitrostátních sporů je daná maximální pevná částka (o nákladech řízení a způsobu jejich výpočtu viz kapitola 6).

---

⁷⁵ Statistika sporů a doménových sporů Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR dostupná na <http://www.soud.cz/download/statistika.pdf>

5.2 Mezinárodní rozhodčí soud Mezinárodní obchodní komory - (*International Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce*)

ICC soud je nejstarším rozhodčím soudem mezinárodní arbitráže. Mezinárodní obchodní komora byla založena v roce 1919, tedy ve stejném roce jako jiná velmi významná instituce a to Společnost národů. Posláním Mezinárodní komory je působit a napomáhat ekonomickému růstu, prosperitě a vytváření pracovních míst, a to bez ohledu na hranice mezi jednotlivými státy. V rámci tohoto cíle bylo potřeba i zjednodušit soukromou mezinárodní obchodní arbitráž a dát jí institucionální rámec. Proto v roce 1923 ICC založila rozhodčí soud. V roce 2003 vzniklo při MRS ICC mezinárodní centrum pro expertízu (*International Center for Expertise*). MRS ICC již od svého vzniku, na rozdíl od jiných zde představovaných rozhodčích institucí, zejména pak AAA, poskytuje služby rozhodčího řízení primárně v oblasti mezinárodních sporů. V článku prvním odstavci 1 Pravidel rozhodčího řízení MRS ICC vymezuje svou činnost jako „řešení obchodních sporů mezinárodní povahy cestou rozhodčího řízení“. Svou pravomoc rozhodovat spory, které nejsou mezinárodní povahy, uvádí MRS ICC až na druhém místě.

Rozhodčí soud tvoří součást Mezinárodní obchodní komory. Samotná Mezinárodní komora je tvořena národními komisemi, obchodními komorami, podniky a dalšími subjekty. Orgány Mezinárodní komory jsou rada, předsednictvo, předseda a generální tajemník. Orgány MRS ICC jsou plenární shromáždění, předseda MRS ICC a sekretariát. Sekretariát tvoří generální tajemník, generální poradce a další poradci. Tyto orgány se, jako je to mu i v případě jiných institucí, nepodílí na samotném rozhodování. Mají však pravomoci, kterými se do řízení v jisté míře zapojují.

MRS ICC přesto, že představuje především administrativní útvar, má také některé pravomoci, kterými zajišťuje průběh řízení. Například vyžaduje v počáteční fázi řízení tzv. Soupis sporných otázek (*Terms of reference*) a Předběžný časový plán očekávaného průběhu řízení, který pak rozhodci dodržují⁷⁶. MRS ICC rovněž schvaluje „formu“

---

⁷⁶ článek 18 Pravidel rozhodčího řízení MRS ICC ve znění účinném od 1.1.1998.

rozhodčího nálezu a předkládá rozhodcům případné připomínky před tím, než je rozhodci vydán⁷⁷.

5.3 Americká arbitrážní asociace (*American Arbitration Association*)

AAA, založená v roce 1926 spojením dvou New Yorkských arbitrážních institucí, patří dnes spolu s MRS ICC mezi největší světové rozhodčí instituce. V nápadu sporů vítězí především kvůli vysokému počtu domácích sporů. Jak bylo již řečeno, arbitráž a ADR metody jsou v USA velmi populární.

AAA je neziskovou organizací se sídlem v New Yorku, primárně zaměřenou na poskytování služeb rozhodčího a mediačního řízení a jiných způsobů řešení sporů. Kromě těchto služeb poskytuje i administrativní, rozvojové a vzdělávací služby⁷⁸. Dále pak poskytuje služby zaměřené na předcházení sporům a služby vyšetřovací činnosti (*independent fact-finding*).

Kvůli široké úpravě arbitrability ve Spojených státech AAA nabízí arbitráž i jiné ADR metody v různých oblastech ekonomické činnosti. AAA nabízí arbitráž v několika oblastech, pro které vydala i zvláštní rozhodčí řády. Jedná se o následující např. o následující arbitráže: obchodní (*commercial*), mezinárodní (*international*), spotřebitelskou (*consumer*) a zaměstnaneckou (*employment*), pracovníprávní (*labor*) a tzv. vládní programy (*government programs* neboli *State Insurance*). Arbitráže pak probíhají i v dalších oblastech, jako energetika, pojišťovnictví včetně zdravotního pojištění, duševní vlastnictví, výstavba, class-action arbitráže a další, i poměrně netradiční oblasti, jako např. olympijské a profesionální sporty nebo řízení nazývané „*wireless*“, kde jsou projednávány spory mezi telekomunikačními společnostmi a jejich zákazníky⁷⁹. Mimo organizování rozhodčího řízení podle svých rozhodčích pravidel jako stálý rozhodčí soud, poskytuje AAA služby tzv. *appointing authority* nebo tajemníka ve smyslu rozhodčích pravidel UNCITRAL, a to pro *ad hoc* řízení.

AAA byla v prvních letech své existence zaměřena především na pracovníprávní spory⁸⁰. V postupném vývoji pak přidávala výše uvedené kategorie sporů. Pole mezinárodní arbitráže však zůstávalo delší dobu nepokryto. Lépe řečeno AAA neměla speciální řád pro spory s mezinárodním prvkem. Tyto spory tedy probíhaly podle řádu

---

⁷⁷ článek 27 Pravidel rozhodčího řízení MRS ICC ve znění účinném od 1.1.1998.

⁷⁸ provozuje tzv. American Arbitration Association University.

⁷⁹ viz. <http://www.adr.org/sp.asp?id=28826>

⁸⁰ RABAN, P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České republice a zahraničí. Praha : C. H. Beck, 2004. 169 s.

pro domácí spory, což v některých ne-amerických stranách sporů mohlo vyvolávat nejistotu⁸¹. Ve snaze zajistit si pozici mezinárodní instituce přijala AAA v roce 1991 Řád pro mezinárodní spory výlučně aplikovatelný na mezinárodní spory a v roce 1996 pak zřídila **Mezinárodní centrum pro řešení sporů** (*International Centre for Dispute Resolution*), dále jen jako „ICDR“, které nadále spravuje mezinárodní spory. Tato pravidla, dnes nazývaná jako ICDR pravidla, odlehčila mezinárodním účastníkům v tom smyslu, že před jejich přijetím, pokud si strany nezvolily nebo nestanovily procesní pravidla, byla na spor automaticky aplikována pravidla pro domácí spory. Řád ICDR je pak primárně vystavěn podle Rozhodčích pravidel UNCITRAL.

Rozdílná je, např. od LCIA, administrativní role AAA. Oproti MRS ICC nebo LCIA má AAA menší dozorčí pravomoci nad rozhodčím řízením. Nevyžaduje přehledy ohledně jednotlivých řízení, soupis sporných otázek nebo předběžný časový plán. Hraje i méně významnou roli ve stanovování poplatků. Náklady jsou stanovovány podle výše sporu a odměna rozhodce je individuální s přihlédnutím ke složitosti sporu⁸².

5.4 Londýnský mezinárodní rozhodčí soud (*London Court of International Arbitration*)

Založení mezinárodního rozhodčího soudu v Londýně předcházelo schválení zákona o rozhodčím řízení, tzv. Arbitration Act, v roce 1889. V roce 1981 vznikla Londýnská obchodní komora a o rok později pak byla oficiálně otevřena. V roce 1902 pak převzala tato instituce název „Londýnský rozhodčí soud“. V roce 1981, aby i ve svém názvu učinil za dost faktu, že se věnuje převážně arbitráži mezinárodní, přijal soud svůj dnešní název. V roce 1986 se soud stal neziskovou organizací s ručením omezením.

Jako každá přední rozhodčí instituce i LCIA mimo primárně rozhodčí služby poskytuje i další možnosti řešení sporu jako jsou: mediace, expertízu, metody předcházení sporu jako tzv. *early neutral evaluation* a *adjudication*. Dále pak poskytuje služby tzv. *fundholding*, tj. neutrální úschovy např. sporné částky, nákladů řízení či odměny rozhodce, když řízení neprobíhá před tímto soudem. Může působit i jako tzv.

---

81 BROWN, G.B. *International Commercial Arbitration* : Vol. I.. The Hague : Wolters Kluwer, 2009. 160 s.

82 viz pozn. č. 4 s.161

appointing authority nebo spravovat rozhodčí řízení jako tajemník podle UNCITRAL pravidel.

LCIA je tvořena třemi složkami: Společností, Soudem a Sekretariátem. Představenstvo Společnosti sdružuje významné advokáty a profesionály, kteří se přímo nepodílí na agendě Soudu či rozhodování soudu. Každodenní agendu soudu pak zajišťuje Sekretariát.

Oproti Řádu např. MRS ICC zasahuje do rozhodčího procesu mnohem méně. Není to ovšem tak, že by LCIA žádný vliv na řízení neměla.

5.5 Rozhodčí a mediační centrum Mezinárodní organizace na ochranu duševního vlastnictví (*World Intellectual Property Organization Arbitration and Mediation Center*)

Světová organizace na ochranu duševního vlastnictví byla, jako mezinárodní organizace, založena v roce 1883 a k dnešnímu dni sdružuje celkem 156 států. Toto, z představovaných rozhodčích institucí nejmladší, centrum bylo založeno teprve v roce 1994 pod názvem WIPO Rozhodčí a arbitrážní centrum (dále jen jako „Centrum“). Centrum sídlící v Ženevě nabízí rozhodčí, mediační a další ADR metody řešení sporů, které vznikají v oblasti ochrany duševního vlastnictví.

Vznik tohoto centra mimo jiné vyvolal otázku týkající se arbitrability těchto sporů⁸³. Arbitrabilní jsou spory o právech, která nezasahují do práv třetích osob, jsou volně dispozitivní, mají účinky pouze *inter partes*, a u kterých je dána pravomoc obecných soudů. Centrum nabízí rozhodčí řízení, mediaci, zkrácené rozhodčí řízení a expertizu. Předmětem sporů bývají jak závazky plynoucí ze smluv (jako např. z patentových či softwarových licencí, distribučních smluv farmaceutických výrobků apod.), tak mimosmluvní závazky (jako např. porušení práv plynoucích z patentu⁸⁴). Centrum vede databázi více než 1500 neutrálních expertů na oblast duševního vlastnictví.

Pro ulehčení komunikace mezi stranami a soudem provozuje soud, podobně jako v případě předchozích institucí aplikaci, která umožňuje podání online *WIPO Electronic Case Facility (WIPO ECAF)* – viz blíže kapitola 6.6.2. Rozhodčí řád Centra se

---

83 ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 2. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. s. 129.

84 <http://www.wipo.int/amc/en/center/background.html>

vyznačuje, oproti předchozím institucím, jistou detailností. Stojí za povšimnutí, že Řád Centra na rozdíl od Řádů předchozích institucí, které mají v průměru mezi 35 až 40 články, má článků 78. Poměrně podrobná je úprava dokazování a zvláště pak zachování důvěrnosti. Mimo tento Řád vydává Centrum Řád pro mediaci, pro Zkrácené řízení, Pravidla pro mediaci a zkrácené řízení pro oblast filmu a médií a další dva Řády pro speciální procedury AGICOA a EGEDA⁸⁵

O zvláštnostech řádů jednotlivých rozhodčích institucí v jednotlivých fázích rozhodčího řízení a pravomocech soudu v celém řízení bude pojednáno v 6. kapitole.

6. Fáze rozhodčího řízení – porovnání mezi vybranými řády rozhodčích institucí

V této kapitole bude vyložen průběh rozhodčího řízení před vybranými rozhodčími institucemi, které byly představeny v kapitole 5. Jednotlivé fáze budou uvedeny obecným úvodem do problematiky, společným pro všechny tyto instituce. Dále budou porovnána jednotlivá ustanovení řádů těchto institucí a uvedeny odlišnosti jednotlivých řádů. Pokud se v této kapitole bude hovořit o „Řádu“ či „Pravidlech“ (totéž v plurálu), má se tím na mysli: Řád pro mezinárodní spory RS HK AK ČR, Pravidla rozhodčího řízení MRS ICC, Pravidla mezinárodního rozhodčího řízení AAA, Pravidla rozhodčího řízení LCIA, Pravidla pro rozhodčí řízení RMC WIPO a event. Pravidla rozhodčího řízení UNCITRAL.

6.1 Rozhodci

6.1.1 Počet rozhodců a jejich jmenování

Volba osoby rozhodce může proběhnout několika způsoby. První a výchozí možností je volba rozhodců a jejich počtu provedená stranami. Další možností je volba rozhodce učiněná orgánem rozhodčí instituce k tomu určeným v rozhodčích pravidlech. Rozhodování sporu probíhá buď rozhodčím senátem v počtu tří rozhodců, nebo jediným rozhodcem. Pokud je spor rozhodován rozhodčím senátem, obvykle každá ze stran volí

---

⁸⁵ spory vznikající v rámci EGEDA- Association de Gestion Internationale Collective des Oeuvres Audiovisuelles – neziskové organizace chránící práva na honoráře z audiovizuálních děl nezávislých producentů a EGEDA-Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales – organizace sdružující a chránící zájmy audiovizuálních producentů na vzniklé základě španělského zákona o ochraně duševního vlastnictví.

jednoho rozhodce a ti pak zvolí svého předsedu. V případě jediného rozhodce se strany na jeho osobě musí shodnout, pokud tak neučiní, bývá to obvykle rozhodčí instituce, která rozhodce s konečnou platností zvolí.

Strany se mohou dohodnout na způsobu jmenování rozhodce. Mohou se např. své volby úplně vzdát a nechat ji na instituci. Mohou také instituci předat základní požadavky, dle kterých pak tato podle svého uvážení rozhodce vybere. V dalším případě mohou strany ze seznamu rozhodců nabídnutého rozhodčí institucí vyškrtnout rozhodce, kteří jsou pro ně nepřijatelní⁸⁶ a zbytek volby nechat opět na instituci. Volba rozhodců se tak rozpadá do dvou aktů, a to na jmenování rozhodce stranou, které bývá nejčastěji obsaženo v prvním úkonu v řízení, tj. v žalobě nebo návrhu na zahájení rozhodčího řízení, a následně na samotné ustavení rozhodce do funkce, které provádí instituce, zpravidla po konzultaci s rozhodcem nebo např. při přijetí prohlášení rozhodce o nestrannosti⁸⁷ apod.

Spory rozhodované RS HK AK ČR jsou, jak v Řádu pro mezinárodní, tak pro vnitrostátní spory, rozhodovány rozhodčím senátem tvořeným třemi rozhodci, pokud se strany nedohodnou na rozhodci jediném⁸⁸. Jednou ze součástí žaloby by mělo být jmenování osoby rozhodce, nebo žádost, aby byl jmenován předsedou rozhodčího soudu⁸⁹. Totéž by měla obsahovat žalobní odpověď odpůrce. V případě senátu pak jeho předsedu jmenují rozhodci jmenovaní stranami. Pokud by strany nejmenovaly rozhodce ve lhůtě, kterou jim tajemník určil, nebo rozhodci do 14 dnů od oznámení svého jmenování nejmenují svého předsedu, určí takového rozhodce předseda Rozhodčího soudu⁹⁰.

Pravidla MRS ICC stanoví možnost rozhodování sporu buď tříčlenným senátem, nebo jediným rozhodcem. Spory rozhoduje primárně jediný rozhodce, tříčlenný senát pak rozhoduje v případě, že se na tom strany dohodnou nebo pokud to odůvodňují konkrétní okolnosti. Řád MRS ICC je zajímavý v tom, že obsahuje poměrně detailní úpravu potvrzování rozhodců jmenovaných stranami a jmenování rozhodců soudem

---

86 úvodní ustanovení Rozhodčích pravidel AAA.

87 čl. 9 odst. 2 Pravidel MRS ICC.

88 § 3 Řádu RS HK AK ČR.

89 § 17 odst. 2 písm. e) Řádu RS HK AK ČR.

90 § 21 odst. 2 Řádu RS HK AK ČR

v případě, že tak neučiní strany, ke kterému dochází na základě doporučení Národního výboru ICC⁹¹.

Stejně jako v případě MRS ICC i u AAA jsou v případě, že se strany na počtu rozhodců nedohodnou, spory rozhodovány jediným rozhodcem. Co se týče procesu jmenování rozhodců, je v Pravidlech kladen důraz na autonomii vůle stran např. tím, že Pravidla na prvním místě uvádí, že strany se mohou dohodnout na jakémkoli způsobu jmenování rozhodce, ke kterému mohou i nemusí využít asistence soudu⁹². Soud se na jmenování podílí až v případě, že se strany nedohodnou, nebo pokud některá z nich rozhodce nejmenuje ve stanové lhůtě. Tuto lhůtu Pravidla AAA stanoví nejdelší ze všech srovnávaných institucí, a to 45 dní.

Úprava v řádu LCIA je stejná jako v případě AAA i ICC. Soud jmenuje rozhodce, pokud tak neučiní strany, nebo pokud tak strany neučiní včas. Pravidla se liší v tom, že v případě, že tříčlenný senát má být jmenován rozhodčí institucí, pak i jeho předsedu volí instituce a nikoli dva již zvolení rozhodci, jak tomu bývá u jiných institucí (např. dle § 21 odst. 1 Řádu RS HK AK ČR).

Pravidla RMC WIPO kladou velký důraz na autonomii vůle stran při stanovení jak počtu rozhodců, tak způsobu jakým budou určeni. V případě, že strany této volby nevyužijí, obsahují Pravidla poměrně detailní postup pro jejich zvolení RMC WIPO. V případě, že strany nezvolí počet rozhodců, má být spor rozhodnut jediným rozhodcem, pokud s přihlédnutím k povaze sporu není žádoucí, aby spor byl rozhodnut tříčlenným senátem. Centrum postupuje při jmenování rozhodců v případě jejich nezvolení stranami na základě seznamu rozhodců, kteří odpovídají kvalifikaci určené stranami (pokud takový požadavek existuje), ze kterého strany ve stanovené lhůtě vyškrtnuly pro ně nepřijatelné rozhodce, popř. určily pořadí zbývajících preferencí.

Jak vyplývá z tohoto porovnání, rozhodčí instituce dávají přednost ve standardním řízení rozhodování jediným rozhodcem. Pouze český RS HK AK ČR ve standardně vedených jak mezinárodních, tak vnitrostátních sporech, staví do popředí senát tvořený třemi rozhodci. Jediného rozhodce pak využívá pro spory spotřebitelské.

---

91 Čl. 9 odst. 3 a 6 Pravidel MRS ICC.

92 Čl. 6 Pravidel MRS ICC.

6.1.2. Požadavky na osobu rozhodce, odmítnutí rozhodce

Pokud má být rozhodčí řízení přirovnáváno k řízení soudnímu, případně být jeho alternativou, musí splňovat určité atributy, jimiž jsou především nezávislost a nestrannost rozhodců. Nezávislost a nestrannost je důležitá především proto, aby rozhodce nezavdával ani tu nejmenší příčinu k tomu, aby mohl být považován za zástupce strany, která ho jmenovala. Strany sice mají právo si rozhodce zvolit, ale to pouze co do jeho odbornosti, jazykové vybavenosti a specializace vzhledem k povaze sporu. Většina institucí má ve svých řádech ustanovení o tom, že rozhodce musí být nezávislý a nestranný⁹³ a dále tyto instituce upravují nástroje, jak tuto podmínku zaručit a prověřovat. Za tím účelem rozhodčí instituce vyžadují určitý druh prohlášení učiněného rozhodcem ohledně jeho vztahu ke stranám, dále pak ohledně např. dostupnosti rozhodce pro rozhodování sporu atd.⁹⁴ Některé rozhodčí instituce rovněž dbají na to, aby jmenovaní rozhodci nebyli stejné národnosti jako strany⁹⁵. Pravidla LCIA obsahují poměrně detailní úpravu národnosti rozhodců, která musí být odlišná nejen od stran, ale i od národností ovládajících akcionářů nebo osob majících v právnické osobě, která je stranou sporu, své zájmy.

Pravidla AAA mezi opatřeními k zajištění nestranného průběhu např. zakazují v čl. 7 odst. 2 jakýkoli „mimosoudní“ kontakt mezi stranou nebo jejím zástupcem a rozhodcem, nebo rozhodcem, který má být teprve jmenován. Za takový kontakt se však nepovažuje vysvětlení podstaty sporu příslušnému kandidátovi na rozhodce, popř. poskytnutí mu ostatních informací důležitých k posouzení jeho kvalifikace pro rozhodnutí sporu. Obdobné ustanovení obsahuje i řád RMC WIPO v čl. 45.

Pokud má strana pocit, že rozhodce výše uvedené požadavky nesplňuje, zejména že není ve sporu zcela nestranný, má možnost, stejně jako v řízení před soudem, vznést námitku podjatosti. Mechanismus podávání námítky podjatosti a její projednání upravují srovnávané instituce obdobně. Rozhodce může být vyloučen i z jiných důvodů než pro nestrannost. Takovými důvody může být např. bezdůvodné protahování jednání, neúčast na jednání apod.

---

93 § 22 odst. 1 a 2 Řádu RS HK AK ČR, čl. 10 Pravidel LCIA, čl. 7 odst. 1 Pravidel ICC, čl. 7 odst. 1 Pravidel AAA a čl. 22 Pravidel RMC WIPO.

94 Čl. 7 odst. 2 Pravidel ICC, čl. 7 odst. 1 Pravidel AAA, čl. 22 písm. b) a čl. 23 písm. b) Pravidel RMC WIPO,

95 Čl. 9 odst. 5 Pravidel MRS ICC, čl. 6 odst. 4 Pravidel AAA, čl. 6 Pravidel LCIA, čl. 2 písm. b) Pravidel RMC WIPO.

6.2 Zahájení řízení – žaloba, protižaloba

Řízení před rozhodčím soudem, stejně jako před běžným soudem, může být zahájeno pouze úkonem učiněným stranou – žalobcem (*claimant*), tedy podáním žaloby (*request of arbitration*⁹⁶, *notice of arbitration*⁹⁷) u příslušné rozhodčí instituce sjednané v rozhodčí smlouvě. Žaloba je jednou z podmínek zahájení řízení. Rozhodčí řízení, na rozdíl od řízení u obecného soudu, nemůže být zahájeno z úřední povinnosti. Datum podání žaloby je den, kdy žaloba dojde rozhodčí instituci. Obvyklými povinnými náležitostmi žaloby jsou žádost o to, aby spor byl vyřešen v rozhodčím řízení; identifikační a kontaktní údaje stran; odkaz na rozhodčí smlouvu či doložku; odkaz na právní vztah (nejčastěji smlouvu), ze které spor plyne; popis nároku a skutková tvrzení, která jej dokládají a žalobní návrh; dále např. požadované odškodnění⁹⁸, tedy žalobní petit. Některé řády požadují, aby žaloba obsahovala počet rozhodců, kteří mají spor projednat, identifikaci osoby rozhodce, kterého si strana přeje jmenovat, dále pak i místo a jazyk řízení. Tyto náležitosti považují MRS ICC, LCIA za povinné⁹⁹, naproti tomu RMC WIPO a RS HK AK ČR požadují pouze uvedení náležitostí týkajících se rozhodců¹⁰⁰. Většina porovnávaných řádů rovněž požaduje jako náležitost tohoto prvního úkonu v řízení doklad o zaplacení některé z forem administrativního poplatku nebo zálohu na něj¹⁰¹. Řád RMC WIPO doklad o zaplacení mezi náležitostmi žaloby neuvádí.

RMC WIPO ve své úpravě rozlišuje vylíčení okolností již v žalobě a tzv. *Statement of claim*, tedy vylíčení skutečností, právních argumentů na podporu nároku, žalobní petit a listinné důkazy, které tvrzený nárok prokazují. *Statement of claim* může, ale nemusí být součástí prvního úkonu v řízení, tedy žaloby. Povinnou náležitostí žaloby je pak pouze ve zkráceném řízení před touto institucí (viz. blíže kapitola 6.6.1.).

---

96 Čl. 1 Pravidel LCIA, čl. 6 Pravidel WIPO, čl.4 MRS ICC.

97 Čl. 2 Pravidel AAA.

98 Čl. 2 odst. 3 písm. f) Pravidel AAA.

99 Čl. 4 odst.3 Pravidel MRS ICC, čl. 1 odst. 1.1 písm. d) a e) Pravidel LCIA,

100 Čl. 9 odst. (vi) Pravidel RMC WIPO, 17 odst. 2 písm. e) Řádu RS HK AK ČR.

101 Čl. 4 odst. 4 Pravidel MRS ICC, čl. 1 odst. 1.1 písm. f) Pravidel LCIA.

6.3 Příprava řízení – místo, jazyk sporu, základ pro řešení sporu, pravomoc soudu

6.3.1 Jazyk a místo

Jak již bylo zmíněno v kapitole věnované arbitrabilitě, **místo** vydání rozhodčího nálezu je důležité zejména pro účely jeho uznání. Bude-li nález vykonáván v jiné zemi, než zemi, ve které byl vydán, bude navíc posuzována arbitrabilita sporu podle předpisů země uznání. Způsob určení místa rozhodčího řízení bývá v mezinárodním rozhodčím řízení ponechán na volbě stran. Pokud tak strany neučiní, bývá nejčastěji volba ponechána na rozhodčí instituci, aby její, s přihlédnutím ke všem okolnostem, zvolila. Zpravidla to bývá rozhodčí instituce, nikoli rozhodčí senát či jediný rozhodce. Dle čl. 13 odst. 1 Pravidel AAA je to v počáteční fázi instituce, která rozhoduje o místě konání rozhodčího řízení. S konečnou platností pak o místě rozhodne rozhodčí senát nebo jediný rozhodce, a to do 60 dní od svého ustavení. Některé instituce ve svých pravidlech stanoví pro případ chybějící volby stran základní místo konání rozhodčího řízení¹⁰², avšak i zde si tyto rozhodčí instituce ponechávají pravomoc určit místo konání odchylně, vyžadují-li to okolnosti sporu. Místo konání rozhodčího řízení je do jisté míry fikcí, neboť přesto, že toto místo bude uvedeno jako místo vydání nálezu, jednání mohou být konána v jakémkoli místě, které strany a rozhodci uznají za vhodné¹⁰³.

V mezinárodním rozhodčím řízení je otázka **jazyka**, ve kterém je vedeno řízení, obzvlášť důležitá, protože strany často bývají subjekty z různých zemí. I v otázce jazyka převládá možnost volby stran. V případě chybějící volby má být jazykem rozhodčího řízení jazyk rozhodčí smlouvy nebo dokumentů, ve kterých je rozhodčí smlouva obsažena¹⁰⁴. Jinou možností je, že jazyk řízení určuje rozhodčí senát, který vezme v úvahu smluvní jazyk¹⁰⁵. Obsáhlejší úpravu jazyka obsahují Pravidla LCIA, která hovoří nejprve o tzv. prvotním jazyku řízení, tedy jazyku používaném ve fázi do ustanovení rozhodčího senátu. Tímto jazykem je jazyk rozhodčí smlouvy v případě, že se strany nedohodly jinak. Zároveň stanoví, že subjekt, který se přímo neúčastní rozhodčího řízení, musí přijímat sdělení od tajemníka v angličtině. Po ustanovení senátu

---

102§5 Pravidel RS HK AK ČR a čl.16 odst. 1 Pravidel LCIA

103 § 5 Pravidel RS HK AK ČR, čl. 14 odst. 2 Pravidel MRS ICC, čl.13 odst. 2 Pravidel AAA, čl.16 odst. 2 Pravidel LCIA a čl. 39 písm. b) Pravidel RMC WIPO.

104 Čl.17 odst.1 Pravidel LCIA, čl. 14 Pravidel AAA, čl.40 písm. a) Pravidel WIPO.

105 čl. 16 Pravidel MRS ICC

nebo jediného rozhodce rozhoduje senát, v případě, že se strany nedohodly jinak, o jazyce vedení řízení, a to s přihlédnutím k prvotnímu jazyku řízení. Český rozhodčí soud v § 7 Řádu na prvním místě stanoví konání ústních jednání a vynesení rozhodnutí v češtině se zajištěním tlumočení. Až na druhém místě pak stanoví možnost dle potřeby konat jednání, popř. i vyhlásit rozhodnutí v jiném jazyce. Toto ustanovení patrně svědčí o tom, že RS HK AK ČR není primárně mezinárodní institucí jako ostatní porovnávané instituce.

6.3.2 Rozhodné právo, pravidla vedení řízení, skutkový základ pro řešení sporu

Prvními úkoly rozhodčího senátu, popř. jediného rozhodce, a stran je za prvé vymezit, co je předmětem sporu a o čem je potřeba rozhodnout, za druhé určit hmotné právo, podle kterého bude spor rozhodnut a za třetí určit způsob vedení sporu.

Co se týče rozhodného práva pro řešení sporu, ve všech srovnávaných případech převládá právo, které si strany zvolí. Pokud tak neučiní, spor se rozhoduje podle práva, které rozhodci zvolí jako vhodné¹⁰⁶.

Rozhodčí řízení, vzhledem ke své flexibilní formě, nemá danou pevnou strukturu, podle které se bude v řízení postupovat. Záleží velmi často na stranách a rozhodcích, aby se na takovém postupu shodli a přizpůsobili jej, v rámci daném konkrétními pravidly, svým potřebám. Podle Řádu RS HK AK ČR, AAA a RMC WIPO postupují rozhodci v řízení způsobem, který považují za vhodný¹⁰⁷. Naproti tomu pravidla MRS ICC a LCIA stanoví, že na postupu se primárně mohou shodnout strany¹⁰⁸. Toto vše platí za zachování základního principu, který všechny řády ve své úpravě obsahují, a to zachování rovných příležitostí obou stran, tedy tzv. principu kontradiktornosti.

Jednou z nesporných výhod rozhodčího řízení je jeho neformálnost, která řízení ovládá. Strany, jak bylo uvedeno výše, se mohou shodnout jak na hmotném právu, které bude rozhodné pro spor, tak na procesním postupu rozhodčího soudu. Mimo to se strany mohou dohodnout na tom, že spor mohou rozhodci rozhodnout podle principů tzv. *amiable compositeur*, anebo tzv. *equity*. První z principů, tzv. *amiable compositeur*, neboli přátelské urovnání, spočívá v rozhodování sice podle rozhodného práva, avšak

---

106 Čl. 17 odst. 1 Pravidel MRS ICC, § 8 Řádu RS HK AK ČR, čl. 28 odst. 1 Pravidel AAA, čl. 59 písm. a) Pravidel RMC WIPO, čl. 22 odst. 22.3 Pravidel LCIA,

107 § 5a Řádu RS HK AK ČR, čl. 16 odst. 1 Pravidel AAA, čl. 38 písm. a) Pravidel RMC WIPO.

108 čl. 16 Pravidel MRS ICC, čl. 14 odst. 14.1 Pravidel LCIA

pouze s omezeními danými kogentními normami a s možností odchýlit se od norem dispozitivních¹⁰⁹. Druhý princip, použití tzv. *equity*, neboli rozhodování *ex aequo et bono*, je oproti prvému ještě volnější, neboť rozhodci nejsou vázáni konkrétním právem, ale jakýmsi obecným principem spravedlnosti v kontextu mezinárodního práva veřejného¹¹⁰. Použití ani jednoho z těchto principů však neznamená libovůli rozhodců. Rozhodčí nález vydaný podle „*equity*“ nebo „*amiable compositeur*“ musí být řádně odůvodněn a pokud si to strany sjednají, bude i přezkoumatelný jako nález ve sporu rozhodovaném standardním způsobem. Jedná se však o řešení sporu, které se odvolává na v jistém ohledu vágní pojmy, a proto je, a to podle všech porovnávaných pravidel¹¹¹ i Vzorového zákona UNCITRAL a Pravidel mezinárodní arbitráže, třeba, aby je bylo možné použít pouze na základě dohody stran, nikoli automaticky. RS HK AK ČR však ve svých pravidlech nemluví o použití *amiable compositeur*, pouze o *equity*¹¹².

Zjišťování skutkového základu sporu probíhá především na základě předložené žaloby a jí odpovídající žalobní odpovědi, popř. repliky dupliky, dále pak na základě předložených důkazů. Podkladem pro zjištění skutkového sporu mohou být i ústní jednání, avšak, jak bude uvedeno dále, nebývají v rozhodčím řízení podmínkou. V rozhodčím řízení je naopak kladen důraz na to, aby řízení proběhlo v písemné formě a na základě předložených písemných dokumentů. Ohledně předkládání dokumentů jako je vyjádření žalobce nebo v případě RMC WIPO a LCIA „*Statement of Claim*“ a „*Statement of defence*“, které nemusí být nutnou součástí žaloby, resp. vyjádření žalovaného k žalobě¹¹³, stanoví řady různě dlouhé lhůty.

Zajímavý, a poměrně ojedinělý, institut upravuje ve svých pravidlech MRS ICC. Po předání spisu (tj. došlé žaloby a odpovědi na ni, repliky atd.) rozhodci (případně i ve spolupráci se stranami) vypracují dokument nazvaný Soupis sporných otázek (*Terms of reference*)¹¹⁴. Soupis sporných otázek musí, mimo identifikační údaje zástupců stran a rozhodců, obsahovat shrnutí žalobních nároků jednotlivých stran a dále seznam otázek jimiž se má senát/jediný rozhodce zabývat. Soupis sporných otázek se nevypracovává, pokud by byl takový postup vzhledem k okolnostem nevhodný. Tento soupis musí být

---

109 WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 4 aktualizované vyd. Praha. Linde Praha, a.s., 2006, s. 680.

110 tamtéž

111 § 8 odst. 2 Řádu RS HK a AK ČR, čl. 17 odst. 3 Pravidel MRS ICC, čl. 28 odst. 3 Pravidel AAA, čl. 22 odst. 22.4 Pravidel LCIA, čl. 59 písm. a Pravidel RMC WIPO.

112 LCIA naopak uvádí navíc další příbuzný princip, tzv. „*honourable engagement*“, podle kterého mohou rozhodci rozhodovat.

113 Čl. 10, 12, 41 a 42 Pravidel RMC WIPO, čl. 15 odst. 15.2 Pravidel LCIA.

114 Čl. 18 Pravidel MRS ICC.

předložen rozhodčímu soudu, tj. orgánu MRS ICC, odlišnému od rozhodčího senátu¹¹⁵. Pravidla stanoví i dvouměsíční lhůtu od předání spisu senátu, resp. jedinému rozhodci, ve které musí být soupis soudu k podpisu předložen. V souvislosti se Soupisem sporných otázek vypracují rozhodci ve spolupráci se stranami i tzv. Časový plán (*Procedural timetable*), kterým se budou strany a rozhodci řídit. Změny Časového plánu musí být oznamovány jak stranám, tak rozhodčímu soudu. Moment podpisu sporných otázek má svůj význam např. pro počítání lhůt. Od data posledního podpisu soupisu sporných otázek běží šestiměsíční lhůta pro vydání nálezu¹¹⁶. Nároky neobsažené v Soupisu sporných otázek mohou být rozšiřovány pouze se svolením rozhodčího senátu či samosoudce, který přihlédne především k fázi, ve které se řízení nachází¹¹⁷.

Nemožnost svévolně a jednostranně měnit nároky obsahují v různé intenzitě i ostatní porovnávané úpravy. V případě AAA, RMC WIPO je možnost rozšiřovat žalobní nárok koncipována spíše pozitivně. Strany mohou nárok v průběhu řízení rozšířit nebo doplnit, senát/rozhodce však rozšíření nepovolí, pokud to považuje za nevhodné z důvodů průtahů na straně strany, která návrh rozšiřuje, které by mohly nespravedlivě poškodit protistranu¹¹⁸. Pravidla AAA zároveň stanoví, že strany nemohou nárok rozšířit, pokud by takový návrh vybočoval z mezí rozhodčí smlouvy. Podle řádu LCIA rozhodčí senát může rozšíření návrhu povolit, jde tedy o formulaci spíše pozitivní¹¹⁹. MRS ICC upravuje rozšíření návrhu spíše negativně, když stanoví, že strany žalovaný nárok, který byl schválen v Soupisu sporných otázek, rozšiřovat nemohou, pokud neobdrží souhlas od rozhodčího senátu¹²⁰. Řád RS HK AK ČR se výslovně možností rozšíření rozhodčího nálezu nezabývá.

6.3.3 Pravomoc rozhodčího soudu – „*kompetenz- kompetenz*“

Jak již bylo podrobněji vyloženo v kapitole věnované podmínkám řízení, pravomoc rozhodčího soudu je v první řadě závislá na rozhodčí smlouvě a její platnosti, dále pak na právních předpisech upravujících rozhodčí řízení. V této souvislosti je ovšem otázkou, kdo rozhodne o tom, zda rozhodce nebo rozhodčí senát má či nemá pravomoc. Obvykle bývá tato problematika řešena jednak v teorii, dále na úrovni řádů

---

115 Čl. 1 Pravidel MRS ICC ve spojení s Přílohou 1.

116 Čl.24 odst. 1 Pravidel MRS ICC.

117 Čl.19 tamtéž.

118 čl. 4 Pravidel AAA, čl. 44 Pravidel RMC WIPO.

119 Čl. 22 odst. 22.1 písm. a) Pravidel LCIA.

120 Čl. 19 Pravidel MRS ICC.

jednotlivých rozhodčích institucí, a také v zákonech země, kde rozhodčí řízení probíhá. Princip, v teorii nazývaný „*kompetenz-kompetenz*“ nebo „*compétence de la compétence*“¹²¹ řeší otázku, zda i v případě neplatnosti rozhodčí smlouvy je rozhodce oprávněn rozhodnout, zda má či nemá pravomoc ve sporu rozhodnout. Neboť v případě, že je smluvní základ pravomoci rozhodce z jakéhokoli důvodu neplatný, nemá vlastně rozhodce „právo“ prohlásit, že je rozhodčí smlouva neplatná, nebo, že se sice platná je, ale nezakládá jeho pravomoc k tomuto sporu. Princip *kompetenz kompetenz* se rozpadá zaprvé do pravomoci rozhodčího soudu rozhodnout o své pravomoci a za druhé do posouzení platnosti smlouvy, která obsahuje rozhodčí doložku.

V českých podmínkách je tento princip zakotven v § 15 zákona o rozhodčím řízení a v § 23 Pravidel RS HK AK ČR, která zároveň stanoví, že o příslušnosti rozhoduje předsednictvo soudu, nikoli rozhodčí senát či jediný rozhodce, ti pouze předkládají svoji zprávu. Tímto se Pravidla RS HK AK ČR liší od ostatních porovnávaných institucí, kde podle pravidel rozhoduje samotný senát či jediný rozhodce¹²². Institut *kompetenz-kompetenz* a pravidla uplatňování námitek nepříslušnosti rozhodčího soudu upravuje i Vzorový zákon UNCITRAL a Pravidla mezinárodní arbitráže UNCITRAL. Pravidla MRS ICC naopak zakotvení tohoto institutu neobsahují, což ovšem neznamená, že by jej MRS ICC neuplatňoval.

6.4 Projednávání sporu

6.4.1 Účast stran, zastoupení, vedlejší a další účastníci

Strany se mohou řízení účastnit pochopitelně osobně, nejčastěji se však budou účastnit prostřednictvím svých zástupců. Neúčast strany nemá na řízení příliš velký vliv. Strany se většinou uchylují k rozhodčímu řízení proto, aby proběhlo rychleji a bez průtahů, a to v porovnání s pravděpodobným průběhem řízení před běžným soudem. Pravidla rozhodčích institucí bývají proto vybavena četnými zárukami rychlého průběhu řízení. Jednou z nich je možnost pokračování v řízení i přes neúčast druhé strany nebo

---

121 TWEEDDALE, A.; TWEEDDALE, K. *Arbitration of commercial disputes: International and English Law and Practice*. New York : Oxford University Press, 2007 s. 169.

122 Čl. 15 Pravidel AAA, čl. 23 Pravidel LCIA, čl. 36 Pravidel RMC WIPO

odmítání její účasti¹²³, nebo možnost provedení jednání i bez strany, která se bez řádné omluvy nedostavila¹²⁴.

Vzhledem k menší formálnosti rozhodčího řízení nejsou na zastoupení stran kladeny žádné zvláštní nároky. Strany se mohou nechat zastupovat kýmkoli, tedy i osobou bez právního vzdělání. Zastupování v rozhodčím řízení má tu výhodu, že obhájce nemusí splňovat požadavky, které by na něj byly kladeny v řízení před běžným soudem, např. povinné členství v profesní organizaci místa konání rozhodčího řízení. Požaduje se pouze, aby údaje o zvoleném zástupci byly rozhodčímu soudu sděleny, a aby se zástupce řádně před rozhodčím soudem prokázal pověřením k zastupování¹²⁵. Řád RS HK AK ČR ani pravidla MRS ICC ustanovení o zastoupení neupravují, zmiňují jej pouze v souvislosti s účastí stran na ústním jednáním¹²⁶.

Pravidla AAA dávají rozhodcům v souvislosti s nepředložením žalobní odpovědi ve stanovené lhůtě, nedostavením se k ústnímu jednání a v případě nepředložení nařízeného důkazu, výslovně pravomoc vydat rozhodčí nález, který vychází ze stavu tvrzených skutečností a doložených důkazů, které senát/jediný rozhodce doposud obdržel¹²⁷.

Podobně upravuje problematiku i RMC WIPO v čl. 56 svých Pravidel. Navíc stanoví rozhodcům oprávnění přijmout jakékoli vhodné opatření v případech, že strana nesplní jakékoli ustanovení nebo požadavek stanovený Pravidly.

Odlišná je úprava v Řádu HK AK ČR, která je k neúčasti strany více benevolentní a hovoří pouze o neúčasti na jednání a nikoli jako např. v případě MRS ICC na řízení jako celku. Řád RS HK AK ČR stanoví, že strana může prohlásit, že souhlasí, aby se ústní jednání konalo bez její přítomnosti¹²⁸. V případě nedostavení se k ústnímu jednání bez řádné omluvy se jednání uskuteční i bez účasti této strany, avšak strana, která se nedostavila, má do konce jednání možnost požádat z vážných důvodů o odročení. Pravidla LCIA výslovně účast, resp. následky neúčasti, neupravují, hovoří pouze o právu stran být slyšen, avšak toto platí v případě, že si strany neujednaly, že soud bude rozhodovat pouze na základě dokumentů, které obdržel¹²⁹.

---

123 např. čl. 6 odst. 3 MRS ICC.

124 např. čl. 21 odst. 2 Pravidel MRS ICC

125, Čl. 18 Pravidel LCIA, čl. 12 Pravidel AAA, čl. 13 Pravidel RMC WIPO

126 § 26 odst. 2 Řádu RS HK a AK ČR, čl. 21 odst. 4 Pravidel MRS ICC

127 Čl. 23 Pravidel AAA.

128 Čl. 26 odst. 4 Řádu RS HK a AK ČR.

129 Čl. 19 odst. 19.1. Pravidel LCIA.

Vedlejším účastníkem se rozumí další osoba, která není stranou řízení, ale řízení se účastní, neboť má na jeho výsledku právní zájem. Řád RS HK AK ČR ustanovení o vedlejším účastenství výslovně upravuje, když stanoví, že jiné osoby než ty, které mají na věci právní zájem, nemohou být účastníkem řízení. Pokud však osoba vedlejším účastníkem je, má stejná práva jako strany, mimo práva na volbu rozhodce, protože se nejedná o její vlastní spor. Vedlejší účastník pak postupuje v souladu s úkony strany, na jejíž stranu se připojil. Pokud úkony vedlejšího účastníka odporují úkonům strany, na jejíž stranu se připojil, soud zváží jejich význam¹³⁰. Pravidla MRS ICC, RMC WIPO, LCIA ani AAA úpravu týkající se vedlejších účastníků výslovně neobsahují, více stran sporu zmiňují pouze v kontextu postupu při jmenování rozhodců v takovém případě¹³¹.

6.4.2 Ústní jednání

Nařizování ústního jednání je v rozhodčím řízení v principu rovněž přizpůsobeno požadavku jeho rychlosti. V rámci provedení co nejrychlejšího řízení není konání ústního jednání, až na výjimky, automatické. Je třeba, aby o něj některá ze stran požádala, popřípadě jej rozhodci mohou nařídit, uznají-li to vzhledem k okolnostem řízení za vhodné. Není to však jejich povinnost¹³².

6.4.3 Důkazy

V rozhodčím řízení, stejně jako v řízení před obecnými soudy, platí, že za důkaz může sloužit cokoli, co může doložit tvrzenou skutečnost. O tom, že dokazování závisí do velké míry na vůli stran a jejich vzájemné dohodě s rozhodci, svědčí i rozdílná úprava v jednotlivých řádech rozhodčího řízení. Např. MRS ICC věnuje dokazování pouze tři odstavce v rámci ustanovení čl. 20, věnovaného skutkovému zjištění případu, kde upravuje možnost soudu vyslechnout svědky či znalce. Dále obsahuje úpravu provádění důkazu znalcem a stanoví povinnost umožnit stranám vyjádřit se k takovému důkazu. Odstavec 5 zmiňovaného článku navíc stanoví všeobecnou pravomoc senátu nařídit stranám předložení dodatečných důkazů. Řád české instituce věnuje dokazování rovněž pouze čtyři ustanovení. Jako jediný obsahuje ustanovení o volném hodnocení důkazů rozhodci¹³³. Dále stanoví stejně jako např. AAA důkazní břemeno oběma

---

130 Čl. 13 odst. Řádu RS HK AK ČR.

131 Čl. 10 Pravidel MRS ICC, čl. 18 a 19 Pravidel RMC WIPO, čl. 8 Pravidel LCIA.

132 Čl. 23 písm. a) Pravidel RMC WIPO,

133 § 32 Řádu RS HK AK ČR.

stranám a možnost podávat důkazy jak v originále, tak v kopii s tím, že si senát může vždy vyžádat originál¹³⁴. Ustanovení věnovaná dokazování v Pravidlech LCIA neuvádí, jak by mělo dokazování probíhat. Pouze u provádění důkazu svědkem stanoví, pokud rozhodci nenařídí jinak, že důkaz svědkem může být předložen písemně. Jedná-li se o svědectví svědka „klíčového“, na jehož svědectví protistrana hodlá postavit své tvrzení, musí proběhnout ústní výslech takového svědka v případě, že o to druhá strana požádá¹³⁵. V případě, že se takový svědek z omluvitelných důvodů nedostaví, může senát, resp. jediný rozhodce, použít jeho písemné svědectví, nebo takový důkaz vyloučit, odůvodňují-li to okolnosti¹³⁶. Pravidla LCIA stanoví zároveň povinnost, aby ústně vyslychanému svědkovi byly kladeny otázky pod kontrolou senátu, resp. jediného rozhodce, zároveň však upravují možnost stran a jejich zástupců, v limitech zvoleného aplikovaného práva, oslovovat jakéhokoli svědka. Pokud si strany nesjednají písemně odlišnou úpravu, může rozhodčí senát stanovit znalce. Pokud se tak stane, strany, opět pokud to písemně nevyloučily, musí znalci zpřístupnit potřebné dokumenty, vzorky, zboží, věci apod.¹³⁷ Na žádost strany se může konat i ústní výslech znalce¹³⁸.

Podle pravidel AAA nese každá ze stran důkazní břemeno. Rozhodčí senát, resp. jediný rozhodce, může stranám nařídít předložení seznamu dokumentů a jiných důkazů, které budou předkládat na podporu svých nároků¹³⁹, zároveň je stanovena pravomoc senátu kdykoli za řízení nařídít předložení dalšího důkazu. Úprava důkazu znalcem je podobná úpravě LCIA. Navíc zmiňuje nutnost rozeslání znaleckého posudku stranám a jejich možnost se k posudku vyjádřit¹⁴⁰.

Ze všech porovnávaných úprav obsahují Pravidla RMC WIPO, ostatně jak je tomu i u jiných institutů upravených v tomto řádu, nejrozsáhlejší úpravu dokazování. Úprava v těchto pravidlech připomíná trestně-procesní úpravu, neboť obsahuje mimo provádění důkazu svědkem také úpravu pokusu, ohledání místa a předložení vzorků, což je dáno specifičností sporů, které jsou předmětem řízení před RMC WIPO. V případě pokusu je strana, která jej provádí, povinna oznámit shrnutí experimentu, metodu, jakou byl proveden, výsledky a závěr. Protistrana má možnost oznámit, že by

---

134 § 31 Řádu RS HK AK ČR.

135 Čl. 20 odst. 20.4 Pravidel LCIA.

136 Čl. 20 odst. 20.4 Pravidel LCIA.

137 Čl. 21 odst. 21.2 Pravidel LCIA.

138 Čl. 21 odst. 21.2 Pravidel LCIA.

139 Čl. 19 odst. 2 Pravidel AAA.

140 Čl. 22 odst. 3 tamtéž.

se chtěla účastnit na opakování takového experimentu¹⁴¹. Ohledáním se má na mysli nejen ohledání místa, ale např. i vzorku, filmu, materiálu, výrobku nebo postupu¹⁴². Technický vzorek má sloužit k posouzení technického pozadí a technické informace potřebné k pochopení předmětu sporu. Stejně tak si rozhodci mohou vyžádat model nebo nákres zkoumaného předmětu. Ohledně důkazu svědkem obsahují Pravidla obdobná ustanovení jako předcházející instituce. Opět upřednostňují písemnou formu předložení svědecké výpovědi. Mezi pravomoci, resp. do uvážení, rozhodců dle Pravidel RMC WIPO patří možnost odmítnout důkaz svědkem či znalcem pro jeho nadbytečnost a irelevanci¹⁴³. Dále je pak stanovena odpovědnost za to, že předvolaný svědek se bude moci výsledku zúčastnit, za náklady takového výsledku a za praktické otázky uspořádání výsledku¹⁴⁴. V rámci výsledku může senát nebo jediný rozhodce nařídit, aby se svědek vzdalil v době výsledku jiného svědka¹⁴⁵.

Tyto specifické důkazní prostředky pochopitelně mohou sloužit jako důkaz i v řízení před ostatními institucemi. Jak již bylo řečeno, za důkaz může sloužit cokoli, co může spolehlivě prokázat tvrzenou skutečnost. Vzhledem ke specifčnosti předmětu sporů o duševní vlastnictví jsou výše uvedené důkazní prostředky v Pravidlech RMC WIPO zdůrazněny.

6.4.4 Předběžná opatření a jiné pravomoci soudu

V průběhu řízení, nebo v době, kdy rozhodčí senát či rozhodce ještě není řádně ustaven, může vyvstat potřeba dočasně upravit poměry, tj. zajistit majetek, který je předmětem sporu, tak, aby s ním nemohlo být disponováno, nebo zajistit důkaz před tím, než bude zničen.

Rozhodci, jako osoby soukromého práva takovou pravomoc primárně nemají. Záleží na jednotlivých státech, zda si tuto protektivní funkci ponechají nebo ji delegují na rozhodce, popřípadě s nimi budou jednat v součinnosti¹⁴⁶. Totéž platí i pro další nařizovací pravomoci jakými jsou vyslýchání svědků a zajišťování důkazů od třetích osob nezúčastněných na rozhodčím řízení. Obecně platí, že rozhodčí soud disponuje těmito pravomocemi pouze vůči stranám řízení. Aby takový úkon mohl být uskutečněn,

---

141 Čl. 49 Pravidel RMC WIPO.

142 Čl. 50 tamtéž.

143 Čl. 54 písm. b) Pravidel RMC WIPO.

144 Čl. 54 písm. e) Pravidel RMC WIPO.

145 Čl. 54 písm. f) Pravidel RMC WIPO.

146 TWEEDALE, A.; TWEEDALE, K. *Arbitration of commercial disputes: International and English Law and Practice*. New York : Oxford University Press, 2007. s. 298 an.

musí se buď strana, nebo rozhodčí soud, formou dožádání obrátit na obecný soud, aby ten vydal předběžné opatření. Obecné soudy mají ve většině moderních úprav povinnost rozhodcům vyhovět.

Případy, kdy je nařízení předběžných opatření svěřeno obecným soudům, by se daly posoudit jako dočasné prolomení účinků rozhodčí smlouvy, kterým se deroguje pravomoc rozhodčího soudu. Vzorový zákon UNCITRAL a řády některých institucí však výslovně stanoví, že podání žádosti o předběžné opatření takto vnímat nelze¹⁴⁷. Většina rozhodčích institucí pak ve svých řádech stanoví možnost požadovat po straně, která žádá o přijetí některého předběžného opatření, tzv. složení jistoty.

Úprava RS HK AK ČR umožňuje použití předběžných opatření v rozhodčím řízení, avšak pouze prostřednictvím obecných soudů¹⁴⁸. Prolomením účinků rozhodčí smlouvy se výslovně nezabývá.

Pravidla MRS ICC dělí použití předběžných a jiných opatření do dvou fází, a to na fázi před převzetím spisu soudem a po něm. Před převzetím spisu MRS ICC se strany mohou obrátit na soudní orgány s návrhem na nařízení předběžného opatření, a toto, jak již bylo uvedeno, nebude vnímáno jako porušení nebo vzdání se práv vyplývajících z rozhodčí smlouvy. Po předání spisu pak rozhodčí soud může takové opatření učinit a může požadovat složení zajištění¹⁴⁹. Zmínku o tom, zda se jedná o předběžné ustanovení vůči třetí osobě, Pravidla neobsahují.

Pravidla AAA v čl. 21 uvádí, že rozhodčí soud může přijmout jakékoli předběžné opatření nebo zákaz sloužící k uchování majetku. Ani zde není zmínka o tom, zda se tato opatření mohou týkat i třetích osob.

Pravidla LCIA vymezují poměrně široké nařizovací pravomoci vůči stranám. Některé z těchto pravomocí, jako např. nařízení, poskytnutí záruky na částku, která je předmětem sporu, příkázání zachování, uskladnění, prodeje nebo převedení věci, která je předmětem sporu, jsou Pravidly svěřeny rozhodčí instituci. Tyto pravomoci však mohou strany ujednáním vyloučit. Dále má soud možnost přikázat straně složení jistoty nebo bankovní záruky na právní a jiné výlohy protistrany. Strany se mohou obrátit na soud s žádostí o předběžné opatření jak před, tak po ustanovení rozhodce nebo

---

147 např. čl. 26 odst. 9 Pravidla pro rozhodčí řízení UNCITRAL stanoví: „Žádost adresovaná některou ze stran soudnímu orgánu nesmí být vykládána jako neslučitelné s rozhodčí smlouvou nebo jako vypovězení této smlouvy“; čl. 9 Vzorového zákona UNCITRAL, čl. 21 Pravidla rozhodčího řízení pro mezinárodní spory AAA nebo čl. 23 odst. 2 Pravidel rozhodčího řízení MRS ICC.

148 § 12 odst. 2 Řádu RS HK AK ČR.

149 Čl. 23 odst. 1 Pravidel MRS ICC.

rozhodčího senátu. Pokud tak učiní po ustanovení rozhodčího senátu, mají povinnost to oznámit soudu. Strany však nesmí o takové opatření obecný soud požádat, pokud opatření může být vydáno podle těchto pravidel rozhodčím soudem¹⁵⁰.

Rozhodčí pravidla RMC WIPO obsahují kombinaci institutů výše uvedených.

6.5 Rozhodnutí

Nejdůležitější částí rozhodčího řízení je vydání konečného a závazného rozhodčího nálezu. Samotnému vydání nálezu předchází skončení projednávání sporu a fáze rozhodování.

Další z výhod rozhodčího řízení je jeho vyšší míra předvídatelnosti co se časové náročnosti řízení týče. Většina řádů, na rozdíl od procesních předpisů jednotlivých zemí, stanoví lhůtu, ve které má být řízení skončeno a vydán nález. Většinou se nejedná o lhůty nepřekročitelné, avšak již samotný fakt, že jsou v řádech obsaženy, a že s jejich překročením ze strany rozhodčího senátu či samosoudce jsou spjata jistá opatření, či kontrolní mechanismy ze strany rozhodčí instituce, svědčí o tom, že na rychlosti a dodržení lhůt je kladen značný důraz. Tyto lhůty bývají nastaveny u standardních řízení (tedy nikoli zkrácených nebo jiných specializovaných procedur) v rozmezí od 6 měsíců do 12 měsíců. Pravidla MRS ICC stanoví lhůtu pro vydání rozhodčího nálezu 6 měsíců, nikoli však od ustavení rozhodčího senátu či doručení žalobního nároku, jak je obvyklé, ale od data posledního podpisu na Soupisu sporných otázek¹⁵¹. RMC WIPO stanoví lhůtu 9 měsíců pro skončení řízení a další 3 měsíce od skončení řízení na vydání rozhodčího nálezu¹⁵². V obou případech musí rozhodce nebo rozhodčí senát nedodržení lhůty oznámit instituci. Rozhodci MRS ICC musí, poté co prohlásí řízení za skončené, oznámit sekretariátu přibližný termín, ve kterém předloží návrh nálezu ke schválení¹⁵³. V případě MRS ICC je to pak vedení této instituce, které povoluje prodloužení lhůty, zatímco u RMC WIPO se nedodržení lhůty, a to jak lhůty pro skončení řízení, tak lhůty pro vydání rozhodčího nálezu, pouze oznamuje RMC WIPO a dotčeným stranám¹⁵⁴. Český RS HK AK ČR, AAA ani LCIA o lhůtě ke skončení řízení či vydání nálezu

---

150 Čl. 22 a 25 Pravidel LCIA.

151 Čl. 24 odst. 1 Pravidel MRS ICC.

152 Čl. 63 odst. 1 Pravidel RMC WIPO.

153 Čl. 22 odst. 1 Pravidel MRS ICC.

154 Čl. 63 Pravidel RMC WIPO.

nehovoří. Řád RS HK AK ČR o lhůtách hovoří pouze v případě, že se koná jedno ze zkrácených řízení podle § 27a, a to tak, že pouze zkracuje běžné dílčí lhůty.

Co se týče přijímání rozhodnutí, všechny srovnávané řády shodně požadují v případě rozhodování senátem, rozhodování většinou¹⁵⁵, není-li takové většiny, svěřují předsedovi senátu právo rozhodnout tak, jakoby by rozhodoval jako jediný rozhodce¹⁵⁶. Řád RS HK AK ČR takové ustanovení neobsahuje. Strany mají ovšem i možnost odlišného ujednání¹⁵⁷, např. podle Pravidel AAA se výše uvedená pravomoc předsedy senátu uplatní pouze pokud jej k tomu strany nebo senát zmocní. Takovou možnost výslovně neupravují Pravidla RS HK AK ČR, Pravidla MRS ICC. V případě RS HK a AK ČR je dodržení většinového hlasování obzvláště důležité, neboť jeho nedodržení může mít za následek eventuelní zrušení rozhodčího nálezu soudem dle § 31 písm. d) zákona o rozhodčím řízení.

Rozhodování rozhodčího senátu či samosoudce má nejčastěji formu nálezu (*award*) a méně často formu usnesení (*order*). Nález, ve vztahu k vyčerpání předmětu sporu, může být předběžný, částečný, mezitímní, prozatímní nebo konečný. Řády většinou tyto dvě formy nerozlišují, resp. nedefinují, kdy má být rozhodnuto formou usnesení. Zmínku o jejich rozlišení obsahuje pouze Řád RS HK AK ČR v § 34, větě druhé, kde stanoví, že rozhodčím nálezem rozhoduje v případech, kdy rozhoduje ve věci samé, anebo ukládá povinnost nahradit náklady řízení. Řády pak shodně upravují podmínky pro opravy a doplnění nálezu¹⁵⁸.

V této souvislosti je zajímavým jevem míra vlivu rozhodčí instituce, jako orgánu odlišného od osob rozhodců, na finální podobu nálezu a oficiální doručení nálezu stranám. Zajímavou úpravu obsahují pravidla MRS ICC, která stanoví povinnost, že každý nález před jeho podpisem musí být schválen MRS ICC, která smí navrhopvat změny a upozornit na některé věcné body nálezu. Nález nesmí být vydán bez takového schválení. Ostatní srovnávané řády žádnou obdobnou povinnost nestanoví. Pouze Pravidla RMC WIPO stanoví v čl. 62 písm. e) rozhodcům možnost konzultovat formu nálezu s institucí.

---

155 § 36 odst. 1 Řádu RS HK AK ČR, čl. 25 odst. 1 Pravidel MRS ICC, čl. 26 odst. 1 Pravidel AAA, čl. 26 odst. 26.3 Pravidel LCIA, čl. 61 Pravidel RMC WIPO.

156 Čl. 25 odst. 1 Pravidel MRS ICC, čl. 61 Pravidel RMC WIPO.

157 Čl. 61 Pravidel RMC WIPO.

158 § 38 Řádu RS HK AK ČR, čl. 30 Pravidel AAA, čl. 27 Pravidel LCIA, čl. 66 Pravidel RMC WIPO.

Ve všech porovnávaných případech je pak rozhodčí nález oficiálně komunikován stranám prostřednictvím rozhodčí instituce, nikoli přímo samotnými rozhodci¹⁵⁹. Většinou pak zástupci instituce, např. předseda a tajemník v případě RS HK AK ČR, připojují svůj podpis¹⁶⁰, z čehož lze dovodit, že tito pak i nález komunikují stranám, neboť přímou úpravu o sdělení rozhodčího nálezu tento řád neupravuje.

Vydání finální rozhodčího nálezu není jediný případ, jak může rozhodčí řízení skončit. Řízení končí i v momentě, kdy je zastaveno, a to zpravidla usnesením. Prvním důvodem může být nezaplacení poplatku, nesložení povinné zálohy na náklady řízení apod.¹⁶¹ Dalšími důvody jsou uzavření smíru. Ne vždy se však v tomto případě vydává usnesení, jak tomu je např. v případě českého rozhodčího soudu, např. v případě LCIA rozhodce vydává tzv. *consented award*¹⁶² nebo podle řádu AAA rozhodčí nález¹⁶³. Na Řád RS HK AK ČR má patrně vliv tuzemská úprava v zákoně o rozhodčím řízení, která v § 24 odst. 2 stanoví, že smír lze na žádost stran uzavřít ve formě rozhodčího nálezu. Dalšími důvody k zastavení řízení mohou být případy, kdy není dána příslušnost rozhodčího soudu spor rozhodnout¹⁶⁴, případy, kdy se řízení stává bezvýchodným a zbytečným¹⁶⁵ a v neposlední řadě i případy, kdy byla žaloba vzata zpět¹⁶⁶.

6.6 Zachování důvěrných informací a vyloučení odpovědnosti instituce

Všechna porovnávaná rozhodčí pravidla, až na český RS HK AK ČR, věnují část, většinou se jedná o jedny z posledních ustanovení pravidel, otázce zachování důvěrných informací a vyloučení jakékoli odpovědnosti instituce

Vyloučení odpovědnosti bývá formulováno tak, že instituce sama, rozhodci, členové a zaměstnanci soudu, nebudou odpovědni stranám ani žádné třetí osobě za jakýkoli úkon nebo opomenutí související s rozhodčím řízením podle daných pravidel¹⁶⁷. Ustanovení o vyloučení odpovědnosti v pravidlech AAA a RMC WIPO nevyklučují odpovědnost za vědomé a úmyslné protiprávní jednání. Pravidla RMC WIPO tuto problematiku ještě rozšiřují v čl. 78, který stanoví, že žádné prohlášení, či

---

159 čl. 28 odst. 1 Pravidel MRS ICC, čl. 26 odst. 26.5 Pravidel LCIA, čl. 27 odst. 5 Pravidel AAA, čl. 62 písm. f Pravidel RMC WIPO.

160 § 35 odst. 3 Řádu RS HK AK ČR.

161 § 40 odst. 2 písm. d Řádu RS HK AK ČR,

162 Čl. 26 odst. 26.8 Pravidel LCIA.

163 Čl. 29 Pravidel AAA.

164 § 40 odst. 2 písm. c) Řádu RS HK AK ČR.

165 Čl. 29 odst. 2 Pravidel AAA.

166 § 40 odst. 2 písm. a) Řádu RS HK AK ČR,

167 čl. 34 Pravidel MRC ICC, čl. 31 Pravidel LCIA, čl. 34 Pravidel AAA, čl. 77 Pravidel RMC WIPO.

poznámka učiněná stranami nebo jejich zástupci v souvislosti s rozhodčím řízením nesmí být podnětem k podání žaloby pro pomluvu nebo urážku na cti.

Vzhledem k tomu, že v průběhu projednávání sporu bývá uváděna řada citlivých údajů, je třeba, aby strany dostaly jistou formu záruky, že tyto údaje nebudou zneužity. Rozhodčí řády proto upravují povinnost zachování mlčenlivosti rozhodců, personálu a zaměstnanců rozhodčí instituce¹⁶⁸. Nejpodrobnější úpravu obsahuje opět řád RMC WIPO, který věnuje ochraně důvěrných informací čtyři samostatné články v závěrečné části řádu, které upravují ochranu důvěrných informací, a to v konkrétních fázích řízení. Nejprve upravuje ochranu informace o konání rozhodčího řízení vůbec. Strana smí poskytnout pouze takové informace, které jsou potřebné pro uznání a výkon rozhodčího nálezu nebo takové informace, které by vyžadoval zákon (čl. 73). Dále stanoví zachování důvěrnosti ohledně předkládaných důkazů (čl. 74) a zachování důvěrnosti rozhodčího nálezu (čl. 75). Nález může být zveřejněn pouze se souhlasem stran, v případě, že se stane veřejně dostupným v důsledku řízení před běžným soudem, nebo zpřístupnění nálezu bude na některé straně ze zákona požadováno, nebo strana bude nucena rozhodčí nález použít jako obranu proti třetí osobě (čl. 75). Doposud uvedené povinnosti se vztahují pouze na strany, čl. 76 pak stanoví obdobný rozsah povinností i RMC WIPO a rozhodcům. Mimo tuto úpravu pak rozhodce nebo rozhodčí senát může použít prostředků dle čl. 52 týkajících se ochrany obchodního tajemství a jiných důvěrných informací. V rámci zde uvedených opatření může strana, která namítá důvěrnost informace požádat soud o to, aby takovou informaci či dokument označila jako důvěrnou a určila způsob nakládání s ní a rovněž okruh osob, kterým smí být odtajněna. Jiným opatřením je ustanovení takzvaného důvěrného poradce (*confidentiality advisor*), který určí, zda je daná informace důvěrná a jakým osobám má být zpřístupněna.

Tuto podrobnou úpravu ochrany důvěrnosti informací a důkazů lze opět přičítat povaze sporů projednávaných před touto institucí. Často se bude jednat o spory, jejichž předmětem jsou patenty, vynálezy, užité a průmyslové vzory a ochranné známky, tedy případy, kdy často pro správné posouzení sporu budou muset být zkoumány velmi důvěrné údaje či nákresy spadající do obchodního tajemství, které prokážou např. prvenství patentu či vlastnictví práva k průmyslovému vzoru apod.

---

168 Čl.30 Pravidel LCIA, čl. 34 Pravidel AAA, čl. 73, 74, 75 a 76 Pravidel RMC WIPO.

Řády MRS ICC ani RS HK AK ČR obdobná zvláštní ustanovení neupravují. MRS ICC pouze v rámci úpravy zjišťování skutkového stavu v odst. 7 čl. 20 stanoví, že senát může přijmout opatření na ochranu obchodních tajemství a informací důvěrné povahy. Na mlčenlivost rozhodců RS HK AK ČR se prostřednictvím § 14 Řádu, který odkazuje na použití zákona o rozhodčím řízení pro otázky v řádu neupravené, vztahuje § 6 tohoto zákona. Toto ustanovení stanoví mlčenlivost rozhodců a možnosti zprošťování mlčenlivosti, kterou provádí strany, pokud ty takto neučiní může rozhodce mlčenlivosti zprostit předseda okresního soudu, v jehož obvodu má rozhodce bydliště resp. předseda obvodního soudu pro Prahu jedna, nemá-li rozhodce bydliště v České republice.

6.7 Zvláštní procedury

Zvláštní procedurou budu mít v této podkapitole na mysli jakékoli řízení, které se odlišuje od standardního řízení, které bylo popsáno doposud v této kapitole. Od tohoto běžného průběhu řízení se následující řízení budou odlišovat buď formou, prostředky a instituty určenými k zajištění jeho průběhu, anebo svým odlišným předmětem. V případě AAA bylo zmiňována velmi široká škála řízení věnovaných nejrozličnějším oblastem ekonomické činnosti, těm však zde z důvodů zaměření a rozsahu této práce pozornost věnována nebude. Naopak se zde budeme zabývat zkráceným řízením a on-line řízením, které mají odlišnou formu a spotřebitelskými spory, které se liší jiným předmětem řízení.

6.6.1 Zkrácené procedury

Zkrácené procedury, neboli zjednodušené jednání (*expedited procedure*), mají, jak již jejich název vypovídá, za cíl provedení řízení v kratším čase, než v jakém probíhá řízení standardní, a to na přání stran sporu.

Jak bylo již vyloženo v úvodní kapitole, existuje názor¹⁶⁹, podle kterého existují dva typy těchto zkrácených procedur. První typ, podle autorky tohoto názoru, pro účely zkrácené procedury vydává zvláštní řád, kterým stanoví zvláštní instituty pro účely této procedury. Zvláštní řád pro zkrácené řízení vydává např. RMC WIPO, tzv. *Expedited Rules for Arbitration*. Na druhé straně druhý typ pouze v rámci standardního řízení

---

169 ROZEHNALOVÁ, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2.vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 64.

zkracuje stanovené lhůty, a to tak, že je buď zkrátí (např. „lhůty dle čl. 2 se zkracují o 3 měsíce“) nebo přímo stanoví lhůty nové (např. „vydání rozhodnutí do 1 měsíce“). Tímto druhým způsobem je upraveno tzv. Urychlené řízení před RS HK AK ČR, a to kombinací obou způsobů stanovení lhůt. Zajištění provedení řízení a vydání nálezu v kratší lhůtě s sebou pochopitelně přináší větší nároky na práci rozhodce, ale i na administraci ze strany instituce a na případnou spolupráci stran při projednání sporu.

Pokud se budeme řídit výše uvedeným dělením, je urychlené řízení, jak se podle ustanovení § 27a Řádu zkrácená procedura před RS HK ČR AK ČR nazývá, spíše případem druhého typu zkráceného řízení. Je-li spor projednáván podle tohoto ustanovení, musí být nález (nebo usnesení o zastavení řízení) vydán ve lhůtě buď jednoho, nebo čtyř měsíců od zaplacení zvýšeného poplatku za řízení. Lhůta pro vydání rozhodnutí ve standardní proceduře řádem stanovena není. Všechny ostatní lhůty se v případě měsíčního řízení zkracují na jednu třetinu, a v případě řízení čtyřměsíčního o polovinu, vyjma lhůty pro podání návrhu na změnu konání ústního jednání a lhůty pro doručení žaloby, které zůstávají stejné¹⁷⁰.

RMC WIPO pro zkrácenou proceduru vydalo zvláštní pravidla – Pravidla pro urychlené rozhodčí řízení (*WIPO Expedited Arbitration Rules*). Urychlené řízení podle těchto pravidel se liší v několika bodech. Žádost o zahájení řízení musí již obsahovat žalobní návrh, který v normální proceduře může být předložen až ve třicetidenní lhůtě. Lhůta pro repliku je kratší o deset dní. Spor je rozhodován pouze jedním rozhodcem¹⁷¹. Lhůta pro nařízení ústního jednání je stanovena fixně. Projednávání sporu musí být ukončeno do tří měsíců oproti devíti měsícům v případě procedury standardní. Rozhodčí nález musí být vydán do jednoho měsíce od ukončení projednávání oproti běžným třem měsícům.

LCIA v tomto ohledu nevydává ani zvláštní pravidla pro zkrácené řízení, ani takové řízení v rámci Pravidel neupravuje. Pravidla obsahují pouze ustanovení čl. 9 ohledně urychleného ustavení senátu (jediného rozhodce), o které může strana v urgentních případech požádat. Rozhodčí instituce pak může zkrátit lhůty týkající se navrhování rozhodců, doplnění chybějících náležitostí žaloby, nebo žalobní odpovědi. Není však oprávněna takto zkrátit jiné lhůty. Na druhou stranu však Pravidla obsahují

---

170 ustanovení §27a Řádu pro mezinárodní spory RS HK AK ČR
171 Čl. 14 Pravidel RMC WIPO.

ustanovení jako čl. 4 odst. 7, podle kterého mohou rozhodci zkrátit nebo prodloužit jakoukoli lhůtu určenou podle těchto Pravidel nebo obsaženou v rozhodčí smlouvě. Dále pak Pravidla obsahují ustanovení čl. 22 odst. 1 písm. b), které opět umožňuje rozhodcům prodloužit nebo zkrátit jakékoliv časové omezení nařízené podle Pravidel, rozhodčí smlouvy nebo nařízené rozhodci.

Pravidla MRS ICC ani AAA ustanovení o zkráceném řízení ani ustanovení o zkracování lhůt neobsahují.

6.6.2 On-line řízení

Řízení on-line není jiným typem řízení, které by využívalo jiných institutů, zcela odlišných od standardního řízení. Jedná se pouze o odlišný technický postup spočívající v komunikaci mezi rozhodčím soudem a stranami, a rozhodcem a stranami s tím, že veškeré úkony v řízení probíhají elektronickou cestou. V takto vedeném řízení nejenže se rozhodci a strany osobně nestýkají, ale především veškeré písemnosti, podání a důkazy jsou poskytovány v elektronické podobě. Odpadají tedy zdoluhavá písemná komunikace a s ní spojené náklady. Většina světových rozhodčích institucí tyto služby pod různými názvy poskytuje. V dnešní době, obzvláště v mezinárodním rozhodčím řízení, je tento typ řízení téměř nutností, zejména pak tam, kde subjekty právního vztahu pochází z různých kontinentů a jejich obchodování probíhá výhradně elektronickou cestou.

I přesto, že se jedná o pouze technický aspekt řízení, musí být i v případě konání on-line řízení sjednána rozhodčí smlouva v jeho prospěch, jinak platí, že se jedná o řízení standardní. Předností takto vedeného řízení je právě jeho rychlost. Aby mohla být rychlost řízení zaručena, musí strany sporu vedeného v on-line proceduře mít takové zázemí, které bude umožňovat rychlou a bezpečnou komunikaci s rozhodčím soudem. Soud proto může konání v případech, kde takové zázemí chybí, vyloučit a doporučit konání klasického řízení. Stejně tak v průběhu již zahájeného on-line řízení může vyjít najevo, že konání řízení v této formě není vhodné a soud jej proto vyloučí. Může se tak stát např. u sporů s rozsáhlým důkazním materiálem, nebo ve sporech, kde bude potřeba předvolat velký počet svědků, u kterých není jistota, že disponují dobrým technickým zázemím apod.

Možnost zahájit on-line řízení je u RS HK AK ČR dána s účinností od 16. června 2004 ve Zvláštním dodatku k Řádu. Jak již bylo naznačeno, veškerá komunikace

probíhá prostřednictvím internetu. Tato komunikace probíhá nejprve přes tzv. administrační místo, čili internetovou adresu RS HK AK ČR, kde je podána žaloba. Soud pak vytvoří tzv. sudiště, které je jakýmsi virtuálním místem, kde se strany „setkávají“. Do sudiště mají přístup pouze strany a rozhodci. Sudiště je místem, kam strany umisťují svá podání a kam jsou umisťována rozhodnutí učiněná soudem. Co se týče technického vybavení, na stranách je požadována pouze vlastní platná emailová adresa a zařízení k převádění listin do elektronické podoby (tj. např. scanner)¹⁷².

Podání učiněná v tomto řízení nevyžadují, aby byla elektronicky podepsána ve smyslu zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, ve znění pozdějších předpisů. Vydaný rozhodčí nález tak naopak podepsán být musí. Strany jsou vždy vyrozuměny formou emailu o doručení úkonu do sudiště. Rozhodčí nález se uveřejňuje na sudiště. O tyto dokumenty lze požádat i v listinné podobě. Listinná podoba nálezu bude vydána na žádost strany a podepsána tajemníkem, jehož podpis stvrzuje pravost tohoto nálezu.

V řízení před AAA mohou strany využít systému *AAA WebFile®*. Systém umožňuje podání žaloby a ostatních dokumentů, zvolení rozhodce a sledování průběhu rozhodčího řízení.

I v případě RMC WIPO se jedná spíše technicko-administrativní systém, který je možno zvolit nad rámec běžného vedení sporu. *WIPO Electronic Case Facility* je systém, který umožňuje stranám sporu vedeného podle některého z řádů vydaných RMC WIPO podávat podání a komunikovat s rozhodci. Podobně jako v předchozích případech se vytváří jakýsi elektronický spis, do kterého mohou strany nahlížet, mimo to zde najdou přehled konaného řízení, kontakty na účastníky, rozpis a přehled nákladů. Centrum nevydává zvláštní řád, pouze „Návod k obsluze“.

Online řízení poskytované MRS ICC se nazývá „*Netcase*“. Stejně jako v předchozích případech se jedná o vytvoření zabezpečeného virtuálního prostoru pro komunikaci stran řízení. Podobně jako v případě RMC WIPO se jedná spíše o odlišnou administraci řízení než jiný typ řízení, protože neprobíhá podle speciálního řádu či dodatku k takovému řádu.

LCIA takové řízení neposkytuje.

---

172 BĚLOHLÁVEK, A. Řád pro rozhodčí řízení on-line. *Právní rádce*. 2004, 7.

6.6.3 Spotřebitelské spory

Jedná se o spory vzniklé ze vztahu mezi podnikatelem a spotřebitelem. Jak bylo již naznačeno, názory ohledně arbitrability těchto sporů nejsou jednoznačné.

RS HK AK ČR projednává spotřebitelské spory podle Zvláštního dodatku Řádu pro spotřebitelské spory, účinného od 1.6.2004 (dále jen jako „Dodatek“). Řízení před tímto soudem probíhá ve smyslu Doporučení Evropské Komise č. 98/257/ES, ze dne 30. března 1998, o zásadách platných pro orgány odpovědné za mimosoudní řešení spotřebitelských sporů a z Doporučení Evropské Komise č. 2001/310/ES¹⁷³. Dalo by se říci, že Řízení o spotřebitelských sporech je kombinací dvou výše uvedených řízení, neboť i toto řízení probíhá on-line a zároveň lhůty pro vydání rozhodnutí jsou odlišné od řízení standardního. Řízení probíhá podle tohoto Dodatku za splnění dvou podmínek. První podmínkou je pochopitelně uzavření platné rozhodčí smlouvy, která odkazuje na použití tohoto zvláštního Dodatku. Druhou podmínkou je neúspěšné vyřešení sporu v mediaci. Tato podmínka představuje novum, neboť ani jeden z Řádů (pro mezinárodní a vnitrostátní spory) konání rozhodčího řízení nepodmiňuje předchozím konáním mediace. Tato procedura se také odlišuje od standardních tím, že spor je rozhodován jediným rozhodcem a obsahuje poměrně krátké lhůty pro vyjádření stran (10 dní).

6.7 Náklady řízení

Náklady rozhodčího řízení jsou tvořeny z několika složek. Jsou to zejména administrativní poplatky, které kryjí administrativní výdaje rozhodčí instituce, dále pak odměna a náklady rozhodců, náklady na zajištění důkazů, předvolání svědků, vypracování znaleckého posudku, tlumočení či vyhotovení překladu a v neposlední řadě náklady na případné právní zastoupení. Pravidla o nákladech bývají soustředěna buď v samostatném dokumentu¹⁷⁴, nebo tvoří několik, zpravidla závěrečných ustanovení pravidel navázaný na mimo stojící dokument¹⁷⁵.

První složkou nákladů řízení je **administrativní poplatek**. Ten se odvíjí zpravidla od výše tvrzeného nároku a hradí jej žalobce při podání návrhu na zahájení. Tento poplatek je určen zejména k tomu, aby kryl administrativní náklady rozhodčí

---

173 ustanovení § 2 Zvláštního dodatku Řádu pro spotřebitelské spory RS HK AK ČR

174 např. Pravidla o nákladech pro mezinárodní spory RS HK AK ČR, Sazebník nákladů LCIA.

175 Čl. 30 Pravidel MRS ICC a Příloha III k Pravidlům; čl. 31, 32, 33 Pravidel AAA a Sazebník administrativních poplatků, čl. 67 a 68 Pravidel RMC WIPO a Sazebník nákladů a poplatků pro rozhodčí řízení a zkrácené rozhodčí řízení.

instituce. Proto ve většině případů je jeho zaplacení podmínkou, aby se podanou žalobou soud vůbec zabýval. Nezaplacení tohoto poplatku bývá jedním z důvodů zastavení řízení¹⁷⁶. Avšak např. dle čl. 1 odst. 1 písm. f) Pravidel LCIA způsobí nezaplacení poplatku, že řízení ani zahájeno nebude a žaloba bude považována za nedoručenou. Dle článku 67 písm. d) Pravidel RMC WIPO se nezaplacení poplatku ve stanovené lhůtě považuje za zpětvzetí návrhu na zahájení řízení. Poplatek je zpravidla nevratný¹⁷⁷ a platí se i za protinávrh vznesený protistranou.

Co se týče administrativního podplatku, poměrně podrobně jej ve svém Řádu upravuje AAA, která umožňuje stranám vybrat si ze dvou režimů aplikace poplatků, a to buď podle Standardního sazebníku nebo sazebníku Flexibilního. Oba sazebníky používají termín tzv. Počátečního poplatku (*Initial Filing Fee*) a Konečného poplatku (*Final Fee*). Počáteční poplatek hradí žalující strana při podání žádosti o zahájení řízení. Konečný poplatek se pak platí v řízeních, která dospějí do stadia nařízení jednání a je možné, aby byl vrácen v případě, že k jednání nakonec nedojde. Standardní a Flexibilní sazebník se liší v tom, že Flexibilní poplatek je tříslůžkový a jeho Počáteční poplatek je nižší, v pozdější fázi však je vyšší jeho Konečný poplatek oproti Konečnému poplatku aplikovanému podle Standardního sazebníku. Flexibilní sazebník je tvořen Počátečním, Pokročilým a Závěrečným poplatkem, přičemž Počáteční ani Pokročilý poplatek se nevrací. Závěrečný poplatek lze vrátit, stejně jako dle Standardního sazebníku, nedojde-li k jednání. Dále se pak Flexibilní sazebník liší od toho Standardního tím, že dle Standardního sazebníku lze administrativní poplatek vrátit. Počáteční poplatek Flexibilního sazebníku se nevrací. Řád stanoví jistou základní částku, závislou na výši sporu, kterou nelze vrátit a dále pak procentuelní systém vracení poplatku, který závisí na rychlosti, v jaké strany schválí narovnání nebo vezmou své návrhy zpět (100 % - 25% při zpětvzetí do 5 až 60 dnů). Poplatek se nevrací v případě, kdy byl již jmenován rozhodce a v případě, že bylo již rozhodnuto nálezem. Řád AAA stanoví některé další poplatky a modalities jejich placení jako např. poplatek, který se uplatní v případě, že byla podán neúplný návrh na zahájení řízení, který nebyl ani po výzvě doplněn a řízení bylo zastaveno. Byť se jedná o administrativní poplatek, AAA do něj nezahrnuje částku

---

176 např. §40 Řádu RS HK AK ČR a §2 odst. 1 Pravidel o nákladech pro mezinárodní spory,
177 Čl. 67 Řádu RMC WIPO,

za pronájem místnosti pro konání jednání. Dále pak stanoví např. roční poplatek, který se platí po dobu, kdy se strany dohodly na klidu v řízení¹⁷⁸.

Odměna rozhodce, nejdůležitější složka nákladů, bývá stanovena dvěma různými způsoby. Nejrozšířenějším způsobem je stanovení odměny na základě hodnoty sporu (podobně jako u běžného soudu v civilním řízení). Pro tento způsob určení je důležité vyčíslení hodnoty sporu, které bývá nutnou náležitostí žaloby. Druhým způsobem, který je méně častý, je výpočet odměny na základě objemu času, který rozhodce rozhodování sporu stráví, tedy podobný způsob, který se využívá např. u stanovení odměny advokáta. Tohoto posledního způsobu využívá z porovnávaných institucí LCIA a AAA. Kombinaci obou využívá např. i RMC WIPO¹⁷⁹. Ať je již metoda stanovení jakákoliv, do výpočtu se zohlední složitost a rozsáhlost řízení¹⁸⁰.

Řády jednotlivých institucí se liší také v tom, jakou roli hraje instituce při stanovování odměn rozhodců. Některé řády ponechávají výši a způsob placení odměny na rozhodci a jeho vzájemné dohodě se stranami. Tak činí např. AAA¹⁸¹. Druhým způsobem je stanovení výše odměny rozhodčí institucí po konzultaci s rozhodci, tak je tomu u RMC WIPO a LCIA¹⁸². Dalším způsobem je stanovení výše odměny rozhodce pouze rozhodčí institucí na základě jejího sazebníku, jak činí MRS ICC a RS HK AK ČR¹⁸³.

6.7.2 Rozhodování o nákladech

O nákladech bývá zpravidla rozhodováno formou nálezu. Součástí rozhodnutí o nákladech je nejen výše jednotlivých položek, ale i přisouzení placení nákladů jedné ze stran. Podobně jako u jiných institutů rozhodčího řízení se strany i zde mohou o nákladech dohodnout. Pokud tak neučiní, upravují všechny řády pravidlo o přisouzení náhrady nákladů obdobně, jak je tomu před běžnými soudy, a to tak, že nárok na náhradu nákladů má strana, která měla ve věci úspěch. Rozhodci jsou oprávněni, s přihlédnutím ke všem okolnostem řízení přisoudit náhradu nákladů pouze zčásti popř. žádnou. Zatímco před běžným soudem je pravidlem, že náklady stran se automaticky myslí náklady právního zastoupení jednotlivých stran, v rozhodčím řízení tomu tak

---

178 Celá úprava je obsažena v Sazebníku administrativních poplatků, který je součástí Pravidel AAA.

179 Bod 2 Sazebník poplatků a nákladů RMC WIPO.

180 Např. čl. 4, a Sazebníku nákladů LCIA.

181 Čl. 32 Pravidel AAA.

182 Bod 2 Rozpisu nákladů a poplatků rozhodčího řízení RMC WIPO; bod 4 Rozpisu rozhodčích nákladů LCIA.

183 Čl. 2 odst. 4 Přílohy III v Pravidlům ICC; § 1 Pravidel o nákladech rozhodčího řízení RS HK AK ČR.

vždy automaticky není. Pravidla o nákladech RS HK AK ČR řadí náklady zastoupení mezi náklady řízení, Pravidla AAA v čl. 31 stanoví, že náklady na zastoupení mohou být součástí nákladů řízení, stejně tak činí i MRS ICC. RMC WIPO naopak v článku 72 upravuje mimo ostatní náklady možnost soudu rozhodnout o přisouzení náhrady nákladů vynaložených stranou, mezi něž patří i náklady právního zastoupení.

Náklady, podobně jako je tomu u běžného soudu, jsou přikázány k úhradě straně, která ve sporu podlehla, a to buď v celkové výši, nebo jen ve výši částečné. Rozhodování o nákladech má zpravidla rovněž formu nálezu, a to samostatného, nebo je součástí nálezu, kterým se rozhoduje o sporu.

7. Klady a zápory rozhodčího řízení

7.1 Výhody rozhodčího řízení – porovnání s řízením před obecným soudem

Jak plyne z toho, co zde bylo již řečeno, důvodů, pro které se obchodní partneři rozhodují svěřit svůj spor raději rozhodcům či rozhodčímu soudu, než soudní jurisdikci některé ze zemí původu smluvních stran, může být celá škála. Bylo by jistě odvážné tvrdit, že použití rozhodčího řízení má vždy za všech okolností pro strany sporu jasné výhody, nebo nevýhody. Záleží v první řadě na tom, zda jsou subjekty příslušníky stejného státu, či nikoli a bude-li se tedy jednat o arbitráž či soudní spor s mezinárodním prvkem. Dále pak závisí na tom, čeho se spor týká, zda má spor původ a jeho rozsouzení spočívá ve vyřešení běžné právní otázky, nebo zda k vyřešení bude zapotřebí vyřešit komplikovanou otázku technického charakteru.

Různí autoři řadí odlišně jednotlivé výhody rozhodčího řízení. Dle mého názoru je zastřešující výhodou, tj. výhodou, která je důsledkem ostatních předností a charakteristik rozhodčího řízení, jeho **rychlost** oproti řízení před běžnými soudy. Rychlejší projednání sporu může být následkem skutečnosti, že rozhodčí řízení je hned v několika ohledech neformální. **Neformálnost** řízení spočívá především ve značném zjednodušení procesních pravidel, která si strany samy zvolí v rozhodčí smlouvě, případně odkážou na použití pravidel té či oné rozhodčí instituce, jíž rozhodnutí sporu svěřily. Řízení tak mohou oprostít od zbytečných formalit, které obsahují procesní řády jednotlivých zemí, podle kterého by se jinak spor projednával. Řízení před obecným soudem, dle procesního práva jednotlivých řádů, je vybaveno a do jisté míry brzděno

institutem lhůt, které musí být dodržovány, aby tak byla zajištěna práva obou stran. Rozhodčí řízení je podstatně zkráceno právě tím, že se strany mohou na jednotlivých lhůtách dohodnout, a to i na jejich omezení, či přímo vyloučení. Jiným projevem neformálnosti rozhodčího řízení jsou možnosti neformální komunikace mezi stranami a rozhodci. Doručováno může být jakoukoli cestou, kterou si strany zvolí a nikoli, jak se tomu děje např. ve sporu s mezinárodním prvkem vedeném před obecným soudem, prostřednictvím právní pomoci, které musí soudce využít, a která musí být sjednána na mezistátní úrovni formou mezinárodní smlouvy. Tato cesta doručování je velmi zdoluhavá a někdy též bezvýsledná. Další faktorem ovlivňujícím rychlost je fakt, že v rozhodčím řízení je pravidlem, že vydaný nález je **konečný** a neexistují proti němu opravné prostředky. Možnost přezkoumání rozhodčího nálezu si podle většiny světových úprav rozhodčího řízení musí strany výslovně sjednat, jinak se s touto možností nepočítá. **Jednoinstančnost** řízení se pak promítne do celkových nákladů řízení. S přezkumem rozhodčího nálezu souvisí i možnost zrušení nálezu soudem. Tato možnost je dána, avšak limitována, aby nebyla na úkor rychlosti, za prvé lhůtou pro podání návrhu a dále taxativními a poměrně úzce vymezenými důvody, pro které může být nález zrušen. Délka řízení může být dále zkrácena využitím **zkráceného řízení**, které dnes řada rozhodčích institucí nabízí. Účastník sice musí počítat s nepochybně vyššími náklady, avšak s výraznou úsporou času, což v konečném důsledku může mít vliv i na náklady v podobě ušlého zisku, které by mu mohly vzniknout, kdyby této možnosti nevyužil, nebo kdyby se obrátil na obecný soud.

Rozhodčí instituce vedou seznam svých rozhodců. Tito rozhodci jsou často činní v různých oblastech, kterými nemusí být nutně právo. Proto ve sporech, jejichž jádrem je posouzení technické otázky, je možné a velmi výhodné jmenovat rozhodcem například stavebního inženýra, či jiného **experta v dané oblasti**. Tím odpadne nutnost jmenování znalce, jak je tomu v řízení před soudcem, který je specialistou pouze na právo a v ostatních oblastech se musí nevyhnutelně obrátit na znalce. Jmenování znalce s sebou nese výrazné prodloužení řízení před soudem a podepíše se i na jeho nákladech. Některé řady rozhodčích institucí stanovují lhůty, ve kterých má být nález vydán a odstraňují tak nejistotu ohledně délky řízení. Délka rozhodčího řízení je pak výrazně kratší než průměrná délka sporu před soudcem.

Z důvodu, že rozhodčí řízení probíhá „na neutrální půdě“, tedy je rozhodováno podle jiných procesních pravidel než procesního práva místa, ve kterém probíhá, nejsou kladeny vysoké nároky na **zastoupení**, jako je např. povinné zastoupení advokátem apod. Účastník se může nechat zastoupit podle svého uvážení, nemusí se nutně obracet na advokáta se sídlem v zemi, kde rozhodčí řízení probíhá, ať už proto, že to procesní předpis dané země vyžaduje, nebo proto, že vlastní advokát by měl podstatně ztíženou roli, ať již z jazykových důvodů nebo z důvodů neznalosti procesního práva a v neposlední řadě z důvodů neznalosti místních poměrů. Účastník může případně úplně upustit od zastupování a hájit se před rozhodci sám a snížit tak celkové náklady o položku nákladů na zastoupení.

Vzhledem k tomu, že rozhodčího řízení je využíváno především v přeshraničních obchodních sporech, je nesporně výhodné, a pro strany pohodlné, komunikovat s rozhodci, obracet se na ně a činit podání v jazyce, který si strany zvolí. Mimo to rozhodčí instituce na svých seznamech rozhodců vedou rozhodce nejrůznějších národností právě proto, aby případný spor mohl být veden v jazyce stran sporu. S možností obracet se na soud v mateřském jazyce odpadá nutnost přibrání tlumočnicka a nutnosti vyhotovování překladů veškerých důkazů a listin, což má nepochybně opět vliv na délku a nákladnost celého řízení.

Jako nespornou a absolutní výhodu arbitráže je třeba jednoznačně považovat jednoduchou **vymahatelnost** rozhodčích nálezů. Tu, již od roku 1958, zajišťuje již zmiňovaná Newyorská úmluva o uznávání rozhodčích nálezů. Podle této úmluvy se cizí rozhodčí nálezy vykonávají jako rozhodčí nálezy tuzemské. Takového „komfortu“ nepoživají ani rozsudky vydané běžnými soudy jednotlivých států.

Pro strany obchodní arbitráže je velmi důležitá diskretnost a ochrana informací, které jsou předmětem sporu a ochrana obchodního tajemství. Jednání před rozhodčími soudy jsou zásadně neveřejná. Účastní se jich tedy pouze rozhodci a strany, popř. svědci, tlumočníci a znalci, avšak je vyloučeno, aby se jednání účastnila média. S tímto souvisí i pravidelná písemnost řízení, ústní jednání se nařizuje spíše výjimečně, shodnou-li se na tom strany, nebo uzná-li to rozhodčí soud za nezbytné.

Pravidelně se mezi výhodami rozhodčího řízení uvádí jeho **nižší náklady**. Tyto nižší náklady mohou být odůvodněny, jak již bylo uvedeno, kratším trváním sporu, specializací rozhodců, fakultativností zastoupení advokátem apod. Někteří autoři však

upozorňují na to, že rozdíly mezi náklady u obecného soudu a před rozhodčí institucí se začínají stírat a může se stát, že poplatky zaplacené rozhodčí instituci nebo rozhodci převyšují náklady soudního sporu.¹⁸⁴ Závisí to především na výši hodnoty sporu a na tom, jaké rozhodčí instituci bude rozhodnutí sporu svěřeno. Právě sazby nejprestižnějších rozhodčích institucí jakými jsou např. Mezinárodní rozhodčí soud ICC nebo Americká arbitrážní asociace nebo Londýnský mezinárodní rozhodčí soud jsou poměrně vysoké.

Někteří autoři¹⁸⁵ zmiňují mezi klady rozhodčího řízení i možnost, aby rozhodci spor rozhodli nejen podle zvoleného hmotného práva, ale i podle zásad spravedlnosti tzv. *ex aequo et bono*. Takto však mohou rozhodci postupovat pouze, byli-li k tomu výslovně zmocněni stranami sporu. Rozhodování podle spravedlnosti představuje poměrně široké uvážení, strany by tedy měly zvážit možný dopad jeho použití na výsledek sporu.

7.2 Nevýhody

Stejně jako jeho výhody, i nevýhody rozhodčího řízení jsou relativní. Dalo by se říci, že stranami špatně zvolené a nastavené řízení se může ukázat pro jednu nebo i obě strany jako nevýhodné, a to z mnoha pohledů. Jako největší přednost rozhodčího řízení byla uveden jeho rychlost. Nevýhody jsou tak vlastně výhody viděné z jiné perspektivy¹⁸⁶. Ne vždy je rychlý průběh řízení to, co strana sporu potřebuje. Například dlužník, který nemá na zaplacení dluhu, bude usilovat o protahování sporu. Tento problém se týká spíše *ad hoc* řízení, kdy strany ani rozhodci nejsou svázáni řádem, který by jim ukládal alespoň minimální lhůty k vydání nálezu či učinění úkonu. Někteří autoři dnes již uvádí to, co bylo zmiňováno mezi výhodami rozhodčího řízení, a to jeho cenu¹⁸⁷. Záleží pochopitelně na výši částky, která je předmětem sporu a celkové předpokládané délce průběhu řízení. Při úvaze o nákladech rozhodčího řízení je třeba zvážit i to, jak dlouho by trvalo případné řízení před běžným soudem žalovaného, kdyby k rozhodčím řízení nedošlo.

Další nevýhodou hned v několika ohledech mohou být rozdílné národní úpravy rozhodčího řízení. Za prvé rozdílné úpravy arbitrability, tedy toho, co vůbec může být

---

184 ROZEHNALOVÁ, N. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2.vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, 59 s

185 Tamtéž s. 59; a KLEIN, B.: Přednosti rozhodčího řízení in Právní rádce, 1999. Č. 9, s. 14.

186 MOSES M. L. Principles and practice of international commercial arbitration. Cambridge : Cambridge University Press. 2008, s. 4.

187 Tamtéž.

předmětem sporu v rozhodčím řízení. Za druhé fakt, že rozhodci, byť představují v podstatě alternativu k řízení před obecným soudem, nemají vždy tytéž pravomoci jako soudci. Vzhledem k tomu, že arbitráž je procedurou dobrovolnou, rozhodci nemají jakoukoli donucovací pravomoc vůči třetím osobám mimo rozhodčí řízení, proto např. nemohou využít předběžného opatření směřujícího proti třetí osobě, resp. musí se s žádostí o předběžné opatření obrátit na soudce obecného soudu¹⁸⁸. Absence donucovacích pravomocí je dána především soukromou povahou celého řízení, jeho dobrovolností a vyšší mírou vzájemné součinnosti.

7.3 Výhody a nevýhody institucionálního rozhodčího řízení oproti řízení *ad hoc*

Jak bylo popsáno v předcházejících kapitolách, stálé rozhodčí soudy, kromě vlastního rozhodování, které je však vlastně činností jednoho konkrétně jmenovaného rozhodce či rozhodčího senátu, poskytují také potřebné zázemí k rozhodování a předcházení sporů. Rozhodčí instituce vydávají vlastní řády, kterými se spor řídí, nestanoví-li strany vzájemným ujednáním jinak. To může být výhodné pro strany, které nemají s rozhodčím řízením příliš velké zkušenosti a kromě sjednání rozhodčí doložky nemají velký zájem na tom, se o řízení starat více než je nutné. Rozhodčí instituce také vykonávají dohled nad procesem od jmenování soudců, přes rozhodování o nestrannosti rozhodce, zvolení místa rozhodčího řízení, až po výslednou kontrolu rozhodčího nálezu. Mimo to instituce vydávají své sazebníky a pravidla pro stanovení výše nákladů. Stranám proto odpadá nutnost dohodnout se s rozhodcem na odměně. Co se týče zajištění materiální stránky, při *ad hoc* řízení je na stranách a rozhodcích, aby se dohodli a zajistili takové věci jako jsou např. prostory, kde se budou konat případná ústní jednání, sjednat způsob, jakým se bude doručovat, domluvit kdo a jak zajistí např. doručování a předávání dokumentů mezi stranami a rozhodci a stranami navzájem apod. Někteří autoři *ad hoc* řízení vidí jako více flexibilní a dále méně nákladné, neboť se zde neplatí různé paušální poplatky¹⁸⁹, které vybírají rozhodčí instituce právě na zajištění jejich chodu a pokrytí veškerých nadstandardních služeb. Proto tam, kde jsou strany i rozhodci zkušení může být *ad hoc* rozhodčí řízení přínosem.

---

188 Srovnej § 22 zákona č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

189 BORN G. B. *International commercial arbitration*. Wolters Kluwer. 2009 s. 150

Závěr

Rozhodčí řízení, neboli arbitráž, prošlo, jako každý právní institut, dlouhým vývojem. Nejprve představovalo určitou alternativu k řízení před obecným soudem, až se postupně stalo trendem a naprosto běžným způsobem řešení sporů. Na jeho šíření měl vliv i geograficko-právní prostředí, ve kterém mělo a má být využíváno.

Postupem času v rámci rozhodčího řízení vykrytalizovaly určité jeho formy a odnože, které lépe vystihují potřeby stran v závislosti na fázi sporu a povahu jejich právního vztahu. Postupně také vznikaly a vyvíjely se další metody Alternativního řešení sporů – tzv. ADR prostředky. Nejdůležitější forma těchto prostředků – tzv. mediace, představuje jakýsi „předpokoj“, který mohou strany opustit, aniž by spor musel být autoritativně rozhodnut. Rozhodčí řízení, ADR, a mediace obzvláště, se těší značné oblibě především v mimoevropských oblastech. Evropa ani Česká republika, zdá se, prozatím v alternativních prostředcích řešení sporů a zvláště v mediaci nespátřuje plnohodnotnou alternativu běžného řešení sporů, která může při jejím vhodném využití stranám sporu přinést mimo jiné i značnou úsporu finanční prostředků.

Rozhodčí řízení se vyvíjelo i ve směru oblasti svého použití. Původně se arbitráž využívala v oblasti obchodní, která dodnes zůstala oblastí nejrozšířenější. Postupně se však začala rozšiřovat i do jiných právních oblastí, jako např. spotřebitelské nebo pracovněprávní spory, ale mnoho dalších, ve které mohou vznikat spory. To lze opět demonstrovat na příkladu amerického prostředí, jak jsem viděli v kapitole 5 během představení AAA a všech typů řízení, které provádí.

Účelem porovnání ve srovnávací části této práce bylo nejen porovnání jednotlivých procesních institutů obsažených v rádech srovnávaných institucí, ale i nastínění alespoň hrubých rysů průběhu standardního mezinárodního rozhodčího řízení. Na průřezu jednotlivými fázemi rozhodčího řízení jsme mohli vidět odlišnosti v jednotlivých úpravách porovnávaných institucí. Všechny srovnávané úpravy pochopitelně na první místě vycházejí z vůle stran, a proto může být v tomto ohledu řízení před těmito institucemi velmi podobné. Ve vlastní úpravě se pak liší především mírou, jakou se instituce podílí na rozhodování, resp. do jaké míry do něj zasahuje,

sjednocuje jej a tím jej řekněme i „institucionalizuje“. Koneckonců nejednalo by se o institucionální rozhodčí řízení, kdyby instituce žádný takový vliv neměla. Takovými „zásahy“ do rozhodování rozhodců mohou být např. schvalování rozhodčího nálezu před jeho vydáním jako je tomu např. v případě MRS ICC, stanovování odměn rozhodců rozhodčí institucí (LCIA) oproti praxi, kdy každý rozhodce aplikuje své vlastní odměny, jak je tomu např. u AAA.

Asi nejdůležitějším zásahem instituce do celého procesu rozhodování v rozhodčím řízení je volba rozhodců institucí v případech, kdy se strany na osobách rozhodců neshodnou. Jak bylo uvedeno výše, v takovém případě toto právo (a povinnost) přechází na rozhodčí instituci.

Takové zásahy a pravomoci rozhodčí instituce, jak bylo zhodnoceno v kapitole věnované výhodám a nevýhodám rozhodčího řízení, jsou sice oproti ad hoc řízení pro rozhodce i strany do jisté míry svazující, ale na druhou stranou představují pro strany jistou formu záruky. Záruky, že rozhodnutí bude v určitém termínu vydáno (v případě, že jsou stanoveny limity, popř. pravomoci instituce lhůty prodlužovat apod.) a záruky, že rozhodnutí i průběh rozhodčího řízení bude mít určitou kvalitu. Faktorem, který má jistě vliv na rozhodování, zda zvolit tu či onu rozhodčí instituci, nebo spor svěřit *ad hoc* rozhodci, je zajisté i renomé dané rozhodčí instituce, její tradice, historie a délka jejího působení.

Seznam použité literatury a pramenů

BĚLOHLÁVEK A. J. *Rozhodčí řízení. Ordre public a trestní právo. Komentář. 1.* Vydání. Praha : C. H. Beck, 2008

BĚLOHLÁVEK A. J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 1. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2004

BORN G. B. *International commercial arbitration.* The Hague : Wolters Kluwer, 2009

BUHRING-UHLE, Ch. *Arbitration and Mediation in International Business.* The Hague : Kluwer Law International, 1996.

COLLIER, J.; LOWE, V. *The Settlement of Disputes in International Law: Institutions and Procedures.* New York : Oxford University Press, 1999.

KLEIN, B.; DOLEČEK, M. *Rozhodčí řízení.* Praha : ASPI, a.s., 2007

KUČERA Z. *Mezinárodní právo soukromé, Aleš Čeněk s.r.o, Brno-Plzeň, 2009*

MOSES M. L. *Principles and practice of international commercial arbitration.* Cambridge : Cambridge University Press, 2008

POUDRET, J.-F.; BESSON, S. *Comparative law of international arbitration.* Londýn : Sweet & Maxwell Ltd., 2007

RABAN, P. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1. Vydání.* Praha: C. H. Beck, 2004

ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 2.vyd.* Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008

RŮŽIČKA, K., *Mezinárodní obchodní arbitráž*. Praha: PROSPEKTUM, spol. s.r.o, 1997.

RŮŽIČKA, K., *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o, 2005

TURNER, P.; MOHTASHAMI, R. *A Guide to the LCIA Arbitration Rules*. New York : Oxford University Press, 2009.

TWEEDDALE, A.; TWEEDDALE, K. *Arbitration of commercial disputes: International and English Law and Practice*. New York : Oxford University Press, 2007.

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 4 aktualizované vyd. Praha. Linde Praha, a.s, 2006

Internetové zdroje

www.soud.cz

<http://www.iccwbo.org/court/>

<http://www.adr.org/>

<http://www.lcia.org/>

<http://www.wipo.int/amc/en/>

Články

BĚLOHLÁVEK, A. Rozhodčí řízení on line. *Právní rozhledy*. 2004, 12, s. 473.

BĚLOHLÁVEK, A. Řád pro rozhodčí řízení on-line. *Právní rádce*. 2004, 7

BĚLOHLÁVEK, A. Řešení sporů a rozhodčí řízení on-line. *Právní rádce*. 2004

BĚLOHLÁVEK, A. Nové směry v rozhodčím řízení a při řešení sporů. *Právní rádce*. 2004, 2.

BĚLOHLÁVEK, A. Rozhodčí řízení ad hoc vs. rozhodčí řízení před stálými rozhodčími soudy a postavení tzv. rozhodčích center. *Bulletin advokacie*. 2005, 10, s. 54-59

DOBIÁŠ, Pavel; DOBIÁŠ, Petr. Arbitrabilita týkající se nemovitostí podle platné úpravy ČR. *Právník*. 2005, 8, s. 925 an.

HUNTER, M. Předběžné opatření: vlastní pravomoci arbitráže a soudů. *EMP: odborný časopis o evropském a mezinárodním právu*. 1998, 1-2
KLEIN, B. Přednosti rozhodčího řízení. *Právní rádce*. 1999, 9, s. 14 an.

KORDAČ, Z.: Zkušenosti se současnou právní úpravou a praxí alternativních metod řešení sporu v USA. *Právní forum*. 2010, 3, s. 133-138.

LISSE, L. Rozhodci a jejich činnost de lege ferenda. www.epravo.cz. 2010

NOVÝ, Z. Arbitrabilita sporů a neplatnost právního úkonu. *Právní forum*. 2008, 5, 11, s. 479-483

RŮŽIČKA, K. K otázce právní povahy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*. 2003, 5, s. 32-40.

RŮŽIČKA, K. Je rozhodčí smlouva základem rozhodčího řízení?. *Bulletin advokacie*. 2005, 10, s. 52-54.

SAMUEL, A. The Place of Arbitration an the Applicable Law. *EMP: odborný časopis o evropském a mezinárodním právu*. 1998, 1-2.

ZAHRADNÍKOVÁ, R. Právní úprava arbitráže ve Francii. *Právní fórum*. 2010, 4, s. 185.

Prameny

zákon č. 216/1994 Sb. Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů publikovaná jako vyhláška ministra zahraničí pod č. 74/1959 Sb.)

Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži, publikovaná jako vyhláška ministra zahraničí pod č. 176/1964 Sb.

UNCITRAL Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži

Řád pro mezinárodní spory Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, úplné znění účinné od 1.2. 2007

Pravidla rozhodčího řízení Mezinárodního rozhodčího soudu Mezinárodní obchodní komory, platná od 1.ledna 1998

Pravidla rozhodčího řízení Americké arbitrážní asociace, účinná od 1. června 2009

Pravidla rozhodčího řízení Londýnského soudu mezinárodní arbitráže, účinná od 1. ledna 1998

Pravidla rozhodčího řízení Rozhodčího a mediačního centra WIPO

Abstract - Institutional Arbitration

Arbitration in its today's dimension is a phenomenon that represents an alternative system to a state organized litigation. Arbitration is way of settling disputes among subjects in various fields of economic activities. There is commercial arbitration which is the most spread and used in the world, sport arbitration, mixed arbitration and others. This thesis, also due to the fact that it has been assigned by The Department of Commercial law - International Private Law, is devoted to international commercial arbitration.

Arbitration is a private system of litigation in which private neutrals are called by parties to resolve their dispute. Arbitration held by individual neutrals chosen particularly for determinate cause is called *ad hoc* arbitration. In response to a stabilization of arbitration procedure, the arbitration institutions were established to provide arbitrational services and other dispute resolution services. Arbitration administrated by such institutions is in theory called institutional arbitrational, which is the subject of present work.

The thesis is deemed to report on actual arbitrational and other dispute resolution services offered by major world institutions. These services include the arbitration proceedings itself which is the most important and other dispute resolution services such as mediation and its derivations like med-aloa, med-arb etc., expert determination, mini-trials even some most recent like DOCDEX, but not only these. What makes arbitration "institutional" are other services which support the arbitration proceedings, makes it easier and ensure that the final decision will be made without party having to make efforts organizing it, unlike it is in ad hoc arbitration.

The first and wider part of the thesis is dedicated to general legal basements of arbitration in general. The second part is dedicated to a comparison between selected world leading arbitral institutions. First chapter describes the ways of disputes resolutions and defines the place of arbitration among them, also comparing it with state litigation. It also presents types and forms of arbitration. Second chapter documents the conditions of arbitral proceedings such as arbitrational agreement and its modalities and also the question of arbitrability. Third chapter reports on regulation of arbitration on various levels, such as international treaties, international practice, national laws, arbitrational rules issued by arbitration institutions and agreement among parties. The

fourth chapter analyses legal position of arbitral institutions illustrated in particular on current situation in Czech Republic. Since sixth chapter is dealing with comparison of arbitration rules of five chosen arbitral institutions, the fifth chapter is introducing them and presenting their history, organization and provided services. For the comparison I chose these institutions: Czech Arbitration Court attached to the Economic Chamber of the Czech Republic and Agricultural Chamber of the Czech Republic – the most important Czech arbitral institution, International Court of Arbitration of International Chamber of Commerce, The London Court of International Arbitration, American Arbitration Association and WIPO Arbitration and Mediation Center. The comparison in sixth chapter is going through all the arbitral proceedings comparing institutes in single stages of the proceedings. The method of comparing used in chapter six gives a general view of the single institute (e.g. Preliminary measures) which is common for all selected institutions and then pointing out significant differences offered by each institution. Whole thesis is concluded by chapter seven which points out advantages and disadvantages of arbitration in general compared to litigation and pros and cons of institutional arbitration in contrast with ad hoc arbitration.

Klíčová slova:

institucionální rozhodčí řízení
mezinárodní obchodní arbitráž
alternativní způsoby řešení sporů

Key words:

institutional arbitration
international arbitration
alternative dispute resolution